

Deel 3

Een Tijdvonkje Un Chispa di Tempo

Geschiedenismethode voor het basisonderwijs

De Historische
Periode

Deel 3

Een Tijdvonkje Un Chispa di Tempo

Geschiedenismethode voor het basisonderwijs

De Historische
Periode

1 DE AANKOMST VAN DE SPANJAARDEN

Weet je het nog?

De mensen, die in de Prece-ramische Periode op Aruba woonden, trokken rond op zoek naar water en voedsel. Ze hadden geen vaste woonplaats.

Ze leefden als nomaden. Waarom werden deze mensen Preceramische mensen genoemd? Juist, ze bakten in die tijd nog geen aardewerk potten.

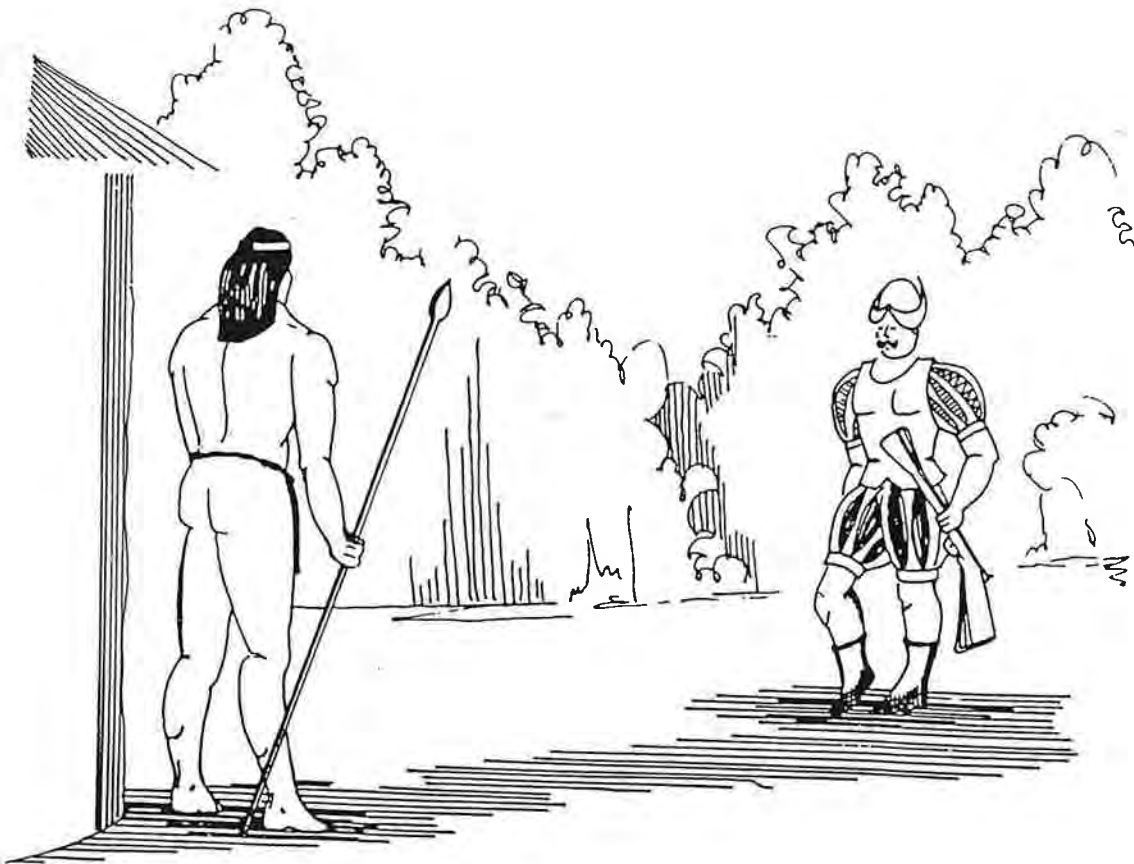
Na de Preceramische Periode, waarin de mensen geen aardewerk maakten, kwamen er andere mensen met een ander cultuur.

Het waren de Caquetio's, die het land wel bewerkten. Ze bouwden hutten en gingen op een vaste plaats wonen. Meestal in de buurt van rooien, om het water.

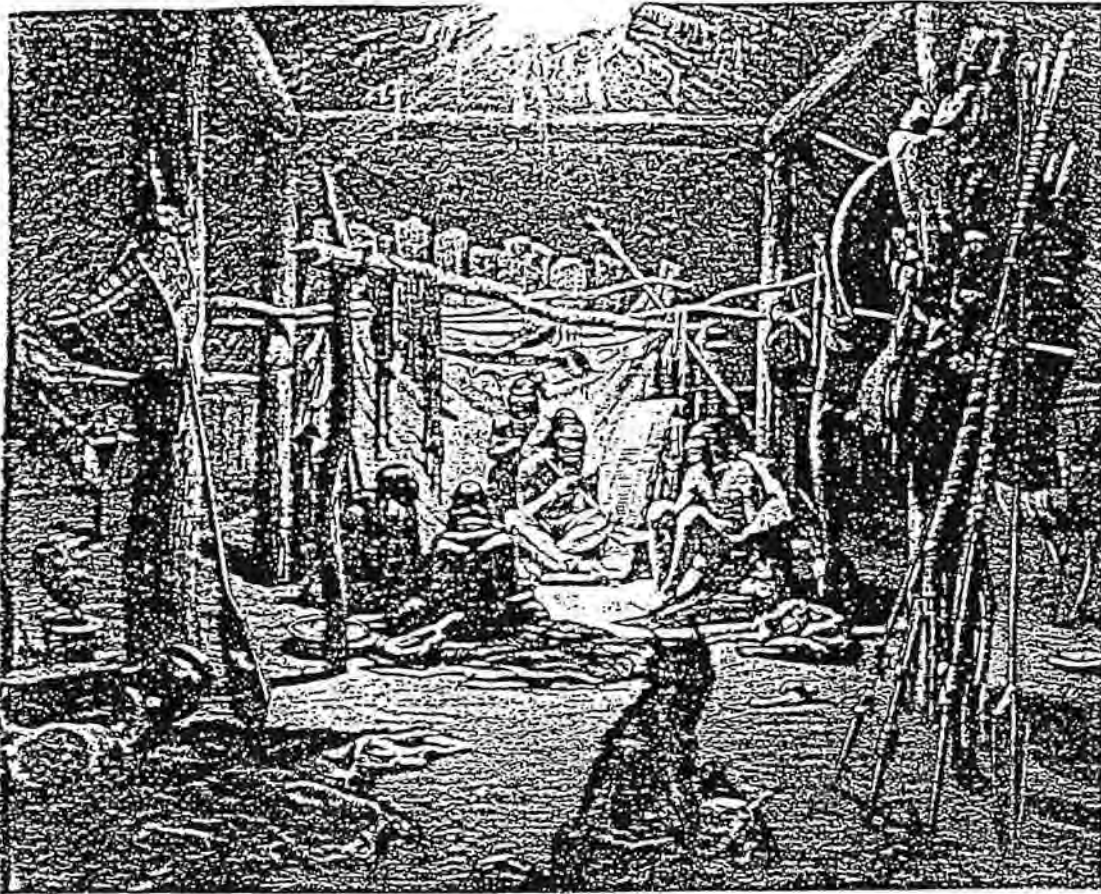
Ze konden ook vuur maken en gebruikten dat vuurtje om hun eten te koken in aardewerk potten.

De Ceramische mensen waren tevreden met hun dagelijks leven: de mannen jaagden op klein wild en gingen vaak op visvangst en de vrouwen oogstten enkele groenten, fruit en maïs uit hun tuintje.

Het leven ging rustig zijn gangetje.

Afb. 1. Alles verliep rustig en vredig.

Maar...het leven van deze mensen zou grondig veranderen.

Hoe dan?...

af. 2. "Wat willen deze mensen?"

WAT WILLEN DEZE MENSEN?

Coashiati keek verwonderd naar de grote kano op zee.

Was deze dezelfde kano van enkele zonsondergangen terug?

Coashiati zou die zonsopgang nooit meer van zijn leven vergeten.

Iedereen in het dorp had verbijsterd de enorme kano, die hun eiland voorbij voer, nagestaard. Stel je voor, het was een gigantische kano met rechtopstaande boomstammen en wapperende doeken. Met uitpuilende ogen en open monden hadden ze de kano nagestaard. Het was een hele schok voor hen geweest.

Zo'n schok dat de tongen pas los kwamen, toen de kano niet meer te zien was. Iedereen praatte en schreeuwde door elkaar. Velen hadden gedacht dat de goden hen wilden straffen. De medicijnman had extra veel vis geofferd. Maar had dit wel geholpen? Want eenzelfde kano zeilde nu wel regelrecht naar hun eiland toe.

Alle mannen van het dorp waren naar het strand gekomen.

Iedereen was benieuwd, nee, iedereen was razend nieuwsgierig en zelfs een beetje angstig. Wie waren deze vreemdelingen? Waar waren ze vandaan gekomen?

Zeker van het vasteland. Maar van welk vasteland dan? Maar het belangrijkste was: wat kwamen ze hier doen?

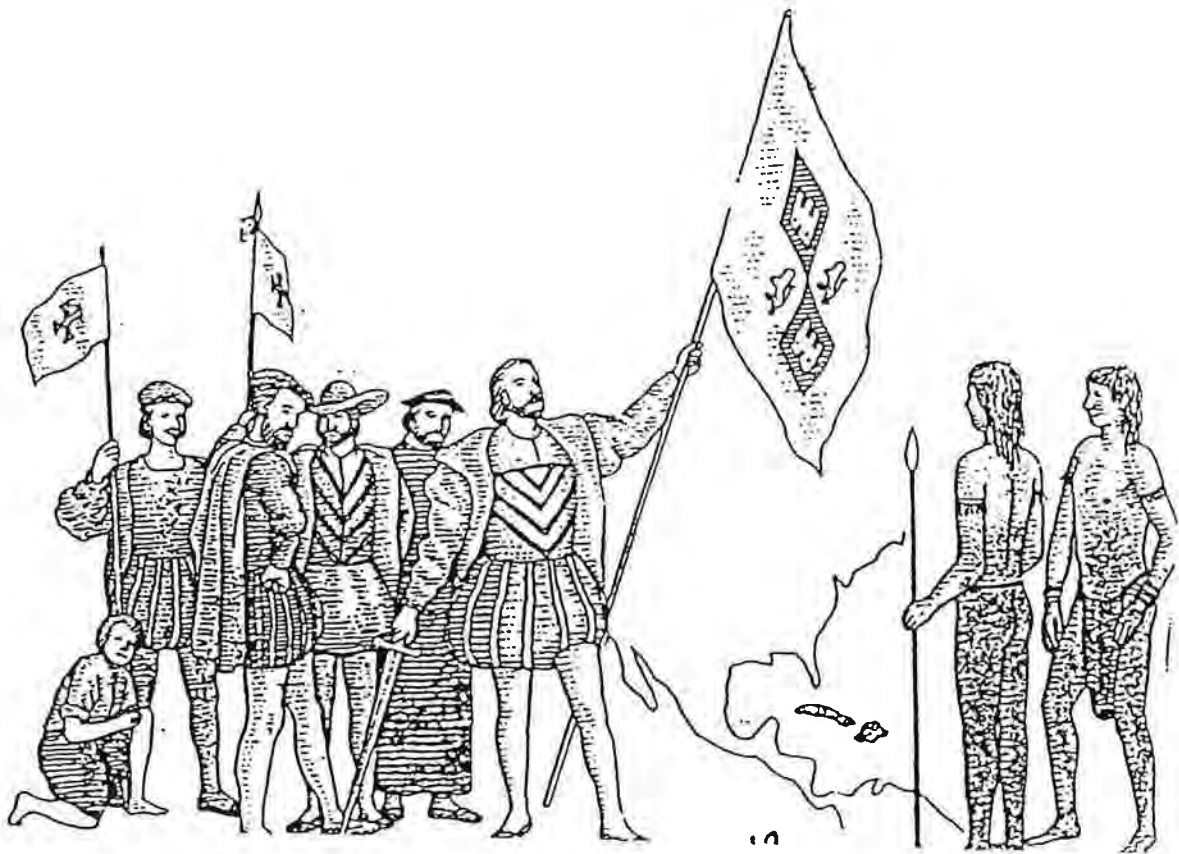
Coashiati had geen antwoord op al die vragen. Hij liet zich op de grond vallen en kroop voorzichtig naar de dichtstbijzijnde rots. Hij was niet alleen. Kukwisa en Huliba waren ook naast hem komen schuilen. Ze hadden nu een beter uitzicht op die vreemdelingen met hun rare kano.

Opeens wees een van de mannen, misschien hun Datihao, naar zijn eigen halssnoer. De snoer blonk erg mooi in de zon en leek niet op hun schelpensnoer. De man begon heel opgewonden met gebaren te praten, terwijl hij naar zijn ketting wees.

Maar hun Datihao bleef nee schudden. Hij verstond hem niet. Coashiati kreeg een raar gevoel in zijn maag. Wat wilden deze mensen?

afb.3. De aankomst van de Spanjaarden

Vreemdelingen langs de kust

1.0 ALONSO DE OJEDA

Aan boord van de reuzenkano, een Spaanse karveel, was een jonge kapitein. Hij was 29 jaar oud. Zijn naam was ALONSO DE OJEDA.

Hij voerde het bevel over het snelzeilend schip uit Spanje, een land in Europa. Zijn schip vertrok uit Santa Catalina. Er waren 57 mannen aan boord. Ze waren op zoek naar goud, want ze wilden gauw en op een gemakkelijke manier rijk worden.

Deze reis was de derde, die vanuit Spanje naar het westen voer. Tijdens de eerste en de tweede reis waren de Spanjaarden erachter gekomen, dat er in het westen veel goud gevonden werd.

Toen de Spaanse karveel op 9 augustus 1499 langs het eilandje Aruba voer, vonden ze het niet nodig aan land te gaan.

Ze dachten: "Wat zou je op zo'n klein eilandje kunnen vinden?".

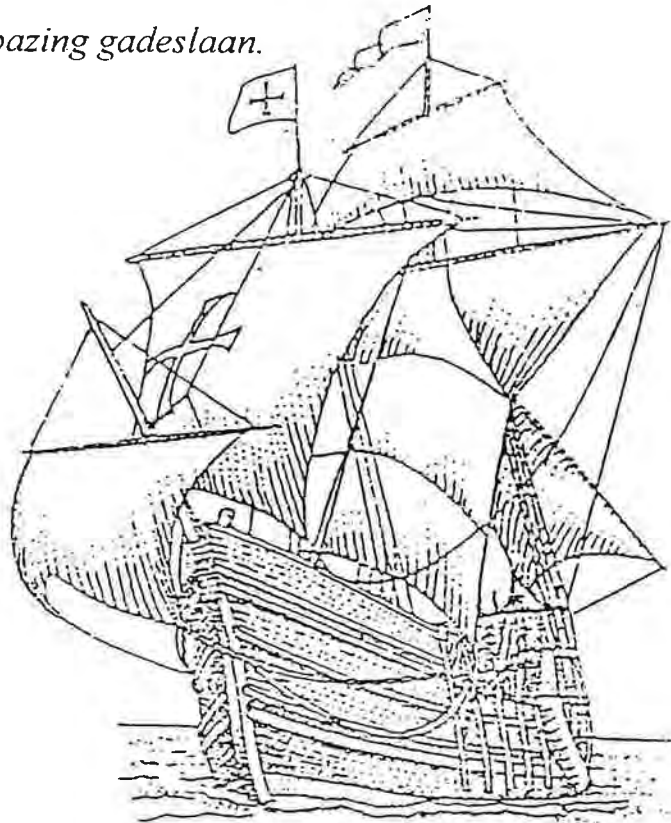
Ze waren het meest geïnteresseerd in het Vasteland, daarom voeren ze zo dicht bij de kust. Ze hoopten daar veel goud en zilver te kunnen bemachtigen.

afb. 4. Reisroute van de derde reis.

De schokkende ontmoeting: een nare droom of werkelijkheid?

Uitpuilende ogen, monden die plotseling openvielen, sprakeloze mensen met verbijsterende gezichten..., ogen, die alleen maar staren konden...! Zo'n reuzenkano hadden ze nog nooit van hun leven gezien! De eerste seconden bleven de eilandbewoners stokstijf, als vastgenageld, de vooruitkomende reuzenkano met stomme verbazing gadeslaan.

Afb. 5. Spaanse karveel.

Een beetje bekomen van de eerste schrik, raakten de tongen los. Iedereen praatte door elkaar. Wat een spanning en opwinding!

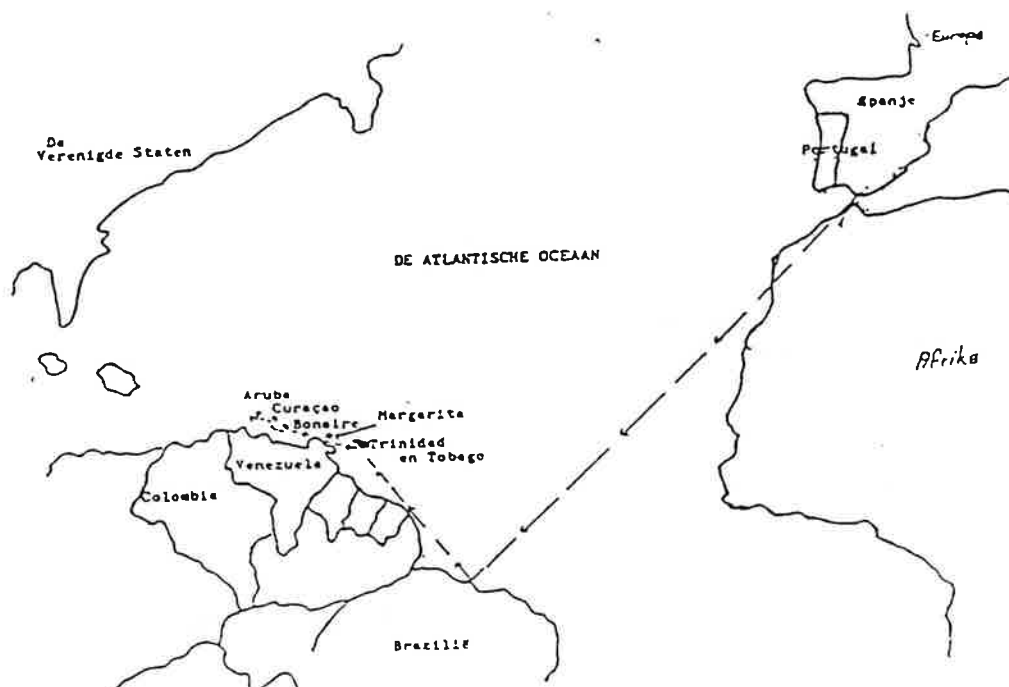
Stel je voor: de reuzenkano schoot voorbij, zonder dat je iemand zag roeien. En dan die enorme witte lappen aan de omhoogstekende boomstammen!

Waren er mensen aan boord? Wat kwamen ze doen? De angst was duidelijk merkbaar: angst voor onbekende krachten!.....

Maar gelukkig...die geweldige kano met wapperende doeken voer toen voorbij en werd een stipje aan de horizon.

1.1 DE HISTORISCHE PERIODE VAN ARUBA

Vanuit Spanje stak Alonso de Ojeda met een groep Spanjaarden de Atlantische Oceaan zuidwaarts over. Ze kwamen in Zuid-Amerika terecht bij de kust van Brazilië. Ze voeren toen langs de kust naar het noorden, langs Trinidad Margarita, Bonaire, Curaçao en.....

afb. 6. De vaarroute, die Alonso de Ojeda koos.

Op 9 augustus 1499 werd ARUBA voor het eerst door de Spanjaarden gezien. We weten dit omdat er toen voor het EERST geschreven berichten over Aruba verschenen.

afb. 7. De eerste geschreven berichten over Aruba verschenen in 1499.

We spreken over Historie, als er geschreven berichten zijn.
Op 9 augustus 1499 begon de Historische Periode van Aruba.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 1 LESDEEL 1

PRE-HISTORIE VAN ARUBA	HISTORIE
------------------------	----------

--	--	--	--	--

- A1. a. Neem de tijdbalk over en vul daarop de bijbehorende jaartallen in.
b. Verklaar waarom de Historische Periode van Aruba in dat jaar begint.
c. Kleur de Pre-historische Periode groen en de Historische Periode rood.

- A2. De Spaanse karveel van Alonso de Ojeda was heel anders dan de kano van de Caquetio's.

afb. 8. Een Spaanse karveel en een kano.

- a. Op welke manier kon een karveel vooruit komen?
- b. Hoe kwam een kano vooruit?
- c. Hoe komen moderne schepen nu vooruit?

- A3. a. Maak deze opdracht met behulp van kopieerblad 1.
- b. Uit kopieerblad 1 weten we, dat de reis van Alonso de Ojeda heel lang heeft geduurd. Dus ongeveer 500 jaar geleden deed een karveel via een lange route er heel lang over.

Waarom duurde de reis toen zo lang?

B1. Waarom past de kleur rood goed bij de Historische Periode?

B2. Welke soorten energie ken je allemaal?

(Zie A2)

B3. Nu duurt een reis van Spanje hier naar toe ongeveer een 7 à 10 dagen met de boot.

Bespreek in je groep hoe het komt, dat de duur van zo'n reis zo veel korter is geworden.

NIET ALLES WAT BLINKT, IS VAN GOUD...

1.2 De Spanjaarden zetten voet aan wal.

Toen er weer zo'n enorm zeilschip aan kwam varen, wisten de Caquetio's, dat die vreemdelingen zeker anders waren. Ze waren wel nieuwsgierig naar de nieuwkomers, waarover hun vrienden en families van het Vasteland hadden verteld. Maar zelfs in hun wildste fantasieën hadden ze zich deze kennismaking niet kunnen voorstellen.

afb. 9. De Spanjaarden op Aruba.

De mensen, die toen hier woonden, waren groot (± 1.80 m). Ze waren nog steeds van dezelfde stam uit de Ceramische Periode. De Spanjaarden, die zelf kleiner waren, hebben daarom Aruba, Curaçao en Bonaire "ISLAS DE LOS GIGANTES" (Eilanden van de reuzen) genoemd.

De Caquetio's liepen bijna allemaal naakt rond. Ze hadden een glad gezicht zonder baardgroei. Een enkeling had een gordel of lendelap om. Ze droegen wel snoeren van schelpen of steentjes om de hals en waarschijnlijk ook om de arm, pols, knie en enkel. Soms droegen ze ook kettingen van veren.

afb. 10. Het uiterlijk van een Caquetio.

Onze "kleurige" bezoekers

Wij kenden geen "echte" kleren, zoals de vreemdelingen droegen.

Wij droegen weinig kleren. Wij konden onze ogen niet geloven toen wij de vreemdelingen zagen. Dezen droegen allerlei kleurige kledingstukken.

Zouden ze het koud hebben?

Stel je voor, het waren kleine mannen met haar rondom hun mond en kin!

afb. 11. Het uiterlijk van onze voorouders

De vreemdelingen hadden deksels op hun hoofden en aan hun kleine voeten glanzende huiden, waarin hun voeten pasten.

Blinkende botons hadden ze veel, ook op hun buik en rug. Als ze een stap deden, kon je dat tot ver in de omgeving horen! Allerlei voorwerpen rinkelden dan mee.

Aan hun zij hadden de meesten een langwerpige, blinkende voorwerp dat keihard kon knallen, soms zo hard dat je erbij dood kon vallen.

Deze vreemduitziende mannen roken naar zout, zuur en toch ook een beetje zoet; hoe kon dat nou?

Oh, wat schrokken we van het monster op zes benen, met twee hoofden en een staart.

En hard dat het monster draven kon!

1.3 HOE ZAGEN DE SPANJAARDEN ER DAN UIT?

De Spanjaarden waren kleiner (± 1.60 m) dan de Caquetio's (1.80 m).

Ze hadden een lichte huidskleur en de meesten hadden een baard.

Natuurlijk droegen ze Europese kleren. Deze bestonden uit een fluwelen jasje zonder mouwen: daaronder droegen ze een overhemd met lange mouwen en een kanten kraag vol plooien. Ze droegen een lange, nauwsluitende, grijze broek, met een pofbroek erover. Sommige Spanjaarden hadden een helm op en anderen een hoed met een pluim.

Ze liepen op leren schoenen met een platte hak. Het was een kleurrijk geheel.

afb. 12. Het uiterlijk van een Spanjaard

De Spanjaarden (1,60 m) waren kleiner dan de Caquetio's (1,80 m).
Ze droegen kleurrijke, Europese kleren, terwijl de Caquetio's bijna naakt
rondliepen.

1.4 TAAL EN TECHNIEK

Bij deze kennismaking moesten de Caquetio's de vreemdelingen duidelijk maken, dat er hier geen goud was.

Zoals jullie weten, spraken de Caquetio's een Arowakse taal en ze kenden geen Spaans. De Spanjaarden op hun beurt verstonden de Arowakse taal niet. Ze moesten met gebaren, geluiden en aanwijzingen de anderen iets duidelijk maken. Zodra de Spanjaarden begrepen, dat er hier geen goud of zilver was, voeren ze weer weg in hun prachtige zeilschepen. Ze hadden hier immers niets te zoeken! Veel Caquetio's wilden eerst ook niets te maken hebben met de nieuwkomers. Deze liepen zo vreemd "gekleed" rond en bovendien waren ze bewapend met schietijzers, die iemand zeer snel konden doorboren! Maar de Spanjaarden hadden zo'n indruk gemaakt op de meeste Caquetio's, dat ze later de taal van de Spanjaarden - het Spaans - wel gingen leren toen de Spanjaarden dat eisten.

Hiermee begon toen de verdwijning van de eigen taal en cultuur van de Caquetio's op Aruba.

afb. 13. De Caquetio's schrokken wel het meeste van het monster op zes benen, met twee hoofden en een staart.

1.5 TECHNIEKEN: UITVINDINGEN VÓÓR EN IN DE 15DE EEUW

Door de komst van de Spanjaarden maakten de eenvoudige Caquetio's kennis met de vergevorderde technieken uit Europa, die voor hen op wonderen leken. Ze waren diep onder de indruk van al hetgeen ze zagen:

Om te beginnen had je de reusachtige schepen met de enorme masten en zeilen. En waar waren de roeiers? Ze zagen met eigen ogen hoe groot de windkracht kon zijn. Al die wapperende zeilen!

De vreemdelingen keken bovendien op een kompas om de koers te bepalen. De reisroute hadden ze op een grote kaart getekend. Zij, de Caquetio's, keken alleen naar de stand van zon, maan en sterren.

Wat waren ze bang voor hun schietijzers: als ze een knal gaven kon iemand op een afstand doodvallen. Dat was verschrikkelijk eng... om van te beven!

Bovendien konden zelfs hun kano's vanuit de verte vuur spugen en mensen doden. Kanonnen waren angstaanjagend.

Heel geïnteresseerd keken ze naar hun metalen messen en gereedschappen. Heel dun en heel scherp.

Wat waren deze mensen slim: ze keken op zandlopers, klokken en kalenders om te weten hoeveel tijd voorbij is gegaan of om de tijd van het jaar te bepalen.

Ze maakten tekens met een veer of penseel; niet op een rots maar op papier.

Ze droegen veel mooie kleren, die vaak met knopen versierd waren.

Op hun hoofd droegen ze metalen helmen, leren of vilten sierhoeden.

De leren schoenen met blinkende gespen trokken hun aandacht.

Zij droegen geen schelpsnoeren maar gouden kettingen.

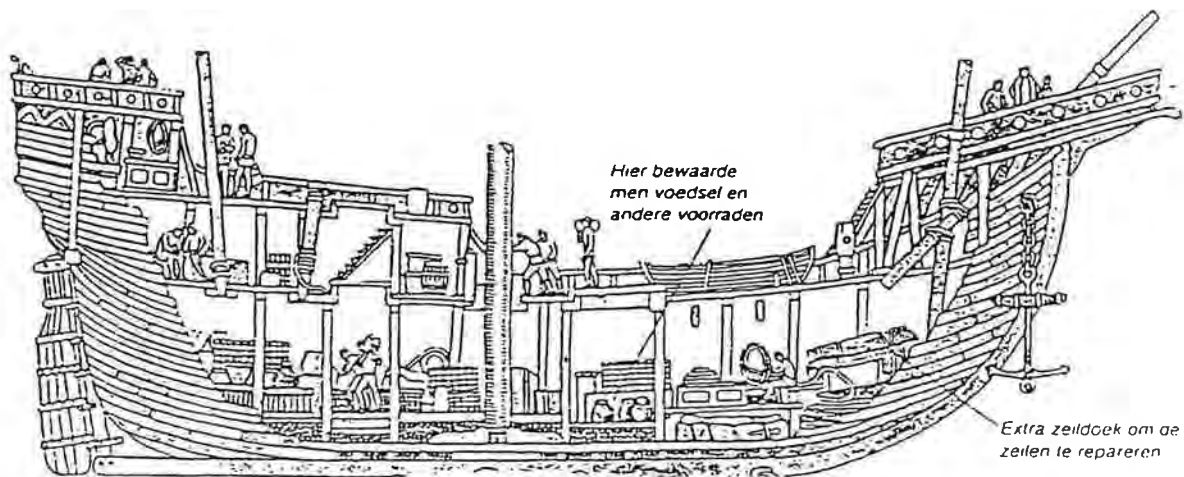

Dankzij de schrijfkunst van de Spanjaarden hebben we nu geschreven berichten over Aruba uit die tijd.

Wist je dat.....

- Zo'n karveel een grote, logge vrachtboot was?
- het schip helemaal afhankelijk was van de wind?
- het leven aan boord zeer zwaar en ongemakkelijk was?
- vooral bij een lange reis - en zonder koelkast - het gevaar groot was, dat er niet genoeg voedsel en drinkwater aan boord zouden zijn?
- dat door gebrek aan verse groenten en fruit een ziekte, de scheurbuik, zich vaak voordeed?
- bij scheurbuik je tandvlees zwellen ging het bloederig werd, je tanden uitvielen, waardoor je niet meer eten kon?
- hierdoor scheurbuik dodelijk was?

afb. 14. Een doorsnee van een karveel

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 1 LESDEEL 2

A1. Wat een verschil in kleding als je een Caquetio naast een Spanjaard zou zien.
Geen wonder ook: de Caquetio's leefden in de tropen en de Spanjaarden in het koude Europa.

Zoveel kleren als een Spanjaard aanhad, zo weining had een Caquetio aan.

Wat had de Caquetio aan en wat droeg de Spanjaard?

Maak twee rijtjes.

Kijk naar afb. 15

Afb. 15. Een Caquetio en een Spanjaard.

A2. Bij hun eerste ontmoeting verstonden de Caquetio's en de Spanjaarden elkaar niet.

a. Wat voor taal spraken de Caquetio's?

b. En wat spraken de Spanjaarden?

A3. a. Noem enkele technieken op, die de Spanjaarden meebrachten.

b. Welke hiervan was de belangrijkste voor de geschiedenis van Aruba?

Leg dit uit.

B1a. Welke soorten natuurstoffen ken je?

b. Welke synthetische stoffen ken je?

B2. Welke zijn de 2 wereldtalen?

B3. Noem 5 moderne technieken.

OM TE ONTHOUDEN

1. De eerste kennismaking met de Spanjaarden veroorzaakte verbijstering en angst bij de Caquetio's. Ze waren vooral bang voor bovennatuurlijke krachten.
2. Op 9 augustus 1499 voer kapitein Alonso de Ojeda voor het eerst langs de kust van Aruba.
3. Met de komst van de Spanjaarden begon de Historische Periode van Aruba, omdat er toen voor het eerst over Aruba geschreven werd.
We spreken over Historie, als er geschreven berichten zijn.
Over de Pre-historie bezitten we alleen archeologische vondsten.
4. De Spanjaarden waren kleiner dan de Caquetio's. Veel Spanjaarden hadden een snor en een baard, terwijl de Caquetio's geen baardgroei hadden.
De Spanjaarden droegen kleurrijke Europese kleren en de Caquetio's liepen bijna naakt rond.
5. De Caquetio's spraken een Arowakse taal maar ze moesten van de Spanjaarden het Spaans leren.
Hiermee begint de vernietiging van de eigen taal en cultuur van de Caquetio's op Aruba.
6. Dankzij de schrijfkunst hebben we nu geschreven berichten over Aruba sinds 1499.
7. De Spanjaarden brachten veel nieuwe technieken mee zoals b.v.
  - zeilschepen, kompas, kaarttekening en schrijfkunst
  - zandloper, klokken en kalenders
  - het bewerken van metaal, leer en textiel.

2 EUROPA NAAR DE WEST

In het vorige hoofdstuk hebben we de eerste ontmoeting van de Caquetio's met de Spanjaarden meegemaakt.

Eerst kwamen de Spanjaarden alleen maar langs, zonder aan land te gaan. Wat voor nut had zo'n klein eilandje?

Pas later vond de echte ontmoeting plaats tussen de twee totaal verschillende volkeren: de Caquetio's en de Spanjaarden.

Spanje is een land, dat in een ander werelddeel ligt, namelijk het werelddeel Europa. Europa ligt ten oosten van de wereldzee, de Atlantische Oceaan.

We zullen in de komende lessen nagaan hoe de eerste Europeanen op het idee kwamen om via de Atlantische Oceaan naar het westen te varen.

Afb. 1. Kaart van Europa, Atlantische Oceaan, Amerika en Aruba.

afb. 2. Een wolwever aan het werk.

WOLWEVER NIET!

Christoffel zat op de kade en keek peinzend uit over de zee.

De volgende morgen zou hij weer gaan varen. Weer één van die reisjes langs de kust van Italië, Frankrijk, Spanje en Portugal. Christoffel voelde zich rusteloos.

Hij was er zeker van, dat hij op een dag een zeer belangrijke reis over de grote zee zou maken. Dat de aarde bol was, wist hij al. Daarom zou hij alle kanten op kunnen varen. Van de aardbol vallen, kon je niet. Christoffel wist, dat hij een kortere weg naar Indië zou weten te vinden. De specerijen uit Indië raakten snel op en het duurde ruim twee jaar om met een nieuwe voorraad terug te komen.

"Eens ..., eens zal hij een kortere weg zien te vinden. God heeft hém uitgekozen voor deze belangrijke reis. Hij voelt het. De vraag is alleen wanneer? Wanneer zal hij voldoende geld bij elkaar krijgen om zo'n reis te maken?" Gisteren nog zei zijn vader tegen hem:

"Jongen, het wordt tijd dat jij ophoudt met dagdromen en ook wolwever wordt zoals ik". "Nee, wolwever is niets voor hem. Hij krijgt de kriebels als hij te lang aan land blijft. De zee lokt steeds".

Zijn moeder mopperde ook, als hij ging varen. "Ja hoor, alweer naar zee. Je vader helpen wil je niet. Ik vraag me af, wat er later van jou zal worden."

Wat mamma niet wist, was, dat hij Latijn leerde als hij op zee was. En dat hij heel veel boeken las. Hij móést wel Latijn leren, want alle belangrijke boeken over navigatie waren in het Latijn geschreven en niet in het Italiaans. "Morgen, ... morgen moet ik weer gaan varen. Waarom voel ik me deze keer niet gelukkig?"

Christoffel keek verbijsterd naar het zeilschip, dat de haven van Genua binnenvoer. Het zeil was hélemaal aan flarden!

"Amigo!" riep de kapitein van het schip naar hem. "Ga je morgen uitvaren? Wees voorzichtig. Mijn schip is door piraten aangevallen, maar wij bleven hen deze keer de baas. Gelukkig moeten alleen de zeilen gerepareerd worden."

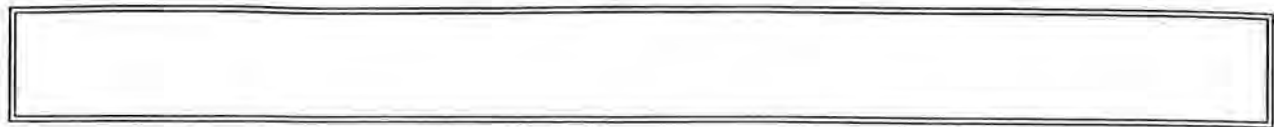
Christoffel knikte slechts. Hij was niet bang voor zeeovers. Hij kon zich goed verdedigen.

Een paar weken later bracht een kapitein van een ander schip slecht nieuws naar Genua: het schip, waar Christoffel Columbus op voer, was door piraten overvallen en in brand gestoken. Hij vertelde ook dat het schip toen bijna met man en muis was gezonken. Hij had gehoord, dat Christoffel Columbus geluk had en al zwemmend de kust van Portugal had bereikt; daar vond men hem toen halfbewusteloos op het strand liggen.

afb. 3. Hier kwam Columbus zwemmend aan land.

De wensdroom van Columbus.

1400 ná Chr.

1500 ná Chr.

afb. 4. De 15-de eeuw, duurde van 1400 tot 1500.

2.0 Hoe de aarde eruit zag, wisten ze niet.

Wij weten nu uit de aardrijkskunde lessen, dat de aarde bol is. Maar aan het begin van de 15-de eeuw dachten de meeste mensen in Europa, dat de aarde plat was. Ze geloofden, dat wie te ver de zee opging, van de aarde kon vallen en in de wereld van verschrikkingen kon terechtkomen. Daarom bleven de meeste zeelui dicht bij de kust varen: ze waren bang om van de aarde af te tuimelen.

Anderen vonden het veiliger om over land te reizen. Over land werden prachtige handelswaren uit Indië naar Europa gebracht.

afb. 5. Een karavaan, die over land kostbaarheden uit Indië naar Europa bracht.

Maar over land werden de karavanen vaak door rovers overvallen. Ze werden dan van alle handelswaren én soms ook van hun leven beroofd.

Daarom begon men toen toch over zo'n lange, gevaarlijke zeereis na te denken. De eersten, die over zee naar Indië durfden te varen, kwamen uit Portugal. Ze trotseerden de woeste golven om specerijen, kruideniers-waren, zijden stoffen, edelstenen en porselein te gaan halen.

In de 15-de eeuw was er veel handel tussen Europa en Indië.

afb. 6. De handel tussen Europa en Indië verliep over land.

2.1 Christoffel Columbus

In 1451 werd in Genua, Italië, een jongen geboren. Hij heette Cristobal Colón, in het Nederlands noemen we hem Christoffel Columbus.

afb. 7. Christoffel Columbus werd in 1451 geboren.

Op heel jonge leeftijd trok Columbus als matroos naar zee. Tijdens zijn eerste jaren op zee leerde hij heel veel. Omdat de reizen in die tijd erg lang duurden, gebruikte Columbus de tijd volop om te lezen. Hij had niet lang op school gezeten, maar hij was wel erg leergierig.

Door veel te studeren, leerde hij al gauw Latijn, de taal die door de geleerden werd gesproken. Al lezende ging hij geloven, dat God hem had voorbestemd voor grote plannen. Deze grote plannen zouden volgens Columbus te maken hebben met de zee.

Maar in die tijd werd er op zee veel gevochten. Zo gebeurde het eens, dat het schip, waarop Columbus voer, bij zo'n gevecht in brand vloog.

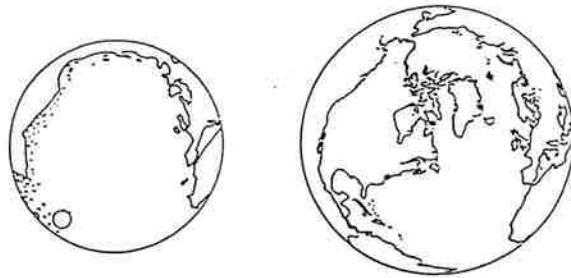
Columbus vreesde de vlammen meer dan de zee. Hij sprong daarom overboord en probeerde al zwemmend de kust te bereiken. Volledig uitgeput, kwam hij zo aan in Portugal.

Hier leerde hij werken met een kompas, wat hem goed van pas zou komen bij zijn verdere reizen. Vanuit Portugal begon Columbus toen verre zeereizen te

maken, naar onder andere IJsland en de Afrikaanse westkust.

afb. 8. Columbus maakte zeereizen naar IJsland en de Afrikaanse westkust.

Door veel te lezen, wist Columbus intussen dat de aarde niet plat, maar bol was. Toen waren er nog niet zulke nauwkeurige kaarten als nu. Columbus berekende, dat het grootste gedeelte van de aarde uit land bestond, namelijk uit de continenten Europa, Afrika en Azië. En volgens hem was maar een klein gedeelte van de aardoppervlakte water.

afb. 9. Links: de aarde zoals Columbus dacht dat zij was, met Europa, Afrika en Azië.
Rechts: de aarde zoals we nu weten dat zij is.

Columbus dacht, dat als hij naar het westen zou varen, hij na niet al te lange tijd in Indië zou uitkomen.

Columbus had een groots plan. Hij zou via het westen een kortere zeeweg naar Indië vinden.

Om naar het westen te varen had Columbus schepen, matrozen en véél voedsel nodig. Daarom ging hij naar de koning van Portugal om hulp te vragen. Maar hij kon de Portugese koning niet enthousiast maken voor zijn fantastisch plan. De koning van Portugal geloofde niet in hem en weigerde hem te helpen.

Columbus kreeg te horen dat Spanje toen óók met verre reizen begon. Hij besloot om naar Spanje te gaan en daar zijn geluk te beproeven. Eénmaal in Spanje, duurde het 7 lange jaren voordat hij medewerking van de koning en de koningin van Spanje, Ferdinand de Aragon en Isabella de Castilia, kreeg.

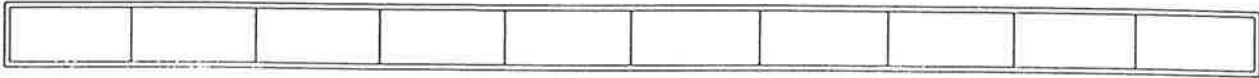
afb. 10. Koning Ferdinand de Aragón en koningin Isabella de Castilia

Hij kreeg van de koning en de koningin 3 karvelen mee. De grootste was de "Santa Maria", die vijfendertig meter lang was, de Pinta was iets kleiner, maar sneller dan de Santa Maria en de Niña was het kleinste schip van de drie.

afb. 11. De reis naar het westen vond plaats met onder andere de "Santa Maria", een karveel met vierkante zeilen.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 2 LESDEEL 1

A1

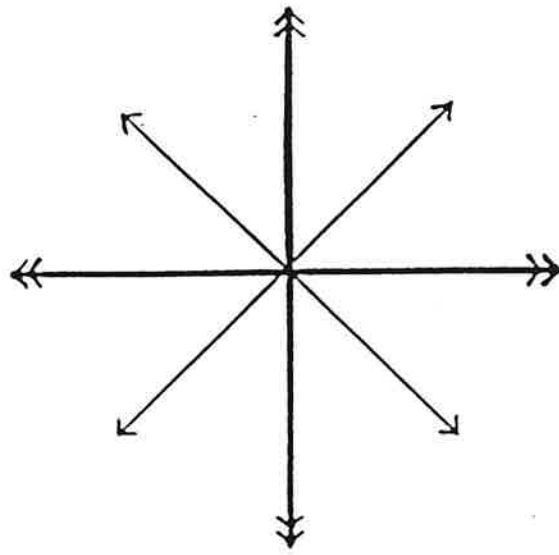

- a. Neem deze tijdbalk over in je werkmap en vul het verder in.
- b. Kleur de 15-de eeuw geel. Schrijf daaronder:
Handel tussen Europa en Indië.
- c. Plaats NU op de juiste plaats op de tijdbalk.
Schrijf eronder welke eeuw deze is.

A2 Schrijf deze zinnen over in je werkschrift en vul in, om welke landen in Europa het telkens gaat.

- a. Columbus werd geboren in .....
- b. Om zijn grote plannen uit te kunnen voeren, vroeg hij eerst hulp aan de koning van ....., maar deze weigerde.
- c. Degenen, die Columbus uiteindelijk steunden, waren koning Ferdinand en koningin Isabella van .....

A3 Een belangrijk instrument voor de zeevaart is het kompas. Hierop staan de windrichtingen aangegeven. (Illustratie van een windroos)

Neem bovenstaande windroos over in je werkmap en schrijf de juiste windrichtingen erbij.

b. Kleur op de windroos de richting die Columbus voor zijn nieuwe zeereizen koos oranje, en schrijf erbij: 1492 Europa naar de West.

- B1
- Waarom dachten de Spanjaarden dat ze in Indië waren aangekomen?
  - Waarom willen mensen toch gevaarlijke reizen ondernemen? (b.v. toen: naar Indië varen, nu: meegaan met ruimtevluchten)
- B2
- Maak 2 rijtjes. Beantwoord voor beiden de vraag: Wat deden ze?
- Een matroos op een Spaanse karveel.
  - Een hedendaagse matroos op een modern schip.

De ontmoeting tussen twee werelddelen

2.2 Columbus naar het westen

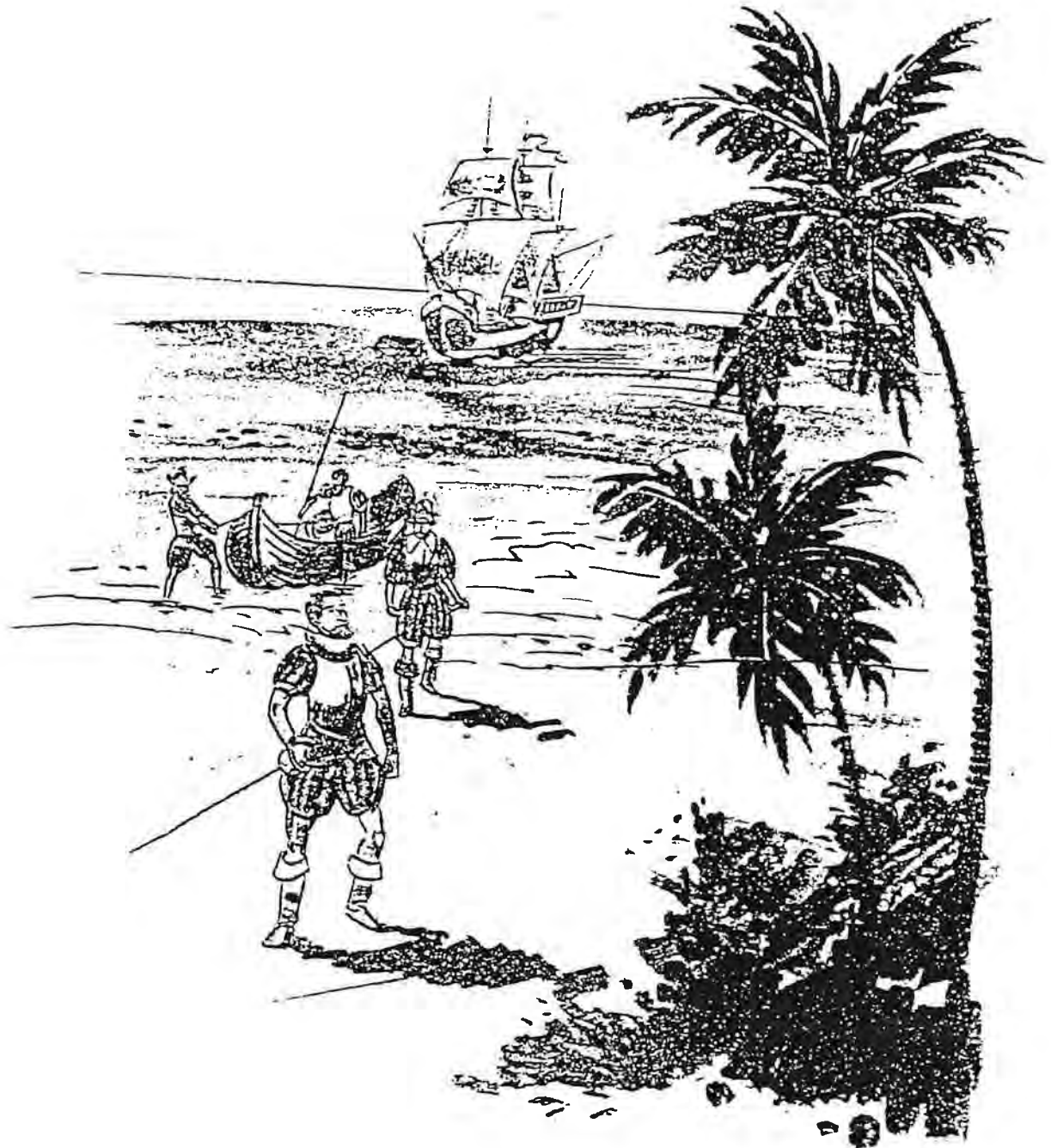
Ongeveer negentig matrozen gingen mee tijdens de eerste reis naar het westen. Sommigen gingen mee uit nieuwsgierigheid of omdat ze van avontuur hielden. Anderen wilden met de handelswaren uit het verre Indië gauw rijk worden. Ongeveer twintig gevangenen werden vrijgelaten uit de gevangenis om als matroos mee te gaan. Ze waren vrijgelaten in ruil voor hun diensten op zee. Twintig tot dertig bemanningsleden waren vrienden van Columbus of huishoudelijk personeel.

Op vrijdag 3 augustus 1492 gaf Columbus eindelijk sein voor het vertrek.

afb. 12. Columbus was eenenveertig jaar toen hij zijn eerste reis naar het westen maakte.

Ze vertrokken vanuit Palos, een kleine havenplaats in het zuidwesten van Spanje. Maar ze kregen bij de Canarische eilanden meer dan een maand vertraging door windstilte en door reparatie-werkzaamheden aan de Pinta.

Eindelijk konden ze op 6 september weer uitvaren. Ze bepaalden hun route met behulp

afb 13. De mannen roeiden hun kleine kano's tot bijna op het strand van het eiland Guanahani

van de zon, de sterren en het kompas. Dag in dag uit keken ze uit naar land. Indië lag toch niet zo héél ver weg? Maar meer dan een maandlang zagen ze alleen maar zee, zee, en nog eens zee.

De mannen begonnen wanhopig te worden. Ze wilden terug! Columbus haalde hen over nog enkele dagen door te varen. Ze hadden immers een zwerm vogels gezien. Elke zeeman wist dat dit een teken was, dat het land niet ver meer kon zijn!

Het eiland Guanahaní

Wat keken de bewoners van het eiland Guanahaní verschrikt, toen ze drie enorm grote kano's met gebolde doeken naar hun eiland toe zagen varen. Angstig kropen ze weg achter wat struiken en met kloppend hart wachtten ze af wat er ging gebeuren.

De drie kano's bleven op een afstand van het eiland liggen. De bolle doeken verdwenen één voor één. Kleine kano's werden te water gelaten en er daalde via een touwladder een groep mannen in deze kano's af. De eilandbewoners konden de mannen van zo'n grote afstand niet zo goed zien.

De mannen roeiden hun kleine kano's tot bijna op het strand en lieten een luide kreet horen.

Ze trokken de kleine kano's op het strand en haalden er een lang stuk hout uit. Aan die stok hing een doek met twee kleuren: die van de "anglobloem" en die van de rijpe "shimarucu". Zelf hadden die mannen ook vreemde, maar mooie lappen aan. Opeens werden ze allemaal heel stil. De mannen vielen op hun knieën, vouwden de handen en prevelden onverstaanbare woorden.

Toen pas durfden de eilandbewoners nieuwsgierig vanuit hun schuilplaatsen tevoorschijn te komen. Ze gingen om de groep vreemdelingen staan. Hun nieuwsgierigheid won het van hun vrees en ze begonnen elkaar honderduit vragen te stellen: Waar kwamen deze bijzondere wezens vandaan? Wie waren ze? Wat kwamen ze doen?

De meest brutalen durfden de kledingstukken van de vreemdelingen te betasten. Die vreemd uitgedoste mannen keken eerst een beetje angstig.

Toen de vreemdelingen merkten, dat ze hier te maken hadden met een vredelievend volk, riepen ze: "Viva España! Viva San Salvador!" .

2.3 Columbus ontdekt West-Indië.

Eindelijk kwam op 12 oktober, voor Columbus en zijn bemanning, land in zicht. Het eerste eiland waar de Spanjaarden aan land gingen, was één van de Bahama-eilanden, het eiland Guanahaní.

De Spanjaarden geloofden nog steeds, dat ze in Indië waren aangekomen en noemden de bruine eilandbewoners daarom "Indianen". Columbus noemde het eiland San Salvador, omdat dit eiland zijn redding werd. Hij plantte de Spaanse vlag in de grond,

als teken, dat dit eiland nu Spaans bezit was.

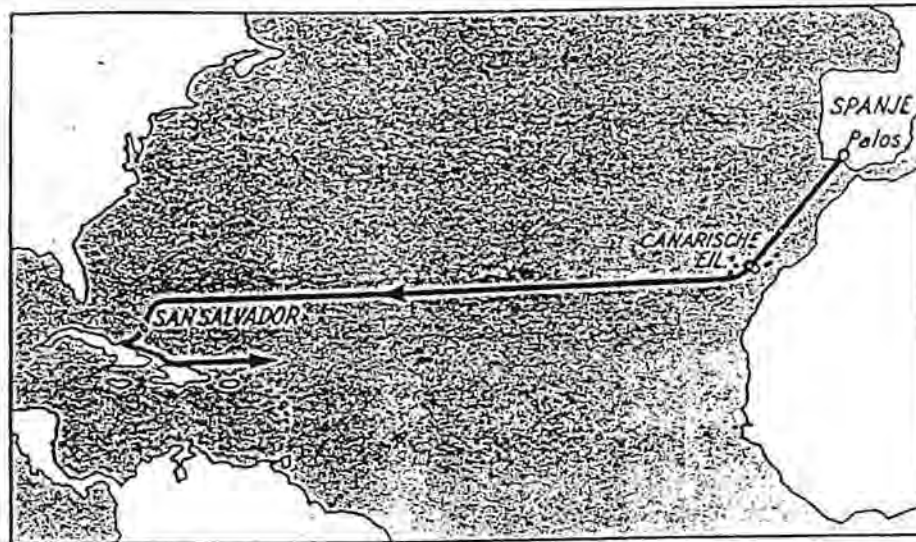
Columbus dacht dat hij in Indië aangekomen was. Hij noemde de eilandbewoners daarom "Indianen".
Het eiland Guanahani kreeg de naam San Salvador.

De Spanjaarden hadden gezien, hoe de eilandbewoners verlangend naar al hun mooie kleren, pluimveren en kralen hadden gekeken. Ze begonnen gelijk te onderhandelen, toen ze de mooie gouden sieraden van de "Indianen" in het oog kregen. Dáár wilden ze veel meer van hebben, maar de "Indianen" hadden deze mooie sieraden door ruil met bewoners van een ander eiland verderop gekregen. Met gebaren probeerden de "Indianen" dit aan de Spanjaarden uit te leggen. Eerst begrepen de vreemdelingen niet wat de "Indianen" hen wilden vertellen en ze begonnen het eiland te verkennen. Een paar stoere eilandbewoners gingen op bevel van hun stamhoofd mee.

Eindelijk lukte het hen die Spanjaarden te doen inzien, dat er op Guanahani, oftewel San Salvador, geen goud te vinden was, maar wel op een eiland meer naar het zuidwesten.

Met zeven eilandbewoners aan boord vertrok Columbus naar het eiland Cuba. Ná Cuba ontdekte hij een ander groot eiland. Hier was er wel een grote hoeveelheid van het begeerde goud te vinden. Dit eiland noemde hij "La Española". Wij noemen het nu Hispaniola. Op Hispaniola moest Columbus een gedeelte van de bemanning achterlaten, want de Santa Maria had grote schade

geleden. Alleen de Niña en de Pinta konden naar Spanje terugvaren.

afb14. De route van Columbus op zijn eerste reis naar het westen.

Columbus ontdekte op zijn eerste reis naar het westen de eilanden: San Salvador, Cuba en Hispaniola.

Columbus dacht dat hij in Indië aangekomen was. Wat Columbus toen niet wist, was dat zijn berekeningen totaal fout waren. Ze waren in een onbekend werelddeel terechtgekomen. Door deze reis te maken, wees Columbus de andere Europeanen de weg naar dit nieuwe werelddeel. Later kreeg het de naam

Amerika.

De inwoners die eerst per vergissing Indianen werden genoemd, kregen later daarom ook de naam Amer-indianen.

Door deze reis naar de West, wees Columbus de Europeanen de weg naar het "nieuwe" werelddeel Amerika. De vroegere bewoners worden daarom soms ook "Amer-indianen" genoemd.

Het duurde niet lang, voordat Columbus zijn tweede tocht vanuit Spanje naar het westen maakte. Hij wist toen hoe hij moest varen en hij wist ook wat er te vinden was. Zijn tweede reis maakte hij al in november 1493.

Columbus maakte in totaal vier reizen naar de Nieuwe Wereld, waarbij hij veel landen voor de Spaanse troon in bezit nam.

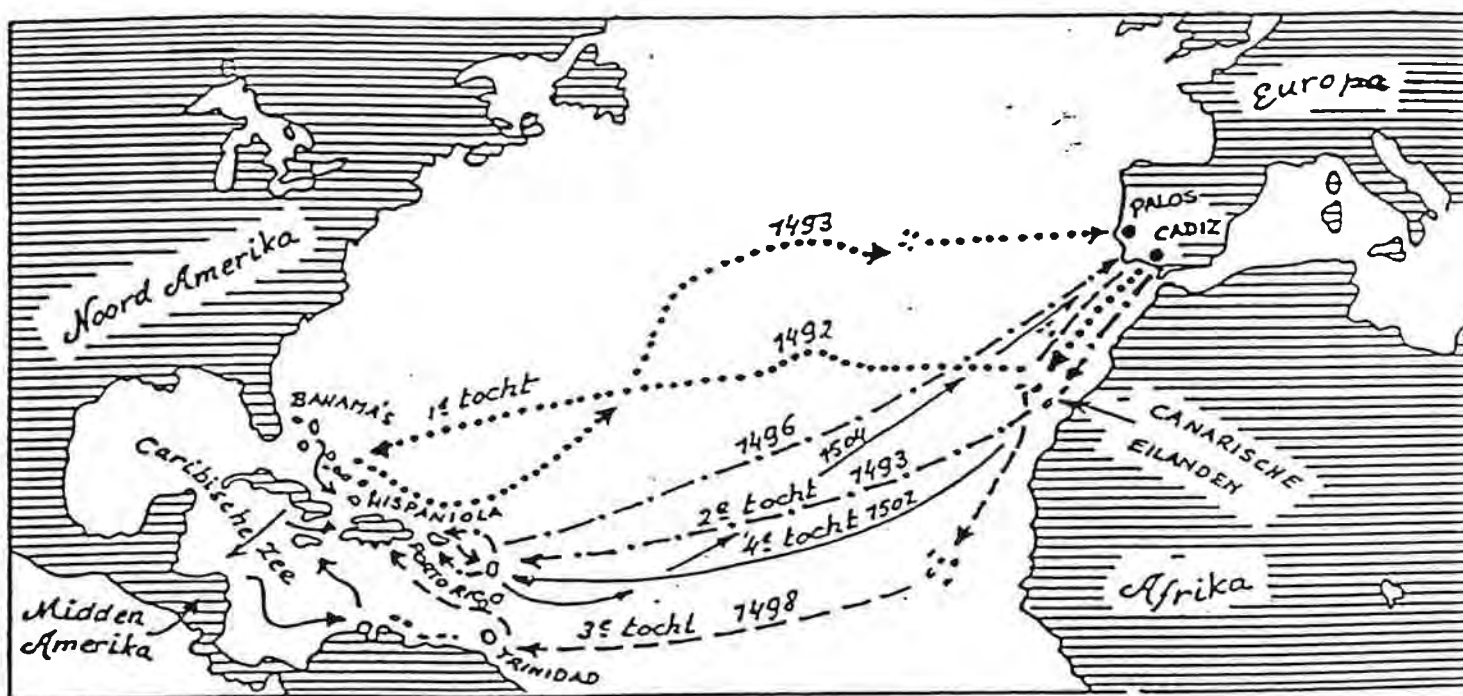
Zijn derde reis maakte hij in november 1498 en zijn laatste reis naar de west ondernam hij juni 1502. Columbus stierf in Spanje op 21 mei 1506 als een eenzame man.

Alle reizen werden beschreven door de Spanjaarden. Van verkende gebieden werden er kaarten gemaakt. Daarom weten wij nu zoveel over die periode.

Pas op de derde reis, op 9 augustus 1499, zagen de Spanjaarden Aruba . Ook dit werd door de Spanjaarden opgeschreven. Dat was het begin van de Historie van Aruba.

Pas op de derde reis, op 9 augustus 1499 werd Aruba, voor het eerst door de Spanjaarden gezien en werd er over Aruba geschreven. Dat was het begin van de Historie van Aruba.

afb15. De routes van de vier reizen van Columbus naar de West

Wist je dat...?

- we Amerika nog steeds de Nieuwe Wereld noemen?
- we met de Oude Wereld, Europa bedoelen?
- Guanahaní door Columbus San Salvador werd genoemd en dat het eiland nu Watling heet?
- La Española, later Hispaniola werd genoemd en dat het eiland uit Haïti en de Dominicaanse Republiek bestaat?
- de Spanjaarden op hun lange reizen droog voedsel meenamen, zoals:
  - gezouten vis in kleine vaten
  - bonen en
  - scheepsbesluit in plaats van brood?

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 2 LESDEEL 2

- A1
- a. In .... werd Cristobal Colon in Genua geboren.
  - b. Columbus ontdekte een nieuw werelddeel in .....
  - c. Hij was toen .. jaar oud.
  - d. De eerste reis naar De West gebeurde in de ..-de eeuw.
  - e. Op .. oktober zetten de Spanjaarden voor het eerst voet aan wal op het eiland Guanahaní.
  - f. Columbus stierf in het jaar ....
  - g. Hij was toen .. jaar oud.
- A2 Gebruik voor deze opdracht kopieerblad 2.
- A3 Welke eilanden hebben de Spanjaarden op hun eerste reis bezocht?

- A4   Waarom was de derde reis van Columbus zo belangrijk voor Aruba?
- B1   Zoek afbeelding 15: De route van Columbus op zijn eerste reis naar het westen.
-Als je de route vanuit Spanje op het kompas zou aangeven welke zijn deze dan?
- Probeer de pijl te volgen.
- B2   Columbus heeft het eiland Hispaniola zo mooi gevonden, dat hij dit eiland naar Spanje wilde noemen. Wat kun jij nu van dit eiland vertellen?

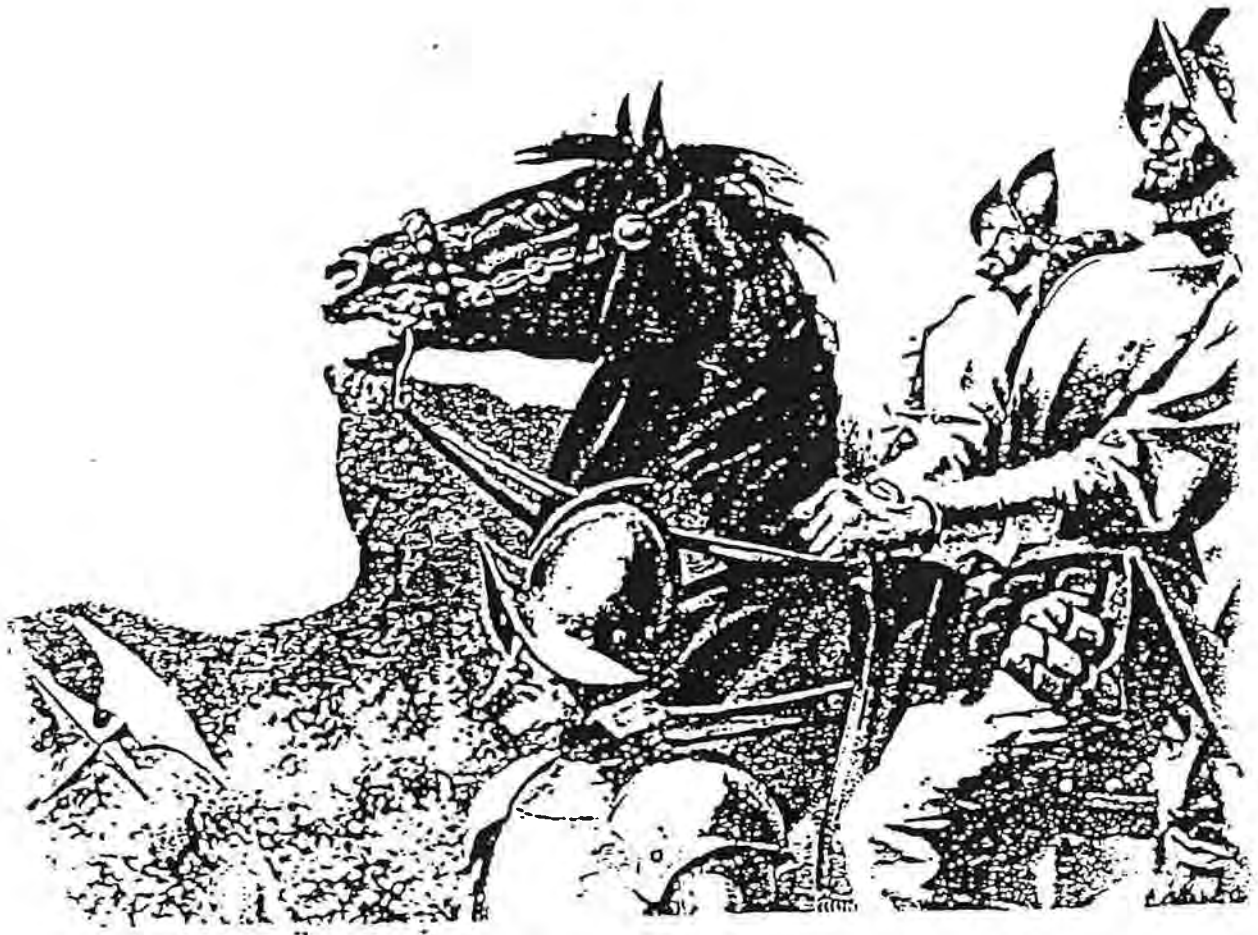
OM TE ONTHOUDEN

1. Er werd in de 15-de eeuw veel handel gedreven tussen Europa en Indië. Men reisde eerst alleen over land.
Later begon men ook met de verre zeereizen naar het oosten.
2. Cristobal Colón, in het Nederlands Christoffel Columbus, werd in 1451 in Genua, Italië geboren. Eén van zijn grootste plannen was via het westen een kortere zeeweg naar Indië te vinden.
3. De koning en koningin van Spanje, Ferdinand de Aragón en Isabella de Castilia, gaven Columbus 3 karvelen voor de verre zeereis naar het westen.
De 3 karvelen heetten: Santa Maria, Pinta en Niña.
4. Op 12 oktober 1499 kwamen de eerste Spanjaarden in de West aan land. Het eiland noemden ze San Salvador. Columbus dacht, dat hij in Indië aangekomen was.
Hij noemde de eilandbewoners daarom Indianen.
5. Columbus ontdekte op de eerste reis naar het westen de eilanden: San Salvador, Cuba en Hispaniola.
Door deze reis wees Columbus de Europeanen de weg naar het nieuwe werelddeel Amerika.
6. De bewoners van het nieuwe werelddeel Amerika werden Indianen genoemd.
Tegenwoordig noemen we hen ook Amer- indianen.
7. Op 9 augustus 1499 werd Aruba voor het eerst door de Spanjaarden gezien. Omdat er toen over het eiland geschreven werd, was dat het begin van de Historie van Aruba.

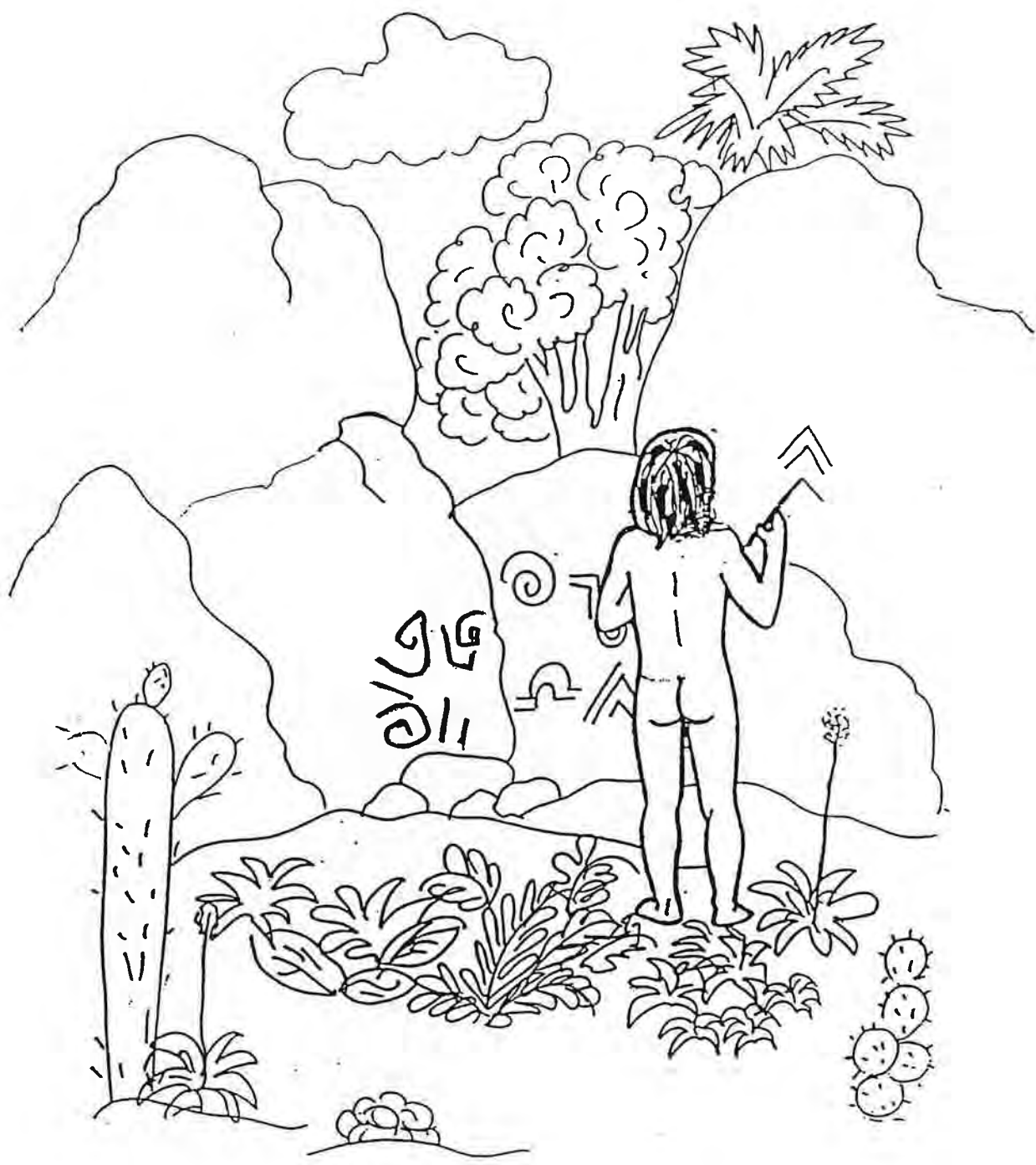
3 VAN VRIJMAN TOT SLAAF

In hoofdstuk twee hebben we kennisgemaakt met Christoffel Columbus. We hebben gelezen hoe hij op het idee kwam om naar het westen te varen.

In de komende lessen zullen we leren wat de gevolgen van deze reizen van Columbus waren. In het bijzonder zullen we de grote gevolgen voor ons eiland Aruba bespreken.

afb 1. Een Spaanse ruiter werd als een monster gezien.

afb 2 . Figuren op een rots .

DE TAAL VAN DE PASTOOR

“Cautje baulete”. Kibaima vroeg met een zacht stemmetje aan haar moeder om haar iets te eten te geven.

“Hafe dobo danwajete”. Moeder zei Kibaima om te gaan zitten. Zij was nog lang niet klaar met de “aboussoe” (maïskoek). En het was zo warm. Zweetpareltjes versierden haar voorhoofd. De laatste maanden was er weinig regen gevallen. Het was benauwd in de hut. Buiten was er geen zuchtje wind. Zou er een storm op komst zijn? Kibaima keek naar haar moeder; ze wist dat mamma bezorgd was.

Ze hadden een heel magere oogst gehad en mamma moest proberen van het weinige maïsmeeel dat ze nog over had, voldoende eten klaar te maken voor de vele mondjes van haar gezin. Moeder had in een “totoemba” gekeken en had gelukkig een paar handjesvol maïskorrels gevonden.

Kibaima keek toe hoe moeder de korrels op de “pied’i mula” strooide. Ze zag hoe moeder met de “manga” de korrels fijnmaalde. Kibaima slenterde naar buiten. Het zal wel een tijdje duren voor de maïskoeken klaar zijn.

Kibaima besloot om even bij haar broer te gaan. Malmok tekende figuren op een rots. Kibaima kwam voorzichtig dichterbij. Zij wist dat haar broer het niet leuk vond om gestoord te worden.

Oei! Hij had haar toch gezien.

“Dat je”. Ga weg! Malmok keek boos naar Kibaima. Kibaima verroerde zich niet.

“Dat-je!”, Malmok was nu echt goed boos.

Gelukkig, daar kwam vader aangelopen. Hij zag er moe uit.

“Wat is er aan de hand? Waarom schreeuw je zo, Malmok?” Papa zag er niet alleen moe, maar ook oud uit.

In rap Arowaks begon Kibaima te vertellen wat er gebeurd was. “Genoeg!”

Verschrikt keek Kibaima naar haar vader. Waarom was hij nu boos geworden?

Je weet drommels goed dat de pastoor gezegd heeft, dat wij zijn taal moeten

spreken. En je moet gehoorzamen!”.

Bruusk draaide vader zich om en beende weg. Verdrietig keek Kibaima haar vader na.

“Wat is er aan de hand met haar familie? Waarom wordt iedereen zo snel boos?”

Kibaima besloot naar huis te gaan. Misschien kon zij nu wel wat te eten krijgen.

Onderweg herhaalde ze de woorden, die de pastoor hen de laatste keer geleerd had.

“Zouden zij bij de volgende volle maan met dezelfde pastoor te maken krijgen?”

Deze was zo streng geweest. Gelukkig had hij naar zijn huis op het vasteland moeten terugkeren.

Hoe was het ook alweer...? Adamoedoe..llover...of was het yober..yobe...” Kibaima

wist niet meer precies hoe je het woordje regen moest zeggen in die andere taal.

De taal van de pastoor...

DE REIZEN NAAR WEST-INDIE

3.0 HET LAND VAN DE “INDIANEN”

Zoals we al in de vorige lessen gelezen hebben, zag Columbus na zoveel dagen op zee eindelijk land. Hij noemde het eiland San Salvador, want dit eiland had hen van de dood gered. Ze hadden immers bijna geen water of voedsel meer en de zeelui wilden naar Spanje terugkeren.

Maar de eilandbewoners hadden al, voordat Columbus kwam, een naam voor dit eiland.

Het heette toen Guanahaní. Later is de naam weer veranderd. Het eiland heet nu geen Guanahaní en ook geen San Salvador meer. Het heet Watling en hoort bij de groep van de Bahama-eilanden.

Watling werd dus het eerste eiland, dat Columbus in 1492 in naam van de koning en koningin van Spanje in bezit nam. Columbus dacht toen dat hij in Indië was aangekomen en noemde de inwoners daarom “Indianen”.

afb 3 . Watling, een van de Bahama-eilanden.

Terug in Spanje vertelde Columbus wat hij allemaal in het westen ontdekt had. Men zag ook hoeveel prachtige edelstenen en metalen Columbus en zijn mannen hadden meegenomen. In heel Europa sprak men over de rijkdommen, zoals goud en zilver, die je in het westen kon bemachtigen. Ook gingen er verhalen rond over

de dieren, planten en de vele boomsoorten in de Nieuwe Wereld. De koningen van Spanje gaven zonder moeite schepen en matrozen mee voor Columbus' tweede reis naar de West. Deze tweede reis van Columbus begon in November 1493.

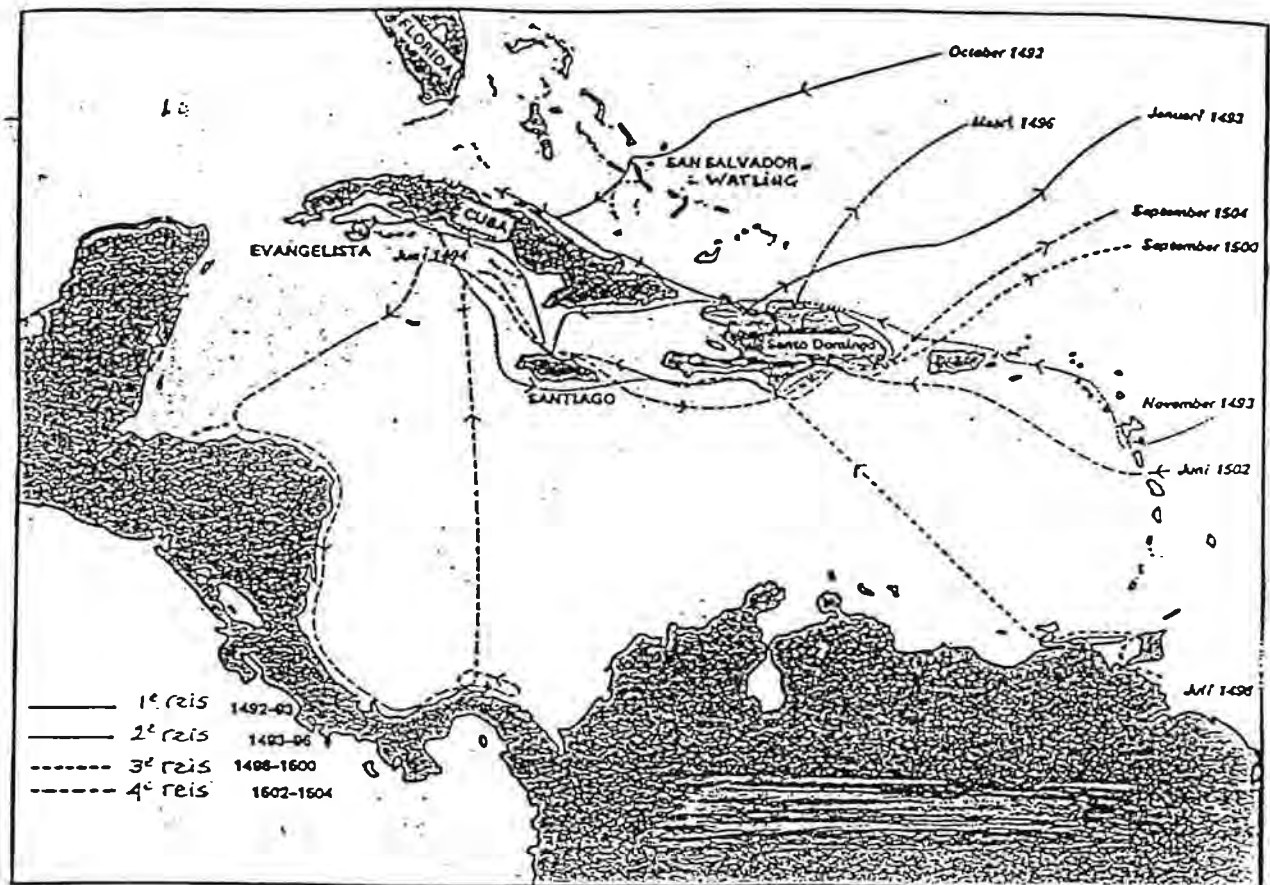
Je begrijpt nu wel, dat veel Europeanen toen naar het westen wilden. Sommigen hielden gewoon van avontuur; alles wat vreemd was, trok hen aan. Anderen hadden een godsdienstige reden; ze wilden dat de Indianen gedoopt werden en in hun God gingen geloven. Maar de meesten vertrokken naar de West, omdat ze heel snel rijk wilden worden. Het goud en zilver, dat je in de Nieuwe Wereld op een gemakkelijke manier kon krijgen, was in Europa veel waard. De Indianen daarentegen, gebruikten het goud en zilver om godsdienstige redenen en omdat ze die mooi vonden.

3.1 DE TWEEDE EN DE DERDE REIS VAN COLUMBUS.

Op zijn tweede reis had Columbus een grote vloot van 17 schepen en 1500 man. De jongste kapitein heette Alonso de Ojeda.

Columbus wist dat ze voor hun dagelijks leven heel wat nodig hadden, wat er in de Nieuwe Wereld niet aanwezig was. Daarom nam hij op deze reis ook paarden, koeien, ezels, varkens en kippen mee.

Op deze tweede reis ontdekte Columbus nog meer eilanden in de Caribische Zee.

afb 4 . De tweede en de derde reis van Columbus.

Al die tijd had Columbus nog de hoop Japan te ontdekken. Columbus dacht Indië ontdekt te hebben. Daarom bleef hij naar Japan uitkijken, die volgens de kaarten dicht in de buurt van Indië moest liggen.

afb 5 . De ligging van Japan

3.2 DE DERDE REIS

Op 18 mei 1499 begon Columbus aan zijn derde reis.

Tijdens deze reis van Columbus kwam er een verandering in de vaarroute. Columbus en zijn kapitein Alonso de Ojeda waren wel samen uit Spanje vertrokken, maar voor de kust van Venezuela gingen ze uiteen. Columbus voer toen met enkele schepen meer naar het noorden toe. Maar Alonso de Ojeda bleef langs de kust van Venezuela verder varen.

Zodoende gebeurde het dat Alonso de Ojeda ons eiland heeft kunnen zien. Op deze reis heeft hij ook het Caribisch gebied verkend.

Vragen en opdrachten bij blok 3 lesdeel 1

- A1 Waar de Spanjaarden kwamen, gaven ze Spaanse namen.
B.v. het eiland Guanahaní werd...San Salvador.
a. Welke namen gaven ze aan:	b. Waarom?
- Het Nieuwe Werelddeel?	“
- De inwoners van het Nieuwe Werelddeel?	“
- De eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao?	“
- Haïti en de Dominicaanse Republiek?	“
- A 2. a. Welke dieren namen de Spanjaarden op hun tweede reis mee?
b. Waarom?
- A 3. Columbus was nog steeds op zoek naar een rijk eiland in het oosten.
a. Welk eiland was dat ?
b. Hoe werd dat eiland vroeger genoemd ?
- B 1. Er zijn tegenwoordig nog mensen, die naar vreemde landen reizen om de mensen daar tot het Christendom te bekeren.
a. Hoe worden deze mensen genoemd?
b. Vertel iets over hun werk.
- B 2. Er zijn cruise-schepen die langs de eilanden in de Caribische Zee varen.
Stel je voor dat je zo'n reis moet organiseren en verkopen.
a. Hoe zou jouw propaganda-folder eruit zien?
b. Welke route zou je nemen?
c. Waarom?
- B 3. a. Waarvoor werden de grotten waarschijnlijk gebruikt?
Waar doen wij dit nu?

ZIJ KWAMEN OOK NAAR DE WEST

3.3. ALONSO DE OJEDA

Alonso de Ojeda ontdekte niet alleen Aruba, maar hij was ook op de eilanden Curaçao en Bonaire geweest. Maar op Aruba, Bonaire en Curaçao konden ze in die tijd geen goud vinden. Deze eilanden kregen daarom de naam “Islas Inútiles” (Nutteloze Eilanden). Omdat er geen goud te vinden was, werd Aruba de eerste tijd met rust gelaten.

Alonso de Ojeda was iemand die heel snel en gemakkelijk rijk wilde worden. Hij wilde alles doen om zoveel mogelijk goud te pakken te krijgen. Telkens als een Indiaan hem het goud niet bracht, werd hij woedend en liet hij de Indiaan pijnigen. Ondanks Alonso's pogingen om snel rijk te worden was het hem niet gelukt.

Op Aruba, Bonaire en Curaçao werd er geen goud gevonden.

Daarom werden ze “Islas Inútiles” genoemd.

Het gevolg was dat Aruba de eerste tijd met rust werd gelaten.

Alonso de Ojeda stond bekend als een zeer dappere kapitein. Tijdens een gevecht met enkele Indianen, raakte hij gewond. Hij werd daarbij door een giftige pijl in zijn been getroffen. Hij wist, dat als hij niets zou laten doen, het gif hem zou doden. Hij gaf daarom de scheepsdokter bevel om de wond met gloeiende ijzers uit te branden. De dokter wist dat dit erg pijnlijk zou zijn, en hij weigerde het te doen. Alonso heeft de dokter toen bedreigd dat hij hem zou laten ophangen, als hij zou blijven weigeren. Toen moest de dokter wel doen, wat hem bevolen werd. Met een gloeiendhete ijzeren tang schroeide de dokter een groot deel van het vlees weg. Zo redde Alonso de Ojeda zijn eigen leven.

3.4 AMERIGO VESPUCCI

De eerste stuurman van Alonso de Ojeda heette Amerigo Vespucci. Amerigo hield dagboeken van de reis bij. In zijn dagboeken schreef Amerigo veel waardevolle gegevens. Later werden deze dagboeken teruggevonden. Zo weten wij, dat ze vanuit een Spaanse karveel op 9 augustus 1499 ook het eiland Aruba waarschijnlijk zagen liggen. Vanaf die tijd werd er voor het eerst over ons eiland geschreven. En zo begon de Historische periode van Aruba.

Het was vroeger de gewoonte om een naam te geven aan een pas ontdekt eiland of land. De naam van Amerigo stond onder verschillende documenten en kaarten, daarom kreeg Amerigo de eer van deze ontdekkingsreizen van de Spanjaarden. Het nieuwe werelddeel kreeg later de naam **AMERIKA**.

Het Nieuwe Werelddeel werd later per vergissing **AMERIKA** genoemd, naar de kaartentekenaar en eerste stuurman, Amerigo Vespucci.

3.5 SPAANSE MISSIONARISSEN

In de vijftiende eeuw had de Paus van Rome veel te vertellen; zijn woorden werden beschouwd als de woorden van God. Hij eiste, bijvoorbeeld, dat iedereen katholiek gedoopt werd. Er werden dan ook priesters naar het westen gestuurd om de Indianen katholiek te dopen. De Indianen waren toen nog natuurmensen, die in allerlei natuurgoden geloofden. Ze aanbaden de zonnegod, de god van de maan, en nog veel meer goden. Ze hielden op bepaalde tijden godsdienstige ceremonies en brachten offers ter ere van hun goden.

Van de Spaanse priesters moesten ze toen leren over één God; de enige God. Dat was een opdracht van de Paus én van de koning en koningin van Spanje. Daarna werden ze verplicht tot Christen gedoopt.

afb 6 . De Spanjaarden probeerden alle Indianen te bekeren tot het christendom. Indianen, die hun eigen goden trouw bleven, gingen op de brandstapel.

3.6 DE SPAANSE MAATSCHAPPIJ.

Volgens de Spanjaarden waren de Indianen “primitief en dom”. Daarom vonden ze het normaal dat de Indianen het harde, ruwe handwerk moesten doen.

In de 15de eeuw hadden de Paus en de priesters de meeste macht. De koning en koningin van Spanje en het Spaanse volk gehoorzaamden de katholieke wetten van de Paus in Rome.

De Spaanse koningen bestuurden het land samen met de rijken. De soldaten beschermden het volk door Spanje te verdedigen als het moest.

Het gewone volk moest al het werk doen en de rijken betalen voor het gebruik van een stuk land.

In die tijd had de Spaanse priester op Aruba de meeste macht. Daarna kwamen de Spaanse zeelui. Maar de Indianen hadden niets te zeggen, zij moesten al het harde werk doen. De Indianen moesten het land bewerken, zodat de priesters en de andere Spanjaarden konden eten. De Indianen moesten ook voor de dieren zorgen. De Spaanse kolonisten, die in het Nieuwe Werelddeel Amerika gingen wonen, werkten zelf niet meer. Ze kregen een stuk land en gebruikten de indiaanse slaven om voor hen te werken. Op die manier beschouwden zij zich van adel, bezitters van een groot stuk land.

Verblind door de goudkoorts en met de wens om op slag rijk te worden, gingen ze over tot het gruwelijk martelen van de Indianen als de Indianen geen goud brachten.

Zelfs hele Indiaanse stammen werden uitgeroeid. De Caquetio's waren bijvoorbeeld gewend meestal alleen maar cassave- en maïskoeken met vis te eten. Daardoor hadden ze een tekort aan veel vitamines en waren lichamelijk niet in staat zware arbeid te verrichten. Hun normale bezigheden zoals jagen of vissen

vereisten niet zoveel lichamelijke kracht.

De Indianen stelden de Spanjaarden daarom teleur, omdat ze het werk niet aankonden.

3.7 DE CAQUETIO-SAMENLEVING OP ARUBA

Toen de eerste Spanjaarden ons eiland kwamen veroveren, woonden hier nog steeds de Caquetio's. In de verschillende dorpjes liepen ze nog steeds bijna naakt rond. Ze bakten hun potten van keramiek, deden aan landbouw en visserij en woonden met verschillende families in hun hutjes.

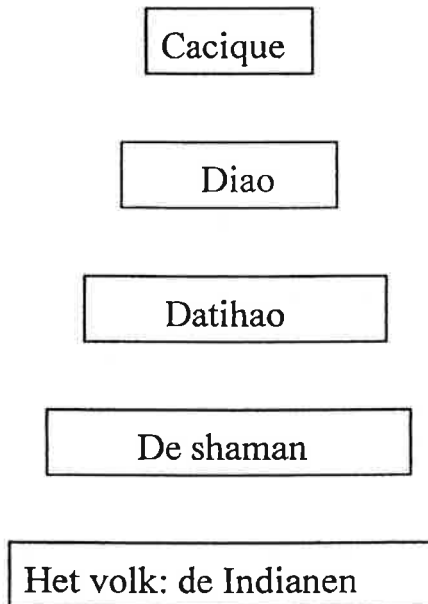
Aan het hoofd stond een datihao. De datihao's probeerden in het begin, toen de Spanjaarden hier kwamen, nog zo goed mogelijk het eiland in naam van de cacique te besturen. De cacique of het opperhoofd woonde in Venezuela. Alonso de Ojeda werd in die tijd tot de eerste gouverneur van Aruba benoemd.

Maar het is bekend, dat Alonso zelf nooit op ons eiland geweest is. Er was dus ook geen sprake van een echt Spaans bestuur. De eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao hoorden wel bij de veroverde gebieden van Spanje en vielen al gauw onder het bestuur van de gouverneur van Hispañola.

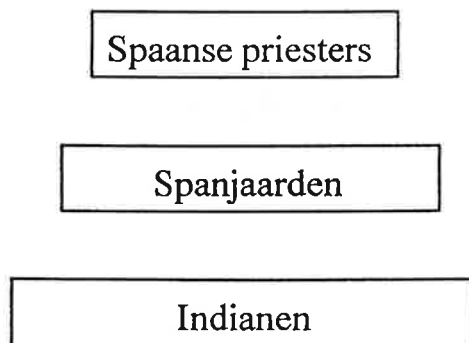
Zo'n veroverd gebied noemen we een kolonie. Wanneer een vreemd en soms ver gebied wordt veroverd en een deel wordt van het moederland, spreken we van een kolonie. Het wordt dan vanuit het moederland bestuurd. Aruba werd dus een kolonie van het moederland Spanje.

<p>De Spanjaarden werden de baas op Aruba. Alonso de Ojeda was waarschijnlijk de eerste gouverneur. Later werd het eiland vanuit Hispañola bestuurd. Toch was er geen sprake van een echt Spaans bestuur.</p>

De Caquetio-samenleving voor de komst van de Spanjaarden

De Caquetio-samenleving na de komst van de Spanjaarden

Vragen en opdrachten bij blok 3 lesdeel 2

- A1. Hoe komt het, dat Aruba de eerste tijd door de Spanjaarden met rust werd gelaten?
- A2. Wie waren ze ? Schrijf hun namen voluit op.
- De aanvoerder van de Spaanse vloot op de derde reis naar het westen.
  - De kapitein, die met een aantal schepen, zich van de Spaanse vloot afscheidde en langs de Venezolaanse kust bleef varen.
  - De eerste stuurman, die de dagboeken van deze kapitein, bijhield.
- A3. Wat betekent :
- “ De woorden van de Paus werden als de woorden van God beschouwd “?
- A4. Waarom vonden de Spanjaarden het normaal om de Indianen het zware werk te laten doen ?
- A5. Maak deze opdracht met behulp van kopieerblad 3.
- B1. Alonso de Ojeda werd door een giftige pijl getroffen. Hoe kwam het, dat hij niet doodging?
- B2 Leg uit: De Indianen waren natuurmensen.
- B3. Bekijk de schema's van de Caquetio-samenleving voor en na de komst van de Spanjaarden.
- Hoe zou een schema van onze hedendaagse, Arubaanse gemeenschap eruit zien?

ARUBAANSE SLAVEN

3.8 De Indianen werden slaaf

In 1503 kregen de Spanjaarden toestemming van de Spaanse koning om de Indianen als slaven te laten werken.

Wat betekende toen: slaaf zijn?

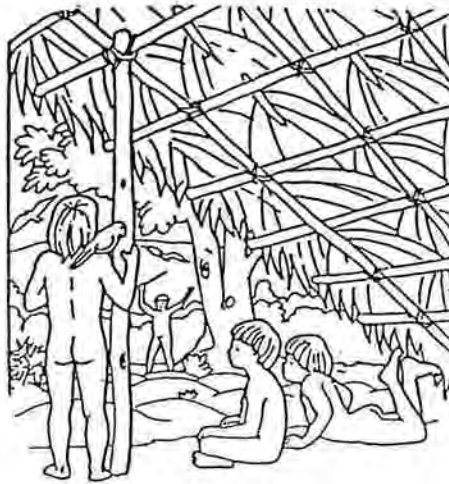
Een slaaf was iemand, die

- niet vrij was
- geen rechten had
- eigendom werd van zijn baas
- alles moest doen wat zijn baas zei
- hard moest werken zonder hiervoor betaald te worden
- gekocht en verkocht mocht worden

De slaveneigenaar beschouwde de slaven als minder mens. Daarom dacht hij, dat hij alles kon doen met een slaaf, van slaan tot doden.

ANGST EN VERDRIET IN HET DORP.

Het was een drukte van belang in het Caquetio-dorpje, waar nu Tanki Flip ligt. De datihao was in gesprek met enkele belangrijke mannen, uit hun eigen dorp. Aan de drukke handgebaren te zien, ging het niet om een gewoon gesprek. De vrouwen liepen ijverig rond: enkelen zorgden voor het vuur, waarop 's middags gekookt moest worden. Anderen waren in de knoek bezig en een paar droegen wat aardewerk potten voorzichtig naar de bakoven, die ze buiten de omheining hadden aangelegd. De kinderen renden kris-kras door deze drukte heen.

afb 7 . Een Caquetio-dorp

De overval

De geur van verse vis drong door alle neusgaten. De vissers hadden de afgelopen nacht een goede vangst gehad en waren de vissen aan het schoonmaken.

Toch hing er een spanning in de lucht. De datihao zou enkele van zijn dappere mannen naar het vasteland sturen. Deze zouden een dringende boodschap naar de cacique brengen. De boodschap die ze moesten doorgeven was:

“De laatste tijd zijn er veel vreemde schepen rond Aruba gezien. We maken ons ongerust. Enkele mensen zijn al uit vrees voor een inval uit hun dorpjes gevlucht.”

Wat de datihao op dat moment niet wist was, dat de boodschap nooit zou aankomen omdat deze stoere mannen het vasteland niet zouden bereiken. Ze werden onderweg door zo 'n vreemd schip opgepikt, gevangen genomen en naar een ver eiland gebracht.

De volgende nacht werd het dorpje overvallen: alle mannen werden gevangen genomen en in schepen weggevoerd. De vrouwen jammerden luidkeels en riepen om hun zoons, mannen, vaders, broers en ooms. De kinderen klampten zich aan hun moeders vast of verstopten zich doodsbang ergens tussen de struiken buiten de omheining. Er bleef geen enkele jonge man achter, alleen een groep troosteloze vrouwen met hun kinderen en een paar opa's.

3.9 INDIEROS

Op alle eilanden begon er een ware jacht op de Indianen. Ook op het tot dan toe rustige Aruba. De Spanjaarden vielen het eiland Aruba binnen. Ze begonnen alle Reuzen-indianen gevangen te nemen. De Spanjaarden, die deze jacht hielden, werden “indieros” genoemd.

Onder leiding van de Spanjaard Diego Salazar werd het eiland Aruba in 1515 bijna helemaal leeggehaald. Daardoor viel de hele Caquetio-samenleving op Aruba in elkaar.

De Arubaanse Reuzen-indianen werden naar Hispaniola meegenomen. Daar moesten ze als slaaf gaan werken. Ze werden door hun huidskleur rode slaven genoemd.

In 1515 kwam een groep Spaanse indieros onder leiding van Diego Salazar naar Aruba. Ze namen bijna alle mannen gevangen en brachten hen als slaaf naar Hispaniola. Aruba werd bijna leeggehaald en de Caquetio-samenleving viel zo in elkaar.

3.10 DE ARUBAANSE SLAVEN OP HISPANOLA.

Op Hispanola moesten de Indianen van de andere eilanden en de Arubaanse Caquetio's als slaaf gaan werken.

De Indiaanse slaven werden ingedeeld. Zo kende men:

1. Een huislaaf, die het huishouden van de Spaanse heer ging doen.
2. Een mijnslaaf, die onder de grond zilver uitgroef.
3. Een landbouwslaaf, die zaaide en oogstte.
4. Een parelduikerslaaf, die een hoeveelheid parels moest inleveren.

afb 8 . De Spanjaarden behandelden de Indianen zeer wreed. Velen moesten hard werken in de zilvermijnen. Duizenden stierven aan Europese ziektes.

De rode slaven waren niet gewend aan dit slavenleven. Veel van deze Indianen stierven in Hispaniola door het zware werk. Sommigen liepen een vreemde Europese ziekte op zoals: pokken, kinkhoest, mazelen of rode hond en stierven hieraan.

Enkele Indiaanse slaven konden niet tegen het verlies van hun vrijheid. Ze misten hun eiland, hun familie en hun leefgewoontes. Maar vooral hun vrije, en toch geordende manier van leven misten ze het meest. Hun vrije leven was een slavenbestaan geworden.

Van de oorspronkelijke bewoners van Hispaniola was weinig overgebleven. Velen wilden niet meer leven en dronken vergif om dood te gaan.

Ze hadden toch alles al opgegeven: hun land, familie, taal, godsdienst en zelfs hun vrijheid!

De meeste Indiaanse culturen verdwenen. Veel van de Indiaanse slaven stierven door het zware werk of ze overleden aan vreemde Europese ziektes. Hele Indiaanse stammen stierven toen uit.

Vragen en opdrachten blok 3 lesdeel 2

A 1. Antwoord met: ja of nee.

Is hij een slaaf?

- a. hij woont in eigen huis.
- b. zijn baas betaalt hem niet voor zijn werk.
- c. hij krijgt een dag vrij per week.
- d. hij gaat af en toe met vakantie.
- e. hij kan door zijn baas geslagen worden.
- f. hij werkt, óók als hij ziek is.

A 2. Het leven van de Caquetio's op Aruba veranderde heel plotseling.

Eerst leefden ze heel rustig en vrij.

- a. In welk jaar kwam er verandering in het vrije leven van de Indianen?
- b. Onder wiens leiding werd er door de Spaanse indios jacht op ze gemaakt?
- c. Waarvoor werden de Indianen toen door de Spanjaarden gebruikt?
- d. Naar welk eiland werden ze vervoerd?
- e. Wat voor werk moesten ze daar doen?

A 3. Onze voorouders werden naar een ander eiland vervoerd om daar te gaan werken.

Nu komen er van andere landen en eilanden mensen naar Aruba om werk te zoeken.

- a. Noem enkele (ei)landen waar ze vandaan komen.
- b. Waar krijgen deze mensen meestal werk?

B 1. Je naam is heel belangrijk.

a. Weet je wat een pseudoniem is?

b. Ken je er een?

B 2. Enkele beroemde namen:

1. Mozart - 2. Rembrandt - 3. Leonardo da Vinci - 4. James Watt

5. Bill Gates.

a. Waarom zijn ze zo beroemd geworden?

b. Ken je nog meer? (uit de mode- of muziekwereld?)

B 3. Vergelijk de taken van een Caquetio-vrouw met een hedendaagse, Arubaanse vrouw.

Wist je dat?

- de slavernij al eeuwen voor Christus in Azië en Afrika, bestond?
- vroeger de mensen zich als slaaf aanboden, als ze honger leden?
- als ze iemand veel schuldig waren, ze vrouw, kinderen of zichzelf als slaaf aanboden?
- een eigenaar zijn slaven kon verkopen als hij dat wilde?
- slaveneigenaren hun dieren beter dan hun slaven behandelden?
- de Nederlanders, volgens "Sofidela" in Amsterdam, de grootste en ergste slaveneigenaars van het Caribisch gebied waren?
- de slavenmarkt voor het Caribisch Gebied op Curacao was?
- de Curacaose slaven twee keer in opstand kwamen?
- ze beide keren de strijd verloren?
- Tula en Carpata Curacaose vrijheidstrijders waren?
- de slaven van Haïti zich voor het eerst vrijvochten?
- hun aanvoerder Toussaint L'ouverture heette?

OM TE ONTHOUDEN

1. **Columbus dacht, dat hij in Indië terecht was gekomen. Daarom noemde hij de inwoners van het Nieuwe Werelddeel "Indianen". Dit werelddeel was rijk aan edelstenen en metalen. Ook waren er veel vreemde boomsoorten, planten en dieren.**
2. **Veel mensen uit Europa trokken naar het westen om er snel rijk te worden. Enkelen gingen er naartoe om de Indiaanse "natuurmens" tot het Christendom te bekeren. Dat wilden de Paus van Rome en de koning en koningin van Spanje.**
3. **Er werd geen goud gevonden op Aruba, Bonaire en Curaçao. Daarom werden ze "Islas Inútiles", oftewel Nutteloze Eilanden genoemd.**
4. **Het nieuwe Werelddeel kreeg later per vergissing de naam van een onbekende persoon. De mensen dachten, dat het land heette zoals de naam onder de kaart: Amerigo Vespucci. Amerika heeft zo zijn naam te danken aan een kaartentekenaar.**
5. **De Spanjaarden werden de baas op Aruba. Alonso de Ojeda was waarschijnlijk de eerste gouverneur. Maar hij is zelf nooit hier geweest. Later werd het eiland vanuit Hispaniola bestuurd. Toch was er geen sprake van een echt Spaans bestuur.**
6. **Koningin Isabella gaf de Spanjaarden toestemming om de "wilde Indianen" gevangen te nemen. Een groep Spaanse indios kwam onder leiding van Diego Salazar in 1515 naar Aruba. Ze haalden het eiland bijna leeg en brachten de mannen als slaaf naar Hispaniola. Op deze manier kwam er een einde aan de Caquetio-samenleving op Aruba.**
7. **De Indiaanse slaven kregen werk als:**
  - a. huisslaaf
  - b. mijnslaaf
  - c. landbouwslaaf
  - d. parelduikerslaaf

4 HET SLAVENLEVEN

“De vrouwen jammerden luidkeels om hun mannen, zoons, vaders, broers en ooms.... Geen enkele jonge man bleef achter, alleen een groep troosteloze vrouwen met hun kinderen en hun opa’s”.

Dit verhaal hebben we in les 3 gelezen. Weet je het weer? De Arubaanse Caquetio’s werden gevangen genomen. Ze werden als slaven weggevoerd.

Hoe was dit mogelijk?

De Spaanse koningin had hiervoor toestemming gegeven. Er begon een grote zoekactie naar de reuzen-indianen van ons eiland.

Wat deze Arubanen toen meemaakten, zullen we in deze les te horen krijgen.

afb. 1 De Spaanse koningin Isabella gaf toestemming voor de handel in Indiaanse slaven

afb. 2 Zou Kukwisa het volhouden? Zou hij levend aankomen?

Kukwisa

Kukwisa keek angstig om. Voorzichtig probeerde hij een been te verzetten.

Het ging niet.

Een grote ton vol met pekervlees was van de grote stapel afgerold. Kukwisa zat nu met zijn been geklemd tussen de mast en de ton.

Durfde hij maar op te staan! Maar hij wist dat, dat niet mocht.

Keito was toen wel opgestaan en had geprobeerd over boord te springen.

Hij zei dat hij zwemmend naar huis terugging.

Een harde knal werd gehoord en Keito viel zomaar op de grond. Bloed kwam uit zijn borst en hij werd toch overboord gegooid. Maar terug zwemmen had hij niet meer gekund.

Kukwisa was bang, echt bang.

De hoofdman had hun verteld dat ze naar een ander eiland zouden gaan. Welk eiland? Ze zouden daar gaan werken. Wat voor soort werk?

Kukwisa dacht aan zijn moeder en zusjes, die op het eiland waren achtergebleven.

De goden hadden de Shaman al verteld, dat geen van hen ooit terug zou komen.

Mama had gehuild en geschreeuwd. Het had niet geholpen, ze moesten met de vreemdelingen mee in hun grote kano.

Kukwisa kon niet geloven, dat hij zijn eiland Aruba nooit meer terug zou zien.

Twee dikke tranen rolden over zijn wang.

Hij had honger. Hij was moe. En hij was bang. Doodsbang!

Een donkere schaduw kwam over hem heen. Verschrikt keek Kukwisa op.

Gelukkig het was Huliba.

“Kukwisa, ik heb een beetje water gestolen. Coashati heeft al gekregen. Hier”.

Snel gaf Huliba de halve kalebas aan Kukwisa.

Gulzig dronk Kukwisa het op.

“Huliba, ga nog niet weg. Help me even met deze ton”.

Met al zijn kracht duwde Huliba tegen de ton. Hij verschoof slechts enkele millimeters.

Maar het was voldoende voor Kukwisa om zijn been te verschuiven.

“Hijos del...” donderde een stem achter Huliba.

De vreemdeling duwde Huliba opzij en Kukwisa kreeg een klap in zijn gezicht.

De kalebas belandde met een grote boog in de ruwe golven van de zee.

Huliba verdween snel naar de andere kant van de grote kano. Kukwisa wreef over zijn pijnlijke wang. De ton was weer tegen zijn been aangerold.

Zou hij het kunnen volhouden?

Zwemmen kon hij wel, maar niet met een gat in zijn borst.

Na een lange reis, van vele zonsopgangen, kwamen Kukwisa en zijn vrienden op Hispanola aan. Door hun huidskleur werden ze rode slaven genoemd.

Ze waren uitgeput. Gevoelens van diepe angst, vernedering en paniek pijnigden hun lichaam en geest. Steeds weer vroegen Kukwisa, Huliba en Coashati zich af wat er ging gebeuren.

Waar zouden ze naar toe gebracht worden? Waarom waren ze gevangen genomen?

Zouden ze aan de goden worden geofferd?

Zonder antwoord op al die vragen kwamen ze aan land. Hier waren ze nooit eerder geweest. Kukwisa keek om. Achter hem volgde een lange rij. Zij liepen tot op een marktplein. Daar kwamen nog meer van die baardige vreemdelingen in al die mooie

lappen. Ze schreeuwden telkens wat. Daarna overhandigden ze één voor één rinkelende metalen schijven aan de hoofdman. Toen werden de Arubaanse slaven om de beurt meegenomen. Coashati was een van de eersten.

Degene, die de hoofdman bleek te zijn, heette Diego Salazar. Die naam had Kukwisa heel duidelijk gehoord en goed onthouden.

Toen alle slaven weggevoerd waren, vertrok hij weer met zijn mannen. Aan zijn zij hing een soort zak, die nu vol met rinkelende metalen schijven zat. Zou hij weer doorgaan met deze verschrikkelijke mensenhandel?

Kukwisa en zijn vrienden moesten gangen onder de grond graven.

Daar haalden ze dan blinkende stukjes stenen uit de grond.

's Morgens vroeg voordat de zon opkwam, moesten ze de ondergrondse gangen al in. Ze moesten aan een stuk door werken tot s' avonds laat. Ze kregen een beetje eten, wat ze snel moesten verorberen.

Kukwisa was de eerste die ziek werd. Hij was niet gewend om de hele tijd gebukt te werken, omdat hij zo lang was. Ook kon hij niet lang in mufte, ondergrondse gangen zonder enig zonlicht blijven.

Kukwisa keek naar zijn handen:

“Wanneer, och wanneer zal ik mijn moeder weer terug zien? Wanneer zullen deze armen weer mijn moeder omhelzen?”

Kukwisa viel op de harde grond neer. Hij was helemaal uitgeput. Hij voelde niet eens de harde schoppen van de laarzen van de vreemdeling. Hij wilde uitrusten, maar voor altijd.

afb. 3 De Indiaanse slaven kregen vaak Europese, besmettelijke ziektes.

Het leven op Hispaniola.

4.0 Vrienden van de Indianen

De Arubaanse slaven moesten heel hard gaan werken voor de vreemdelingen. De meesten gingen op het land of in de mijnen werken. Een paar gingen als huisslaaf bij een Spaanse heer dienen. Vooral degenen, die in de mijnen moesten werken, hadden een bijzonder zwaar leven.

afb. 4 Het leven van de Indianen op Hispaniola was een slavenbestaan.

1. De plantageslaven werkten in de landbouw: Zaaïen en oogsten van gewassen zoals suikerriet, cacao, koffie en tabak.
2. De huisslaven deden huishoudelijk werk: wassen, strijken, koken, het huis schoonhouden en de kinderen verzorgen.
3. De mijnslaven werkten in zilvermijnen het zilver-erts delven en in karretjes naar de oppervlakte brengen.
4. De parelduikerslaven doken naar pareloesters om de mooie parels.

De landbouwprodukten, de edelmetalen, de parels waren allemaal voor de rijken van het moederland, Spanje, bestemd.

Van nature waren deze Arubanen erg weetgierig naar alle nieuwe dingen. Ze wilden van alles weten en leerden nogal veel van de Spanjaarden. Dit vonden de Spanjaarden heel fijn. Zo werd er soms vriendschap gesloten tussen de Arubaanse huisslaven en hun Spaanse meesters. Door zo'n vriendschap kreeg de Spanjaard te horen hoe het leven van de Caquetio's vroeger was. Sommigen kregen medelijden met deze reuzen, die nu als slaaf ver van hun eiland en familie leefden. Heel vaak werden huisslaven katholiek gedoopt. Van Spaanse missiepriesters leerden ze over het leven van Jezus van Nazareth.

De Arubaanse huisslaaf werd menselijk behandeld. Hij leerde veel van zijn Spaanse meester. De huisslaaf werd meestal katholiek gedoopt.

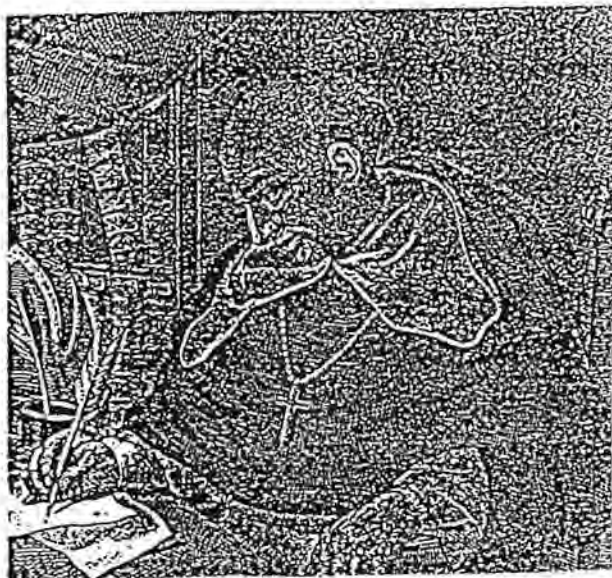
afb. 5 Een Arubaanse slaaf met zijn Spaanse meester.

4.1 Bartholomeo de las Casas

Sinds de komst van de Spanjaarden was het leven van de Indianen helemaal veranderd. Ze moesten zelfs de katholieke godsdienst aannemen. Dat was niet vreemd, want de Paus van Rome had toen nog veel macht in Europa. Hij eiste van zijn Spaanse missionarissen (=missie-priesters), dat de Indianen katholiek gedoopt werden. Daardoor vertrokken er ook heel wat missionarissen naar Amerika. Een van deze missionarissen heette Bartholomeo de las Casas.

Wat schrok hij, toen hij in De West kwam. Op een heel erg onmenselijke manier werden de Indianen hier behandeld. Hoe onmenselijk? De slaven werden net als dieren als koopwaar beschouwd. Ze werden in leven gehouden om te werken en te produceren. Het is bekend dat oude en zieke slaven, die in hun ogen niets meer waard waren, weggestuurd werden en aan hun lot werden overgelaten tot ze stierven.

Een Cacique, Hatuey werd zelfs verbrand omdat hij geen goud aan de Spanjaarden wilde geven. Daarom schaamde Las Casas zich voor zijn eigen volk, de Spanjaarden. Door een rapport van missionaris Bartholomeo de las Casas zijn we op de hoogte van wrede gebeurtenissen.

afb. 6 Bartholomeo de las Casas, een goede vriend van de Indianen.

In zijn “Kort verslag van de vernietiging van Indië” (Hier wordt West-Indië mee bedoeld) lezen we over de onmenselijke behandeling van de Indianen.

Uit een van zijn verslagen blijkt, dat een Cacique alle Spaanse kolonisten aanzag voor wrede Christenen. Het Katholiek geloof werd door veel Spaanse avonturiers als dekmantel gebruikt om de Indianen te bestelen. Als het nodig was, werden ze zelfs gepijnigd en gedood. Ze werden niet als mens, maar als beesten behandeld en vermoord.

Daarom pleitte de Las Casas voor de vrijlating van de Indiaanse slaven. Hij liet de Europeanen weten, dat deze Indianen goede, rustige en verstandige mensen waren. Ze waren echt geen “barbaren”! Dit verslag heeft in Europa veel protest opgeroepen. Er werden toen nieuwe wetten gemaakt, waarin stond, dat de Indianen goed behandeld moesten worden. Ze moesten een huis hebben voor vrouw en kinderen. Ze moesten ook voor hun (“gedwongen”) werk betaald worden.

Daarna zouden ze tot het katholiek geloof bekeerd moeten worden. De weinige Indianen, die toen vrijgelaten werden, vluchtten de bossen in. Ze wilden niets meer te maken hebben met de Spanjaarden.

Missionaris Bartholomeo de las Casas pleitte voor de vrijlating van de Indiaanse slaven. Door zijn rapport kwamen er later nieuwe wetten om de Indianen te beschermen.

afb. 7 Sommige vrijgelaten Indianen vluchtten de bossen in.

4.2 Juan d'Ampués

Een andere vriend van de Indianen was Juan d'Ampués. Hij was een belangrijke persoon en had veel te vertellen. Hij was zakenman in dienst van de koning van Spanje.

Juan d'Ampués was een van de Spaanse heren, die op Hispaniola woonde. In 1511 werd Juan d'Ampués handelsagent van Hispaniola en veel andere eilanden. Ook de eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao hoorden daarbij. Hij had ook Arubaanse Indianen als huisslaaf. Hij had een goed contact met deze nederige Caquetio's. Van hen leerde hij veel over het volk van Aruba.

Hij wilde ook alles weten over Aruba en praatte veel met hen. Als de Arubanen over hun familie en eiland vertelden, voelde Juan d'Ampués duidelijk de heimwee van deze mensen. Hij vond ze heel intelligent, bekwaam en van goede wil. Hij behandelde hen niet als slaven, want hij voelde medelijden met hen. Hij schreef daarom verschillende brieven aan de koning van Spanje. Daarin vroeg hij de koning toestemming om deze Indianen naar hun eiland te laten terugkeren.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 4 LESDEEL 1

- A1. Het slavenleven van de Arubaanse Indianen op Hispanola.
- Hoe lang lieten de Spanjaarden Aruba met rust?
  - Waarom was het jaar 1515 een droevig jaar voor de Arubaanse Indianen?
- A2 Op Hispanola moesten de Indianen in zilvermijnen werken.
- Waar vinden wij op Aruba een ruïne van een verlaten goudmijn? En van goudsmelterijen?
  - Waarom was het leven van de mijnslaaf veel moeilijker als die van de huisslaaf?
  - Waarom was het voor de huisslaaf makkelijker om zich katholiek te laten dopen?
- A3
- Wie was Bartholomeo de las Casas?
  - Wat was zijn grote verdienste?
  - Denk je dat de nieuwe wetten veranderingen brachten? Leg dit uit.....
- A4
- Waarom werd Juan d'Ampués een vriend van de Arubaanse slaven?
  - Wie mocht de Arubaanse slaven terugbrengen?
  - In welk jaar?
- B1 Waarom lieten de Spanjaarden Aruba eerst met rust?
- B2
- Welke tropische produkten waren voor de Europese markt bestemd?
  - Noem 5 andere metalen op, behalve goud en zilvererts, die ook in mijnen gedolven worden?
- B3 Hoe komt het dat het verslag van de las Casas weinig resultaat had?
- B4 Kunnen wij Juan d'Ampués een bevrijder noemen? Leg je antwoord uit.

Aruba na de komst van de indieros.

4.3 Geen slaaf meer

Diego Salazar zou Aruba, Bonaire en Curaçao bijna onbewoond hebben achtergelaten. De brieven van Juan d' Ampués aan de koning gingen per schip naar Spanje. Je snapt wel, dat zo'n brief pas weken, zelfs maanden later, ontvangen werd. Voor er weer antwoord kwam, duurde het weer zo'n tijd.

De meeste Spaanse heren echter hadden er geen zin in de Indianen te laten gaan. Ze hadden deze rode slaven nodig om van hun rijk leventje te blijven genieten.

Na lang wachten kreeg Juan d' Ampués eindelijk antwoord op zijn brieven. In 1521 mocht hij de eerste groep Caquetio's naar hun eiland laten terugkeren.

Juan d' Ampués stuurde Nicolas Perez met ongeveer 25 slaven terug naar Curaçao. Ze gingen eerst op Aruba aan land, maar troffen daar geen inwoners aan. Ze dachten dat het eiland na de indieros helemaal onbewoond was achtergebleven. Maar het meest waarschijnlijk waren de weinig overgebleven Indianen, de mondi's ingevlucht bij het zien naderen van het Spaanse schip.

Juan d' Ampués stuurde later Gonzalo de Sevilla naar Aruba. Hij bracht de eerste groep Arubanen terug naar hun eiland, terug naar hun familie, terug naar de vrijheid!

afb. 8 Juan d' Ampués, een vriend van de Indianen.

Juan d' Ampués zorgde voor de vrijlating en terugkeer van de Indianen naar hun eiland. Gonzalo de Sevilla verzorgde in 1521 de overtocht naar Aruba.

Feest in Tanki Flip

Gelukkig, ze mochten weer naar hun geliefd eiland. De dagen op zee leken nog langer dan op de heenreis. Maar.....eindelijk! Daar lag hun eilandje, zo vredig, zo warm! Kon het wel wáár zijn? Op het strand stonden alle vrouwen en kinderen met tranen in hun ogen uit te kijken. Huilen van vreugde bestaat echt! Hun geluk kende geen grenzen. Deze mannen waren weer thuis. God zij dank! Ze konden weer een normaal leven beginnen. Eindelijk thuis, eindelijk rust!

Wat een feestelijke stemming heerste er in het dorpje. Het eiland Aruba vierde feest. Een groepje mannen was van heel ver teruggekeerd. Iedereen dacht ze nooit meer te zullen zien. De mannen raakten niet uitgepraat over het afschuwelijke leven ver weg, in Hispanola. Bijvoorbeeld voor een kleine overtreding werden ze vastgebonden en geslagen. Soms kregen ze geen eten, soms werden ze opgesloten en aan een ijzeren ketting vastgeketend. 's Avonds moesten ze vroeg gaan slapen om s'morgens vroeg weer fit te zijn. Om maar niet te praten over het harde werk in de hete zon, wat ze niet gewend waren.

De vrouwen, kinderen en zelfs de paar nieuwkomers van het Vasteland vroegen hen de oren van het hoofd af over het eiland. Hoe waren de mensen? Waar lag het verre land? Hoe was het werk? Wat hadden ze daar gegeten? Waar hadden ze geslapen? De lange zeereis was vermoeiend geweest. Maar de intense vreugde weer thuis te zijn, hield de mannen nog lang op de been. Er werd ook volop jupo gedronken. Na een tijdje begonnen de tongen zwaar te worden. De drukke handgebaren werden

steeds trager. Op een gegeven moment was er nog slechts één stem te horen, die langzaam doorpraatte. Maar ook deze verstomde en ging over in een zingend snurken...

De vrouwen praatten in hun hangmatten nog zachtjes wat na. Zij hoopten, dat de indieros hen met rust zouden laten. Wat voor gemene gewoontes hadden enkele van die vreemdelingen toch! Jagen deed je op dieren, als je honger had! Maar gelukkig hadden de goden hun offers aanvaard en ze hadden redding gebracht in de persoon van Juan d'Ampués. De mannen hadden heel wat over deze goede Spanjaard verteld. Hij had ze veel van zijn taal geleerd en zelf kende hij ook al wat Arowaks. Hij was nog niet meegekomen, maar had Gonzalo de Sevilla in zijn plaats gestuurd. Wel alle schildpadden van de wereld bij elkaar!

Wat waren ze geschrokken van de enorme dieren, die de Spanjaarden hadden meegebracht. "Het grootste dier op hele hoge poten was angstaanjagend! Hij maakte van die hoge geluiden en sprong steeds op zijn achterpoten. Zijn voor- poten hield hij dan hoog in de lucht! De andere dieren waren gelukkig iets rustiger. Hun datihao, Pedro Sanchez, moest goed afspreken, wie voor die dieren zouden zorgen. En zou het vlees van die vreemde dieren wel lekker smaken? Daar was veel vlees aan".

De mannen hadden nóg een naam heel vaak genoemd. Ze vertelden over een zekere Jezus Christus. Wie zou die man zijn? Zou hij ook een vriend zijn net als Juan d'Ampués? Morgen zullen ze zeker meer over hem te horen krijgen."

afb. 9 Feest in Tanki Flip: een groepje Arubaanse Indianen keerde terug!

De Spaanse invloed

4.4 Aruba na 1521

Gonzalo de Sevilla bleef voor een periode van acht maanden op Aruba. Hij maakte kennis met de datihao, Pedro Sanchez. Terwijl hij op Aruba verbleef, kreeg hij bezoek van de Cacique, die op het vasteland woonde. Cacique Manaure kwam met drieëntwintig Indianen en vroeg Sevilla hen over het Christendom te vertellen. Later lieten hij en zijn vrienden zich katholiek dopen. Ook de Cacique van Paraguaná zou een boodschap hebben gestuurd hem te komen dopen. De Sevilla moest eerst toestemming van Juan d' Ampués krijgen om naar het vasteland te kunnen gaan. Later heeft de Sevilla nog verschillende reizen ondernomen om groepen Indianen op eigen verzoek te dopen.

Pas in November 1526 kreeg Juan d' Ampués in een Koninklijk Besluit het juridische (=wettelijk) recht over Aruba en de nabijgelegen eilanden. Hij kreeg toen toestemming de eilanden opnieuw te bevolken, ze te beschermen tegen de "indieros" en ze in het katholiek geloof in te wijden. Hij kreeg ook alle recht te handelen met de cacique van het vasteland en moest van tijd tot tijd verslag geven over de gang van zaken op de eilanden. Zo werd Juan d' Ampués van factor (lees factor=handelsagent) gouverneur van Aruba, Bonaire en Curaçao. Als bestuurder liet hij de Arubaanse Indianen met enkele Spanjaarden overkomen uit Hispaniola. Hij besloot ook geiten, schapen, koeien, ezels maar vooral ook paarden uit Europa naar Aruba te laten komen. Om voor het vee te zorgen haalde hij Indianen van het vasteland.

In 1526 werd Juan d' Ampués gouverneur van Aruba en nog andere eilanden.
--

De weinige Arubanen, die van Hispaniola naar hun eiland terugkeerden, probeerden de draad van hun leven, weer op te pakken. Ze probeerden hun vroeger rustig leventje in hun woongebied voort te zetten. Deze goedgebouwde Indianen waren uitstekende zwemmers en vissers. Vanaf jonge leeftijd leerden ze al met pijl en boog omgaan. Ze oefenden op een groene kalebas. Zo werden ze goedgeoefende jagers. Maar de meeste Indianen die hier woonden, kwamen van het Vasteland. Zij zorgden vooral voor het vee. In die tijd waren er op Aruba nog geen wegen. Het vee liep vrij rond tussen de cactussen, de struiken en de bomen. Als de Spanjaarden vee nodig hadden, lieten ze deze lenige Indianen de dieren vangen. Die waren er heel handig in.

Aruba werd zo een vee-eiland met geiten, ezels, schapen en paarden.

Ondertussen werd er veel verfhout, de Palo Brasil, voor de export gekapt. Zoals jullie al weten, verbouwden de Caquetio's al maïs en andere gewassen. De handel in vis, zout, maïs en vee kreeg voor de Spanjaarden enige betekenis. De eilanden Aruba, Bonaire en Curaçao waren niet zo nutteloos meer.

Aruba werd opnieuw bevolkt en kreeg enige betekenis door zijn export.

Tijdbalk

1499	1515	1521	1526	1533
Aruba ontdekt door de Spanjaarden	Arubanen als slaven naar Hispaniola	Een groep Arubanen naar Aruba terug	Juan d'Ampués gouverneur van Aruba. Aruba een vee-eiland	† Juan d'Ampués stierf

4.5 De gevolgen van de Spaanse invloed.

Juan d' Ampués had veel contact met het vasteland en kwam op het idee ook de Caquetio's van Cabo de la Vela tot het Christendom te bekeren. Hij had namelijk een goede verstandhouding met Cacique Manaure. Maar in die tijd kreeg Spanje enorme geldproblemen. De mensen waren verblind door de rijkdommen in de West. Daardoor leefden de Spanjaarden een leven vol verkwistingen. Ze maakten heel veel schulden. Zo gebeurde het dat de Spaanse troon een gedeelte van het vasteland aan de Duitsers moest afstaan. Ook Cabo de la Vela viel in Duitse handen. Op deze manier betaalde Spanje een deel van zijn schulden aan Duitsland af. Hierdoor kon Juan d' Ampués zijn plannen met Cabo de la Vela niet meer uitvoeren. Toen Juan d' Ampués voelde, dat zijn einde naderde, liet hij een testament opmaken. Daarin stond, dat hij al zijn bezittingen aan zijn dochter María, echtgenote van Lazaro Bejarano, naliet.

Op 8 februari 1533 stierf Juan d' Ampués. Hij was een van de Spanjaarden, die hart had voor de Indianen. Hij voelde mee met deze mensen, die in die tijd overgeleverd waren aan onmenselijke vervolgingen. Niet alleen konden er enkele Indiaanse slaven terugkeren naar hun eiland en familie, maar ze begonnen ook een ander leven met meer mogelijkheden van inkomen en voedsel. Ze leerden ze Spaans en werden tot het Christendom bekeerd.

Vanaf die tijd kreeg Aruba af en toe bezoek van een Spaanse priester van het vasteland.

Ondanks het nut van het eiland en het Spaanse verbod Arubaanse slaven gevangen te nemen, had Aruba nog steeds af en toe te maken met indieros, de slavenhandelaars.

Lazarro Bejarano werd daarom door de Spaanse troon beschuldigd van nalatigheid en slavenhandel. Hij moest toen een geestelijke vader voor deze eilanden aanwijzen.

Aruba kwam daardoor samen met Bonaire en Curaçao onder toezicht van het bisdom Coro. Aruba kreeg dus nog geen eigen kapelaan of priester. Er waren hier ook geen soldaten om het eiland tegen vijanden te verdedigen.

Juan d' Ampués stierf in 1533. Al gauw kwam Aruba onder het bisdom Coro.

Wist je dat...

- door de komst van de indios tanki Flip haast onbewoond achterbleef?
- Indianen door hun huidskleur "rode slaven" werden genoemd?
- de Indianen hun vrijheid en zelfs hun leven verloren door de goudhonger van de Spanjaarden?
- Bartholomeo de las Casas zonder het bedoeld te hebben de Afrikaan tot slaaf maakte?
- de Palo Brasil voor een mooie rode kleurstof zorgde, als het geraspt is?
- er in Amsterdam veel rashuizen waren, waardoor onze Palo Brasil bijna verdwenen is?
- de twee ovens van Tanki Flip uniek voor het Caribisch Gebied zijn?

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 4 LESDEEL 2.

A1 Wie ben ik?

- a. Ik liet het eiland opnieuw bevolken en liet voor het eerst vee voor Aruba brengen.
- b. Ik verwelkomde, als datihao, de Spanjaarden op Aruba.
- c. Ik bracht een groep Caquetio's terug naar Aruba en daar doopte ik een Cacique. Hierdoor zorgde ik voor de verbreiding van het katholiek geloof in de West.
- d. Ik liet mij als eerste cacique katholiek dopen.

A2 Los onderstaande rebus op, en schrijf op wat de oplossing is.

A3 Maak deze opdracht met behulp van kopieerblad 4.

- a. Spaanse nederzettingen aan de zuidkust. Schrijf bij 1 t/m 5:
B.M. voor Bringa Mosa
S.L. voor Spaans Lagoen
S.B. voor Sabana Basora
C.P. voor Cero Preto
B. Voor Barcadera

b. Verlaten dorpen bij I t/m III:

Santa Cruz

Savaneta

Tanki Flip

c. Hoge en lage heuvels aan de noordkust bij A t/m E:

Arikok

Alto Vista

Jamanota

Cero Plat

Fontein

d. Kleuren: de heuvel, waar de meeste Indianen gingen wonen: ROOD

de andere heuvels: BRUIN

de verlaten dorpen: ORANJE

de rest van het eiland: GROEN

B1 a. Hoe heette de eerste Arubaanse gouverneur?

b. In welk jaar werd hij gouverneur? Voor hoe lang?

c. Hoe heet onze huidige gouverneur?

B2 Hoe lang geleden werd Juan d'Ampués gouverneur?

B3 a. Waarom kozen de Indianen de noordkant om er te gaan wonen?

b. Waarom kozen de Spanjaarden voor de zuidkant, denk je?

B4 Hoe komt het dat onze Palu Brasil bijna niet meer op Aruba voorkomt?

"Als je je mond maar houdt, want anders..." dreigde Arashi haar. Arashi wist, dat als Katashi het aan de anderen zou gaan vertellen, hij geen schijn van kans zou maken bij Macuarima. En hij wilde zo graag dat Macuarima zijn meisje zou worden.

"Katashi,..." begon Arashi heel lief tegen haar, "als je aan niemand vertelt, dat ik één van die broeken wil dragen, dan krijg je een grote rijpe cactusvijg van mij." Katashi deed alsof zij heel hard moest nadenken. "Krijg ik dan een héle, héle grote vijg?". Arashi knikte heftig. "En zul je mij ook je "poron" lenen?". Arashi bleef even stil. Katashi ging wel een beetje te ver, vond hij. "Zijn poron?"

Die was wel de mooiste van het hele dorp. Niemand maakte zulke mooie porons. De meeste porons waren eenvoudig en grof. Hij had uren aan deze poron gewerkt. En nu wilde Katashi hem lenen? Wat dan als zij hem zou laten vallen? Wat dan als ...?"

Maar toen dacht hij aan Maria. Maria zou wel met een stoere jongen willen omgaan en niet met iemand die door iedereen uitgelachen zou worden, omdat hij niet met een pantalon aan kon lopen. Trouwens, hij kon zich nog herinneren dat Daimari bij de vorige zonsopgang óók een pantalon aan had en dat Maria hem toen prachtig vond.

"Nou ja, je mag eventjes mijn poron vasthouden."

"Alleen vasthouden?", vroeg Katashi met een pruilmondje. "Ja, alleen vasthouden. En zorg dan, dat je je grote mond maar houdt!" Arashi keek spijtig naar de pantalon in zijn handen. Dan maar niet.

Voorzichtig haalde Arashi zijn poron vanonder zijn opgevouwen hamaca tevoorschijn. Hij gaf hem aan Katashi, die hem gretig aannam.

"O, wat mooi! En dan te bedenken dat ik hem mag vasthouden, alleen maar omdat jij niet weet, dat je elk been in een broekspijp van de pantalon moet stoppen!"

Verbluft keek Arashi Katashi aan. "Verrek, dat was waar ook."

Arashi wilde snel de pantalon weer aantrekken, maar stootte hierbij met zijn elleboog tegen de arm van Katashi.

De poron ging de lucht in en ... kwam met een sierlijke zwaai kletterend op een grote steen terecht!

"¿Qué pasó con tu bonito porón?" vroeg een lieve stem achter Katashi. Arashi draaide zich snel om bij het horen van Maria's stem. Maria stond, hand in hand samen met Daimari, naar zijn kapotte poron te kijken.

Verlagen liet Arashi zich op de grond vallen. Hij kende geen Spaans, hij kon geen broek aantrekken, de mooiste poron van het dorp had hij niet meer en bovendien zou hij nu het liefste meisje uit het dorp natuurlijk ook niet meer krijgen. Erger had hij het niet kunnen treffen.

Katashi keek even naar de verdrietige Arashi, pakte heel snel de vijg van onder de opgevouwen hamaca en ging er toen met een vaart vandoor.

OM TE ONTHOUDEN

1. De Arubaanse huisslaaf werd menselijker behandeld als de mijn-, landbouw- en de parelduikerslaaf. Hij leerde door zijn weetgierigheid veel van zijn Spaanse meester. De huisslaaf werd meestal tot katholiek gedoopt.
2. Vrienden van de Indianen:
  - a. Missionaris Bartholomeo de las Casas pleitte voor de vrijlating van de Indiaanse slaven. Dit deed hij door een "Kort verslag van de vernietiging van Indië" te schrijven. Er werden toen nieuwe wetten gemaakt. Daarin stond, dat de Indianen goed behandeld en betaald moesten worden voor hun werk.
  - b. Juan d' Ampués was ook een grote vriend van de Arubaanse huisslaven. Hij wilde hen naar hun eiland laten terugkeren. Hiervoor schreef hij verschillende brieven naar de koning van Spanje. Uiteindelijk kreeg hij er toestemming voor.
3. Gonzalo de Sevilla kreeg van Juan d' Ampués de opdracht een groep Arubaanse Caquetio's naar hun eiland terug te brengen. Vergezeld van enkele Spanjaarden bracht hij in 1521 de eerste groep terug naar hun vaderland, Aruba. Ze waren weer vrij!
4. Toen de eerste groep Arubanen terugkwam, was Pedro Sanchez Datihao. Gonzalo de Sevilla bracht deze groep naar Aruba terug. Door hem bekeerden ook veel Indianen van het Vasteland zich tot de katholieke godsdienst. Ze lieten zich hierna dopen.
5. In 1526 werd Juan d' Ampués gouverneur van de A-B-C-eilanden. Hij liet nog meer Arubaanse Indianen uit Hispanola terugkomen. Hij maakte van Aruba een vee-eiland. Om voor het vee te zorgen liet hij Indianen van het Vasteland komen. Deze gingen aan de noordkant wonen. De Spanjaarden kozen voor de zuidkant. Aruba was niet langer "Isla Inútil". Het kreeg enige betekenis door de handel in vis, zout, maïs, vee en verfhout.
6. Op 8 februari 1533 stierf, Juan d' Ampués, een vriend van de Arubaanse Caquetio's. Zijn schoonzoon, Lazarro Bejarano, volgde hem op. Hij werd al gauw beschuldigd van nalatigheid en slavenhandel. Daardoor kwam Aruba toen onder toezicht van het bisdom Coro. Vanaf die tijd kreeg Aruba soms bezoek van een Spaanse priester van het Vasteland.

5 Amerika onder de Europese invasie

In de vorige lessen hebben jullie gehoord over het leeghalen van het eiland Aruba. De Spaanse "indieros" namen de reuzen-indianen van ons eiland gevangen, en lieten ze als slaaf werken op andere eilanden o.a. in Hispañola. De Spanjaarden kwamen uit het werelddeel Europa. Sommigen vroegen zich af of de naam Europa misschien te maken had met de vele kleren, de "ropa", die ze droegen.

In dit hoofdstuk maken jullie kennis met verschillende Europese landen. Behalve de Spanjaarden waren er in Europa namelijk ook nog veel meer blanke volkeren, die ook de Atlantische Oceaan wilden oversteken. In de volgende lessen ontdekken jullie hoeveel veranderingen er door deze Europese volkeren in Amerika kwamen.

Een kapotte poron en een gebroken hart.

Telkens probeerde Arashi op te staan. Verdorie, hij struikelde weer. Hoe lukte het bij de vreemdelingen? Die liepen toch kaarsrecht met zulke "pantalones" aan? Arashi probeerde het nog een keer. "Ha,ha,ha,hi,hi." Snel keek Arashi om. Wie durfde hem uit te lachen? Tussen de bladeren van een shimarucu-struik bemerkte hij het hoofdje van Katashi.

"Ga weg, kind. Wat doe je hier?", schreeuwde Arashi kwaad.

"Ha, ha, ha. Arashi kan niet lopen. Arashi maakt sprongetjes. Ha, ha, ha ". Katashi kwam lachend tevoorschijn, terwijl ze Arashi probeerde na te doen.

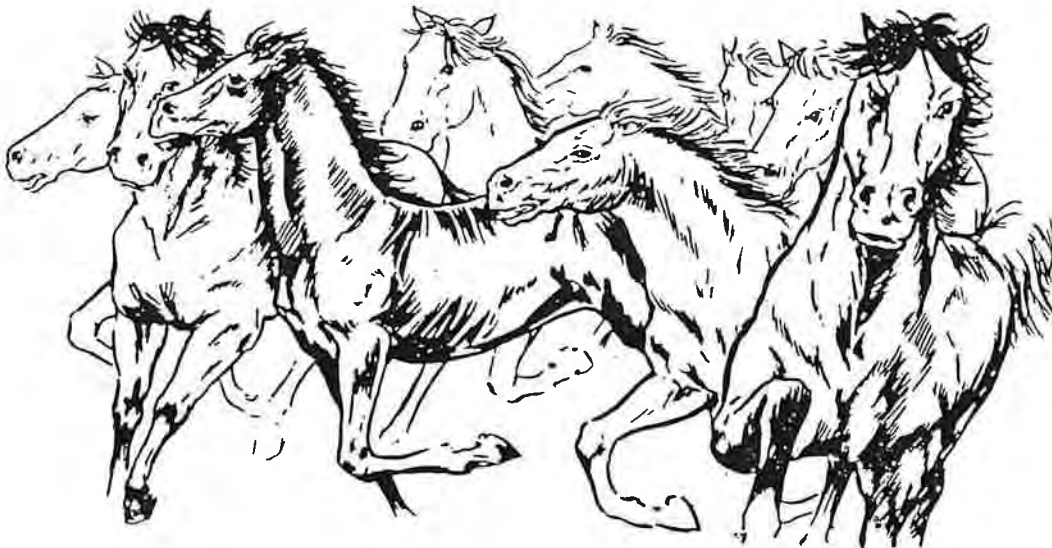
afb.1. Kukwisa hoorde hoe iemand hem, van achter de struiken, uitlachte.

GROTE VERANDERINGEN OP ARUBA.

5.0 Een andere Indiaanse stam

Van 1515 tot 1521 was Aruba vrijwel onbewoond. Jullie weten nog, dat de Caquetio's in 1515 als slaven naar Hispaniola waren weggevoerd. Enkele van deze Arubaanse Caquetio's konden later naar hun eiland terugkeren. De Spaanse gouverneur, Juan d'Ampués, had daarvoor gezorgd. Dankzij hem werd Aruba toen een vee-eiland. Om voor het vee te zorgen, liet men Indianen van het vasteland overkomen.

afb.2. De Indianen van het vasteland kwamen naar Aruba om voor de paarden te zorgen.

Deze Indianen van het vasteland bakten ook potten van klei. Maar hun potten waren geen Dabajuro-aardewerk. Bij de archeologische vondsten van Cero Plat zijn er scherven van potten gevonden, die veel eenvoudiger en ruwer waren gemaakt, en die geen versieringen hadden. Bovendien hadden deze potten geen randen, die naar binnen gebogen waren, zoals bij het Dabajuro-aardewerk.

Daarom weten we nu, dat deze Indianen van een andere stam waren.

De Indianen van het vasteland waren van een andere stam dan de Indianen die hier eerst woonden.
Dat weten we doordat hun aardewerk geen Dabajuro-motieven had.

5.1 De eerste stappen naar andere gewoontes.

Door de Spanjaarden veranderde er heel veel op Aruba. Langzaamaan verdwenen veel gewoontes van de Indiaanse bevolking, die hier eerst woonde. In de Indiaanse dorpen op Aruba begon men verschillende gewoontes van de Spanjaarden over te nemen.

- De taal. Ze leerden allemaal Spaans spreken.
- De godsdienst. Ze lieten zich katholiek dopen en kregen een christelijke, Spaanse naam.

Er werden nog meer gewoontes overgenomen.

- De woningen. De woningen werden rechthoekig gebouwd. Ze hadden eerst alleen openingen, waardoor men in en uit kon. Later werden de woningen gebouwd met ramen.

- De eetgewoontes. Ze waren gewend het meest vis te eten. Eerst zaaiden ze alleen maïs en cassave. Later gingen ze meer gevarieerd voedsel eten. Ze leerden runderen-, schapen- en geitenvlees eten. Ze verbouwden nu ook andere groenten en vruchten, zoals: allerlei bonen, komkommers, pompoen, pinda, papaya, lemoen, sinaasappel, cashew, mango enz.
- Het vervoer. Eerste deden ze alles te voet. Door de aanwezigheid van ezels en paarden werden deze dieren als lastdieren gebruikt.
- De kleding. Vóór de kolonisatie liepen ze hier naakt of met een lendelapje of gordeltje rond. Daarna begonnen ze vaker kleren te dragen.
- Gereedschappen. Naast hun gebruikelijke houten en stenen gereedschappen en gereedschappen van visbotten maakten ze later steeds meer gebruik van metalen gereedschappen.

De Indianen kregen ook te maken met meer bezigheden, die anders waren dan ze gewend waren.

De vrouwen kregen voortaan extra werkzaamheden. Ze moesten kleren leren naaien en die kleren moesten van tijd tot tijd gewassen worden en op de cactussen te drogen gelegd worden.

afb. 3. De Indianen droegen soms ook kleren.

De mannen hielden zich niet alleen maar bezig met vissen of jagen. Doordat ze het vee moesten hoeden, was het soms mogelijk een handeltje te drijven. Als er namelijk een schip binnen kwam varen, stonden de Indianen klaar met vlees en vis. Deze ruilden ze met de zeelui voor ijzeren bijlen, glazen kralen of kruiken met alcoholische dranken. Hierdoor maakten ze ook kennis met munten, die als betaalmiddel gebruikt werden.

Ondanks de drukte op zee werd Aruba toen tamelijk met rust gelaten. Af en toe kwamen er nog "indieros" een kijkje nemen. Ook kwamen er soms andere vreemde schepen langs. De Spanjaarden, die op Curacao en op het vasteland woonden, kwamen van tijd tot tijd vee opkopen.

Door de komst van de Spanjaarden veranderde er veel op Aruba.
de levensstijl van de Indianen moest dan ook wel mee veranderen.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 5 LESDEEL 1

- A1 Om voor het vee te zorgen, liet men Indianen van het vasteland overkomen.
De meeste Indianen gingen in Cero Plat wonen.
Hoe kunnen wij nu weten welke Indianen deze waren?
- A2 De Indianen hadden hun eigen gebruiken en gewoontes. Toch namen ze daarnaast ook veel van de Spanjaarden over.
Kies uit de gebruiken hieronder en maak 2 rijen: een met de Indiaanse gebruiken en een met de overgenomen Spaanse gebruiken.
- brood bakken op aardewerk bakplaten
  - dragen van kleren
  - Spaanse namen geven en Spaans spreken
  - koken in aardewerk potten
  - allerlei soorten vlees eten
  - elke dag gaan vissen
  - de doden in urnen begraven
  - zich katholiek laten dopen
  - overal te voet naartoe gaan
  - zaaien van maïs
  - metalen gereedschappen gebruiken
  - ezels en paarden als lastdieren gebruiken
- A3 Er werd toen vee gehouden op Aruba. Wie kwamen van tijd tot tijd hier vee opkopen?
- B1 a. Hoeveel Indiaanse stammen hebben vermoedelijk op Aruba gewoond?
b. Welke waren die?

- B2 Aruba kende in die tijd ook wat handel door de komst van schepen, die hier af en toe binnen kwamen varen.
- a. Wat waren de handelswaren van Aruba toen?
  - b. Hoe werd ervoor betaald?

Een rijk waar de zon nooit onderging.

5.2 De kleinzoon van Ferdinand en Isabella.

Ferdinand de Aragón en Isabella de Castilia hadden een dochter, Johanna. Zij trouwde met Fillips de Schone, die ook een groot rijk had in Europa, o.a. Nederland. Johanna en Fillips kregen in 1500 een zoon, die ze Karel noemden. Op 15-jarige leeftijd werd Karel tot koning van Nederland gekroond: hij werd koning Karel V.

afb. 4. Stamboom van Karel V.

Hij was de kleinzoon van Ferdinand de Aragón en Isabella de Castilia. Een jaar later werd hij daarom bovendien koning van Spanje. En op 19-jarige leeftijd werd hij tot keizer van Duitsland gekroond. In drie grote Europese landen was dus hij de baas. En omdat Spanje zoveel koloniën in Amerika bezat, was hij daar natuurlijk ook de baas van. Men zei daarom, dat hij een rijk had, waar de zon nooit onderging. Als de zon namelijk in Amerika opging, was het al dag in Europa. Als de zon in Europa onderging was het nog dag in Amerika.

afb. 5. Koning Karel V, koning van Nederland en Spanje en keizer van Duitsland

Rond 1517 waren veel mensen in Nederland het niet eens met de Paus van Rome. Er werd gezegd, dat de Paus de mensen voor de vergeving van hun zonden liet betalen. Dezen wilden dat de Paus veranderingen aanbracht binnen het Katholieke geloof. Toen dat niet gebeurde, wilde een grote groep Europeanen niet meer naar de Paus luisteren. Daardoor verloor de Paus veel van zijn macht. Doordat men tegen de Paus begon te protesteren, bracht dit een splitsing binnen het Katholiek geloof. De mensen, die protesteerden werden protestanten genoemd. Degenen, die protesteerden, hadden verschillende leiders o.a. Luther in Duitsland en Calvijn in Nederland.

Koning Karel V probeerde deze protestanten op verschillende manieren tegen te houden, maar dit lukte hem niet.

5.3 OORLOG TUSSEN NEDERLAND EN SPANJE

1500	1515	1517	1555	1568	1600	1621
	Karel V koning van Nederland	Protestanten laten hun stem horen	Filips I volgt zijn vader op	Nederland en Spanje in oorlog	De W.I.C. wordt opgericht	

Toen de zoon van Karel V, Filips II, in 1555 zijn vader opvolgde, bleef hij maar kort in Nederland wonen. Hij woonde namelijk liever in Spanje. Hij was, vergeleken met zijn vader, ook veel strenger tegen iedereen, die niet katholiek was. Filips II was zo fel, dat hij deze mensen zwaar liet straffen. Je snapt wel, dat vooral de protestanten het er niet mee eens waren. Een grote groep van de protestanten waren Nederlanders. Dit veroorzaakte veel onrust tussen Spanje en Nederland.

En hoewel Nederland en Spanje bij hetzelfde rijk hoorden, gingen ze vóór dit conflict al niet goed met elkaar om. Dat kwam doordat beide landen in Oost-Indië handel wilden drijven. De problemen tussen Spanje en Nederland werden dus steeds groter. Uiteindelijk kwam de uitbarsting in 1568. Toen verklaarden de Nederlanders de oorlog aan de Spanjaarden. Deze oorlog werd niet alleen in Europa en Oost-Indië uitgevochten. Ook in de Caribische Zee was later te merken, dat er oorlog was.

De oorlog tussen Nederland en Spanje zou tachtig jaar duren. Maar het was niet zo, dat ze elke dag vochten. Dit gebeurde meer periodiek. Het was dus niet alleen een protest tegen de godsdienst, maar ook om het recht om in Oost-Indië handel te mogen drijven.

De oorlog tussen Nederland en Spanje had ook gevolgen voor de koloniën in de Caribische Zee.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 5 LESDEEL 2

- A1
- Hoe heetten de Spaanse grootouders van Karel V?
  - Wie waren zijn ouders?
  - Hoe heette zijn vrouw?
  - Welke rijkdommen had hij?
- A2
- Spanje en Nederland kregen in de 16e eeuw grote problemen met elkaar. Het gevolg hiervan was een oorlog.
- Welke waren de belangrijkste redenen voor deze oorlog?
  - Hoe heet Oost-Indië tegenwoordig?
  - Hoe lang zou die oorlog duren?
- B1
- "Karel V was de baas over een rijk, waar de zon nooit onderging."
Geef je mening hierover.
- B2
- Waar / niet waar?
- In Amerika is het nog de avond van de vorige dag als het in Europa ochtend wordt van de volgende dag.
  - In Amerika gaat men eerder naar bed dan in Europa.
  - Als je per vliegtuig van Europa naar Amerika reist wordt je dag langer dan 24 uur.

Enkele Europese landen zoeken nieuwe handelsposten.

5.4 Spanje met alleenrecht op handel in Amerika

In de 16e eeuw leek het alsof Spanje de wereld veroverd had. De andere landen in Europa waren hierdoor erg jaloers. Maar tegelijkertijd waren ze ook heel boos op Spanje. Vooral toen ze hoorden, hóé de Spanjaarden ladingen goud en zilver uit Amerika haalden. De Spanjaarden mishandelden daarbij de Amer-indianen heel erg om daarna alles van hen af te pakken!

Deze Europese landen vonden dat ze Spanje niet konden toestaan om Amerika op zo'n verschrikkelijke manier leeg te plunderen. Bovendien vonden ze ook dat niet alleen de Spanjaarden er recht op hadden handel te drijven. Met de rijkdommen, die ze in Amerika hadden gekregen, kochten de Spanjaarden wapens. En ook dat vonden de andere Europese landen niet goed, want natuurlijk kon je daar alleen maar oorlog door krijgen.

De Portugezen, de Engelsen, de Fransen én de Nederlanders wilden daarom óók handel drijven in het Nieuwe Werelddeel, Amerika. Ze vonden, dat Spanje al teveel geprofiteerd had van Amerika.

Portugezen, Engelsen, Fransen en Nederlanders wilden ook in Amerika handel drijven

Het resultaat was, dat de Spanjaarden binnen enkele jaren al veel ongewenste bezoekers uit Europa in de Caribische Zee tegenkwamen. Hoewel Spanje het alleenrecht in het Caribisch gebied van de Paus kreeg, werd dit recht later verbroken.

5.5 Europa drijft handel met Amerika

De Engelsen, Fransen en Nederlanders trokken ook naar Amerika. Deze Europeanen wilden zelf handelsposten krijgen in het nieuwe gebied.

afb. 6. Piraterij op zee.

Maar deze landen wilden zeker niet van piraterij beschuldigd worden en daardoor problemen krijgen. De kooplieden voeren daarom niet onder de nationale vlag, maar hadden hun eigen vlag op het schip wapperen. Ze gingen dus als kooplieden naar de West.

De Portugezen kregen van de Paus toestemming om de oostkust van Zuid-Amerika te veroveren. Brazilië werd dus vanaf toen door de Portugezen gekoloniseerd. De Portugezen waren hiermee tevreden; ze dreven immers al lang handel met Indië. Met Brazilië erbij konden ze nu ook handel drijven met het Nieuwe Werelddeel.

Engeland en Frankrijk waren in de 16e eeuw twee machtige landen in Europa. Daarom vonden ze het erg, dat Spanje steeds meer (ei)landen in handen kreeg en hierdoor machtiger werd. Ze waren niet van plan om met gekruiste

armen toe te kijken hoe de Spanjaarden alleen handel dreven met Amerika.

De Engelsen zetten daarom meer schepen in en voeren naar Amerika. Ook de Fransen vertrokken naar het nieuwe werelddeel.

Al gauw volgden de Nederlanders het voorbeeld van de Engelsen en de Fransen. Ze vielen het Caribisch gebied binnen en begonnen enkele gekoloniseerde eilanden van Spanje te veroveren. Ze wilden o.a. goud, zilver en zout naar Europa uitvoeren en hiermee veel winst maken.

Steeds meer Europese kolonisten kwamen naar Amerika. De meesten waren handelslieden, die op zoek waren naar nieuwe handelsposten. Ze namen hun godsdienst, gewoontes en taal mee. Na verloop van tijd gingen de bewoners van de koloniën de Europese taal van de kolonisten spreken. Deze kolonisten waren toen in hun land de baas.

afb.7. Veel Europese kolonisten trokken naar Amerika.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 5 LESDEEL 3

- A1 a. Waarom waren de Europese landen boos op Spanje?
b. Welke Europeanen wilden ook handel drijven in Amerika?
c. Welke 2 landen waren in die tijd heel machtig in Europa?
- A2 Gebruik voor deze opdracht kopieerblad 5.
- B1 De kerk, met de Paus aan het hoofd, had in de tijd van de kolonisatie heel veel macht.
Verklaar dit.
- B2 a. Wat deden de Spanjaarden met de rijkdommen die ze in Amerika kregen?
b. Wat vind jij daarvan?

5.6 De Westindische Compagnie.

In die tijd hadden verschillende Nederlandse kooplieden besloten om elkaar op weg naar de West te helpen. Dit deden ze door samen schepen te laten bouwen en samen te zorgen voor de bemanning, hun voedsel en wapens. Zo konden ze beter handel drijven, en veel geld verdienen. In 1621 kreeg één van deze handelsmaatschappijen (= groep van mensen die producten kopen en verkopen) de naam "Westindische Compagnie", of afgekort de W.I.C. Deze compagnie kreeg van Nederland het alleenrecht om in Amerika en Afrika handel te drijven.

Vooraf deze handelsvertegenwoordigers kregen tijdens de oorlog problemen met de Spaanse schepen op zee. De W.I.C. zocht nieuwe handelsplaatsen in Amerika, maar raakte steeds in gevecht met Spaanse schepen.

Een Spaanse vloot, beladen met goud en zilver uit de koloniën, werd door een Nederlandse vloot overvallen. Tijdens dit hevig gevecht raakte Spanje al het goud en zilver kwijt. Door dit verlies én door de oorlog tegen Nederland raakte Spanje steeds dieper in de schulden.

5.7 De slavenhandel.

Door de conflicten in Europa heerste er ook in Amerika grote verwarring. Zoals je weet, stierven er veel Indiaanse slaven door het zware werk, dat ze voor de Spanjaarden moesten verrichten. Maar ook aan de kant van de Spanjaarden vielen er doden. In de meeste gevallen verliep het contact tussen de Spanjaarden en de Indianen moeilijk of het was soms zelfs vijandig.

Een van de katholieke missionarissen, missionaris de Las Casas, toonde begrip voor de toestand van de Indianen. Hij zorgde ervoor, dat de overgebleven Indiaanse slaven vrijgelaten konden worden.

afb.8. Missionaris "de las Casas".

In plaats van de Indianen, stelde hij voor om mensen uit Afrika te laten halen. Hij vond, dat deze mensen veel sterker waren en daardoor het zware werk wel aankonden. De missionaris bedoelde het goed, maar zijn voorstel werd verkeerd begrepen. Het was niet zijn bedoeling om de Afrikanen als slaven te laten behandelen. Want het leven van een slaaf is voor welk volk dan ook, onmenselijk!

Afrikaanse slaven moesten het zware werk op de plantages en in de mijnen gaan doen.

In 1517 begon de slavenhandel vanuit de Afrikaanse kust. Franse, Engelse en Nederlandse kooplieden voeren vanuit Afrika met zwaarbeladen schepen naar Amerika. Ze namen voedsel, goederen en slaven mee.

Dat eerste jaar kwamen er 4000 slaven Amerika binnen. Deze slaven moesten in Amerika het zware werk op de plantages en in de mijnen gaan doen.

afb.9. Slaven uit Afrika

5.8 De handel tussen Europa, Afrika en Amerika.

De kooplieden dreven handel met de Spaanse kolonisten in Amerika. Ook de eigen Spaanse kooplieden probeerden hun koopwaar aan de Spaanse kolonisten te verkopen. Maar hun prijzen waren meestal hoger dan die van de andere Europeanen. Het gevolg was, dat de Spaanse kolonisten liever bij de Fransen, Engelsen of Nederlanders kochten. Van alles verhandelden deze Europese kooplieden aan de Spaanse kolonisten. Er ontstond een wereldhandel tussen de drie werelddelen Europa, Afrika en Amerika. Meestal waren het de Europese kooplieden, die hierbij heel veel winst maakten. De Spanjaarden hadden het wel wat slechter getroffen. De Fransen begonnen Spaanse schepen, die met kostbaarheden beladen waren, aan te vallen. De Spaanse schepen werden dan hun eigendom. Als het schip oud en beschadigd was, werd het tot zinken gebracht. De andere Europeanen volgden hun voorbeeld. Geen enkel Spaans schip kon toen nog veilig naar Europa varen. Daarom gingen ze voortaan in groepen varen: in een vloot waren ze beter beschermd.

afb.10. Wereldhandel in de driehoek Europa - Afrika - Amerika.

De Europeanen kochten tabak, cacao, aardappelen, tomaat, maïs en ananas uit Amerika. Deze produkten kende men niet in Europa. Maar in Amerika kende men ook veel produkten uit Europa niet. Enkele van deze produkten waren: bietsuiker, alcoholische dranken, het wiel en allerlei andere ijzeren voorwerpen. Ook dieren en planten werden tussen de twee werelddelen uitgewisseld.

In de 16e eeuw begon de wereldhandel tussen Amerika, Europa en Afrika.

Er vond toen een uitwisseling van produkten plaats.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 5 LESDEEL 4

- A1 Verschillende Nederlandse kooplieden richtten samen de W.I.C. op.
- Wat betekent W.I.C.?
  - Waarom werd deze door hen opgericht?
  - In welke werelddelen mochten zij alleen handel drijven in naam van de Republiek?
- A2
- Wie was "de las Casas"?
  - Voor wie kwam hij op?
  - Wat stelde hij toen voor?
- A3
- Hoe kwamen de Spanjaarden aan Afrikaanse slaven?
Ze namen liever jonge mannen en vrouwen uit Afrika mee als slaven.
  - Waarom deden ze dat, denk je?
- A4 In de 16e eeuw ontstond er een wereldhandel.
- Wat bedoelen we hiermee?
Deze wereldhandel speelde zich af in een driehoek. (zie fig. 10)
  - Leg uit wat hiermee bedoeld wordt en maak hiervan een tekening.
  - Welke oceaan werd hierbij druk bevaren?
- B1 Spaanse schepen moesten in groepen varen, want ze werden aangevallen. Alle rijkdommen die ze in Amerika vergaard hadden, werd ze afgenomen. Wat vind je van deze piraterij?

B2 Verklaar met je eigen woorden waarom alle slavenhandel onmenselijk is.

B3 Denk je dat er tegenwoordig op Aruba nog moderne slaven zijn?

Licht je antwoord toe.

Wist je dat ....

- de aardappel een knol is, die onder de grond groeit?
- de aardappel vanaf het begin van onze jaartelling dagelijks in het Andesgebergte (Zuid-Amerika) werd gegeten?
- de Spanjaarden in de 16e eeuw de aardappel voor het eerst naar Europa brachten?
- de aardappel nu een onmisbaar voedsel is in Europa?
- ingevroren en voorgebakken patates, chips overal ter wereld veel worden gegeten?
- van het aardappelmeel ook stijfsel en lijm worden gemaakt?
- suikerriet in vochtige, tropische of subtropische gebieden groeit?
- suikerriet een soort reuzengras is, dat wel 4 meter hoog kan worden?
- de Spanjaarden de suikerriet-stengel naar Amerika brachten?
- suikerriet oorspronkelijk uit Azië komt (Nieuw Guinea, Fillippijnen, India)?
- suiker tegenwoordig in veel Midden- en Zuidamerikaanse landen wordt geproduceerd?
- rum van suikerriet wordt gemaakt?
- de overgebleven stroop in medicijnen voor de smaak wordt gebruikt?
- suiker ook uit de knollen van de suikerbiet geperst word?
- suikerbiet, een knol, pas in de 19e eeuw bekend is geworden?
- de suikerbiet beter in koelere streken groeit?

OM TE ONTHOUDEN

1. Na de komst van de Spanjaarden kwamen steeds meer Indianen van het vasteland op Aruba wonen. Deze Indianen bakten ook potten, maar deze waren geen Dabajuro-aardewerk. Deze Indianen waren dus van een andere stam.
2. De Indianen hielden vast aan hun eigen gebruiken en gewoonten. Toch namen ze daarnaast veel van de Spanjaarden over: o.a. de Spaanse taal, de katholieke godsdienst, de huizenbouw, de eegewoonten en het gebruik van lastdieren, kleding en metalen gereedschappen.
3. Karel V was een machtige man in die tijd. Hij was de koning van Nederland en Spanje met de Spaanse koloniën in Amerika. Ook was hij de keizer van Duitsland.
4. Op het gebied van de handel in Oost-Indië was er grote concurrentie tussen Spanje en Nederland. De verhouding tussen Spanje en Nederland werd steeds slechter. Vooral toen Koning Fillips II, zoon van Karel V, de protestanten zwaar liet straffen. Uiteindelijk verklaarde Nederland in 1568 de oorlog aan Spanje. Deze oorlog werd ook in de Caribische Zee gevoerd.

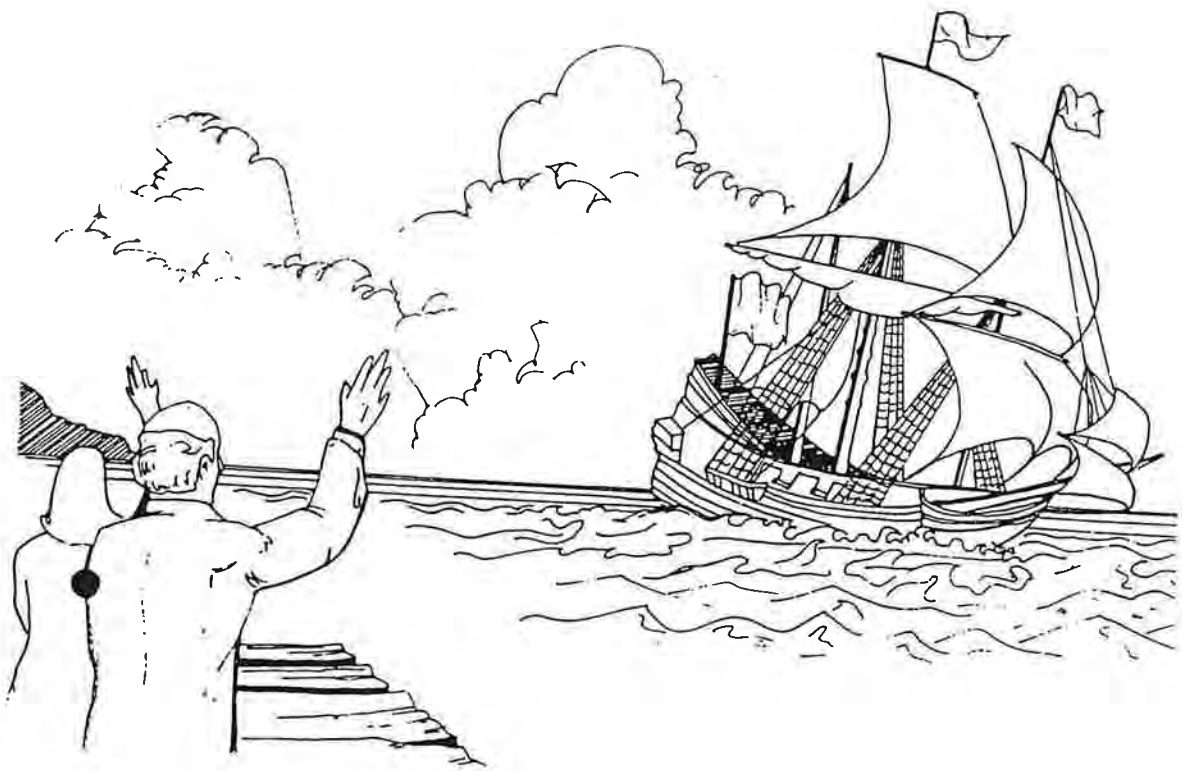
OM TE ONTHOUDEN

5. Spanje had het alleenrecht in het Caribisch gebied. Maar dit recht werd verbroken. Portugese, Engelse, Franse en Nederlandse kooplieden wilden zelf handelsposten in Amerika krijgen. Ze voeren onder de vlag van hun handelsmaatschappij naar de West. In het Caribisch gebied begonnen ze enkele gekoloniseerde eilanden van Spanje te veroveren.
6. Een groep Nederlandse kooplieden richtte in 1621 de Westindische Compagnie op. Deze kreeg het alleenrecht om in Amerika en Afrika handel te drijven. Vooral met de Spaanse schepen kregen ze op zee problemen.
7. Het contact tussen de Spanjaarden en de Indianen werd steeds moeilijker. De Indiaanse slaven konden het werk op de plantages niet aan. Missionaris de las Casas kwam voor ze op en stelde voor mensen uit Afrika te halen. Daarom begon men in 1517 met de handel in slaven van de Afrikaanse kust. Ze vonden dat de Afrikaanse slaven sterker waren en dat ze hierdoor beter dan de Indianen konden werken.
8. Er ontstond een wereldhandel tussen de werelddelen Europa, Afrika en Amerika. In deze driehoek handelde men in producten, die de ander niet kende.

6 ANDERE EUROPEANEN OP ARUBA

In de vorige lessen hoorden en lazen jullie hoe de Spanjaarden kennis maakten met de Indianen op de eilanden in de buurt. De Spanjaarden waren op zoek naar goud om zo vlug mogelijk rijk te worden. Ook op Aruba waren ze geweest.

De Indianen waren eerst bang voor die vreemdelingen. Maar het bleef niet bij deze Spanjaarden; andere Europeanen zetten daarna ook voet aan wal.

afb. 1 Basiruti zat naast zijn grootvader op het strand.

114

RUST

Basiruti zat naast zijn grootvader op het strand. Samen keken ze naar de ondergaande zon. De lucht had een prachtige oranje-rode gloed gekregen. Het leek alsof de laatste zonnestrallen geen afscheid wilden nemen. Ze streelden de zeegolffjes, aaiden de rotsen en speelden tikkertje met de palmbladeren.

Geboeid keek Basiruti naar dit schouwspel. Het was een heerlijke avond vol kleuren. Alles had een andere tint gekregen. De cactussen, de Watapana's, ja zelfs de heuvels dáár in de verte hadden een roodachtige gloed.

Basiruti hield van dit eiland. Het was een prachtige plek om te wonen. De bomen, de rotsen, het strand; alles was hem dierbaar en lief. Hij kon uren naar de grillige vormen van de rotsen kijken. Hij vond het fijn om het witte zand door zijn vingers te laten glijden.

Ergens in de verte klonk het gekras van een uil. Het begon schemerig te worden; de avond daalde. Voor zich zag Basiruti de zon ondergaan en achter zich zag hij een bleke maan opkomen.

Basiruti kroop wat dichterbij zijn grootvader. Hij vond het gezellig zo met zijn tweetjes op het strand te zitten en naar de oude Indiaanse verhalen van zijn opa te luisteren:

"Ja jongen, het was niet gemakkelijk daar op Hispanola. Mijn grootvader heeft mij vele verhalen verteld, zoals ik ze nu aan jou vertel.

Het was een hard bestaan. Vele van onze familieleden zijn daar gestorven. Och .., en al die vreemde ziektes, je kon ze met geen enkele kruid of plant genezen. De boratio, onze medicijnman, had zijn handen vol aan al die zieken.

Nee jongen, gelukkig is die tijd voorbij. De mensen van ver over zee dachten ons veel te leren, maar ze hebben onze manier van leven niet gerespekteerd. Wij moesten leven

zoals zij het wilden en dat was eigenlijk voor ons een groot verdriet. Tja ..., dat is gelukkig voorbij.

Nu zijn er wéér vreemde mensen op het eiland gekomen. Mensen met een lichte huidskleur en met haren als de kleur van maïsmeel. Eerst dachten we, dat deze mensen ons wéér van het eiland zouden afhaken en ergens anders brengen. Gelukkig is dat niet gebeurd." Grootvader bleef even stil. Peinzend keek hij naar het brandende opgerolde tabaksblad tussen zijn vingers.

"We leven weer rustig in onze knoek. We zaaien en oogsten en we gaan bijna dagelijks vissen. Já, er zijn nu nog een paar van die vreemdelingen hier, maar ze blijven gelukkig niet hier wonen. Ze gaan met hun zeilboot terug naar Curaçao. Dat is een eiland, dat niet ver hier vandaan ligt. Daar blijven ze zeker wonen."

Basiruti keek met ontzag naar zijn grootvader. Die wist ook zoveel!

"Kom jongen, zullen we onze hamaca's (hangmatten) opzoeken? Morgen is het een lange dag voor mij. Ik moet een geit voor je grootmoeder slachten en Daimari zou mij komen helpen om enkele paarden naar de haven te brengen."

"Waar gaan de paarden naartoe, opa?" vroeg Basiruti een beetje slaperig. "Die paarden gaan naar andere landen. In ruil daarvoor krijgen we messen, rum, chapi's (=schoffels), en nog veel meer. Het is altijd feest, wanneer we paarden verschepen." Een schaduw van een glimlach tekende zich af om de rimpelige lippen van opa.

"Opa, hoe komt het, dat ze vroeger onze manier van leven niet res-pek-teerden?" Basiruti had moeite om dat woord uit te spreken.

"Basiruti, luister goed naar wat ik je nu ga vertellen.. Je hebt het recht te zijn, zoals je nu bent. Of je nu klein bent of groot, donker of licht. Wees altijd blij en bewust van je afkomst. Je bent een Arubaan!" Basiruti sprong op en omhelsde zijn opa. "Opa, ik oud zoveel van jou, mèt of zonder tanden."

MEER BELANGSTELLING VAN VREEMDELINGEN

Jullie weten nog dat Aruba na de komst van de Spanjaarden een vee-eiland werd. Er werden toen Indianen van de kust van Venezuela gehaald om voor het vee te zorgen. Het vee werd voornamelijk gehouden voor de Spaanse heren op de eilanden in de buurt.

Zoals jullie zien was het leven op Aruba tamelijk rustig.

Maar dit bleef niet zo. Er kwamen andere schepen naar Aruba toe!

6.0. ENGELSE SCHEPEN DOEN ARUBA AAN.

Van de vorige les weten we, dat verschillende Europese volkeren belangstelling kregen voor de West. Het was dan ook niet vreemd, dat Aruba in 1593 bezoek kreeg van de Engelsen. Ze kwamen met 3 karvelen aan: de Pilgrim, de Discovery en de Antonius. Er waren 28 bemanningsleden aan boord. Ze deden voor korte tijd ons eiland aan: het eiland met een heuveltje in het midden, zoals Aruba toen genoemd werd. De Engelsen konden rustig aan land gaan.

Aruba zag er toen natuurlijk anders uit! Waar nu Oranjestad ligt, was er alleen een baai. Het eiland had maar enkele kleine Indianendorpjes bij Santa Cruz, Savaneta en Fontein en verder stonden hier en daar nog enkele hutten. Er woonden weinig mensen op het eiland. Er waren geen asfaltwegen, alleen mondi, cunucu, sabana's en veel hanchi's (wildernis, knoek, open velden en veel zandpaadjes). De paarden, die de Spanjaarden hier brachten, zwierven tussen de cactussen, de kwihi's en andere planten en bloemen.

De Engelsen hadden geluk, dat er geen Spaanse soldaten op het eiland aanwezig waren. Zelfs de Indianen, die hier woonden, waren nergens te zien. De bemanning kon daardoor aan wal gaan en zelfs een duikje in zee nemen.

Ze vertrokken zonder een spoor achter te laten.

afb.2 Ook de Engelsen waren nieuwsgierig naar Aruba.

Acht jaar later, in 1601, kwamen er voor de tweede keer Engelsen naar Aruba. Ze kwamen met het schip de Lizard, en waren op zoek naar drinkwater. Maar deze keer kregen de Engelsen, in tegenstelling tot de eerste keer, een zeer vijandig ontvangst. Nauwelijks waren de Engelsen aan land, of ze werden aangevallen door de Indianen. De Indianen waren niet vergeten hoe de "indieros" hun stamgenoten hadden weggevoerd. Ze zouden zich tot aan de dood toe verdedigen! In dit gevecht tegen de Engelsen werden zeven bemanningsleden door de Indianen gedood. Hierdoor waren de Engelsen gedwongen naar hun schip terug te keren. Op dat kleine, dorre eilandje was er voor hen toch niets te halen!.

De Engelsen deden Aruba twee keer aan, maar er was hier voor hen niets te halen.

6.1. DE WESTINDISCHE COMPAGNIE (W.I.C.).

De Spanjaarden dreven al veel handel in het Nieuwe Werelddeel. In het vorige blok hebben we gelezen, dat de kooplieden in Nederland zich daarom gingen verenigen. Met een grotere groep konden ze betere schepen bouwen. Samen hadden ze meer macht dan alleen. Dan maakten ze betere kansen in de handel met de West.

In 1621 werd de Westindische Compagnie (W.I.C.) door de "Republiek der Zeven Verenigde Provinciën" (nu Nederland) opgericht. De Republiek gaf de W.I.C. het recht om: verdragen te sluiten, oorlog te voeren en belastinggelden te innen.

De Westindische Compagnie kreeg van de Republiek verschillende rechten in de West; - het recht om verdragen te sluiten,
- het recht om oorlog te voeren,
- het recht om belastinggelden te innen.

In 1624 veroverde de W.I.C. een deel van Brazilië (Pernambuco), maar raakte die na 30 jaar weer kwijt. In 1631 lukte het de W.I.C. het eiland Sint Maarten te bezetten. Daar was zout te vinden én het eiland had een gunstige ligging. Vanuit Sint Maarten konden de schepen alle kanten op varen. Maar al gauw raakte de W.I.C. ook Sint Maarten kwijt aan de Spanjaarden.

afb.3 Kaart met Pernambuco, Sint Maarten, Aruba, Bonaire en Curaçao.

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 6 LESDEEL 1.

- A1. Waarom hebben de Engelsen Aruba niet veroverd?
- A2. De W.I.C. kreeg van de Republiek 3 rechten in de West. Leg in je eigen woorden uit welke deze rechten waren.
- A3. Waarom heeft de W.I.C. Sint Maarten veroverd?
- A4. Maak een tekening van een Arubaanse landschap rond 1600.
- B1. Hoe komt het dat Aruba nog steeds zoveel kronkelwegen heeft?
- B2. Wat kwamen ze halen?
- De Engelsen kwamen in 1601 op Aruba om ..... te halen.
  - De Hollanders gingen in 1631 in Sint Maarten om ..... te halen.
  - Waarom was zout zo belangrijk voor de Hollanders?
- B3. a. Hoe heten de eilanden Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius samen?
b. Waarom is de centrale ligging van St. Maarten nog steeds zo belangrijk?
- B4. Wat weet je van het eiland Sint Maarten?

DE WEST-INDISCHE COMPAGNIE VEROVERT ONS EILAND

6.3. WAAROM DE W.I.C. ARUBA VEROVERDE.

Na het verlies van Sint Maarten, kreeg de W.I.C. interesse voor het eiland Curaçao. De W.I.C. had heel veel schepen, en elk schip had een kapitein. Kapitein Johan van Walbeeck had de leiding bij de verovering van het eiland Curaçao voor de W.I.C.. Dit gebeurde in 1634.

Daarvóór was Curaçao in handen van de Spanjaarden. Zoals jullie al weten was de Republiek in die jaren in een hevige oorlog met Spanje gewikkeld. Dat was dus voor Johan van Walbeeck een reden te meer om Curaçao op de Spanjaarden te veroveren. Bovendien waren er nog twee andere redenen om Curaçao met zijn mooie, natuurlijke haven van de Spanjaarden af te pakken:

- vanuit Curaçao kon de W.I.C. de Spaanse schepen in het Caribisch gebied aanvallen en plunderen.
- in Curaçao konden de vele schepen van de W.I.C. goed schuilen, als ze gerepareerd moesten worden.

afb.4 De natuurlijke haven van Curacao.

In het begin had de W.I.C. weinig belangstelling voor de eilanden Aruba en Bonaire. Maar al gauw viel hun oog op de enorme zoutpannen van Bonaire. De Hollanders waren gewend zout te halen bij de kust van Venezuela. In de Republiek had men voor het inzouten van de haring veel zout nodig.

De gebieden waar de W.I.C. tot dan toe zout haalden, waren veelal Spaanse koloniën. De houding van de Hollanders, die hier steeds zout kwamen halen, ergerde de Spanjaarden zó erg, dat ze die gebieden lieten afsluiten.

Johan van Walbeek besloot toen, dat het eiland Bonaire veroverd moest worden.

De W.I.C. kreeg belangstelling in Bonaire vanwege de zoutpannen.

In 1635 viel Bonaire in handen van de W.I.C. Johan van Walbeek begon toen plannen te maken om ook Aruba te veroveren.

6.3 Aruba.

Voor de meeste zeevaarders was de Hooiberg een punt van herkenning van het eiland Aruba. In 1624 zag een W.I.C.-schip voor het eerst het eiland. In het journaal schreven ze dat het eiland een berg en oneffen land had. Er werd ook geschreven dat de berg op een suikerbrood leek.

In 1627 kwam een expeditie van de W.I.C. naar Aruba met het doel om Aruba te veroveren. Toen ze op het strand ruiters te paard zagen, besloten ze echter niet aan land te gaan. Johan van Walbeek besloot te wachten op een goede gelegenheid om Aruba te veroveren. Hij had om meer Compagnieschepen gevraagd en besloot te wachten tot die er waren.

Maar in de tussentijd kwam hij, op één van zijn verkenningstochten rond het eiland

Aruba, een Spaans schip tegen. Hij nam daarbij een Spanjaard gevangen, die de plannen van de Spanjaarden verraadde. Van Walbeeck kwam zo te weten over Spaanse plannen om Curaçao te heroveren. Het werd hem toen duidelijk, dat Aruba niet lang meer in Spaanse handen mocht blijven: het lag te dicht bij Curaçao.

Johan merkte bovendien, dat de Spanjaarden vanuit Venezuela, via Aruba én Bonaire, gemakkelijk Curaçao konden heroveren. De W.I.C. wilde Curaçao niet kwijt raken; het was voor hen erg belangrijk als marinebasis en als handelspost.

Deze twee eilanden lagen te dicht bij Curaçao. Aruba moest daarom ook veroverd worden. Daarna zouden Aruba en Bonaire bij Curaçao horen. Zo moesten ze Curaçao beschermen tegen Spaanse invallen. Dit is het begin geworden van de binding van deze drie eilanden: de Benedenwindse Eilanden.

**Johan van Walbeeck wilde Aruba en Bonaire voor de W.I.C. veroveren.
Aruba en Bonaire moesten Curaçao beschermen tegen Spaanse invallen.**

De bemanning van Johan van Walbeeck klaagde over te weinig eten. Ze kregen maar een stukje vlees per dag en om de vijf dagen een heel brood. Van Walbeeck vertelde hen, dat ze al gauw een behoorlijke portie vlees zouden krijgen. Ze zouden namelijk vanuit Coro het eiland Aruba gaan veroveren. En op Aruba was er vee en dus ook vlees.

Als Bonaire en Aruba eenmaal veroverd waren, moesten deze ervoor zorgen, dat er eten op tafel kwam bij de West-Indische ambtenaren en kooplieden op Curaçao. Op Bonaire zou de landbouw verder bevorderd worden. En op Aruba zou de veeteelt uitgebreid worden; niet alleen om de huiden, maar vooral om het vlees.

Deze twee eilanden zouden dan ten dienste van Curaçao tot ontwikkeling worden gebracht. Ze zouden dan de onderhorigen van dit eiland worden. Curacao was zodoende de belangrijkste eiland van de drie Benedenwinds eilanden, of de A-B-C-eilanden.

Bonaire werd in 1635 veroverd en Aruba werd één jaar later, in 1636, een Hollandse kolonie onder de W.I.C.

Aruba en Bonaire moesten ook tot ontwikkeling worden gebracht om zo de belangen van de W.I.C. op Curaçao te dienen.

afb.5 De W.I.C.- ambtenaren op Curaçao lustten wel een Arubaanse geitenbil.

Vragen en opdrachten Blok 6 Lesdeel 2

- A1. Welke Hollandse kapitein speelde een grote rol bij de verovering van de Benedenwindse eilanden?
- A2. Noem 2 redenen waarom de Hollanders Curaçao haven van de Spanjaarden wilden afpakken.
- A3. a. Het eiland Bonaire had enorme zoutpannen. Wat zijn zoutpannen?
b. Wat had de haring met die zoutpannen te maken?
c. Waarom was het voor de W.I.C. belangrijk om Aruba en Bonaire te veroveren?
- B1. Wat is het tegenovergestelde van: een natuurlijke haven?
- B2. Waarvoor werd zout vroeger gebruikt?
- B3. De soldaten op het schip van Johan van Walbeeck klaagden over het eten.
a. Wat zouden ze op het schip zoal te eten hebben gekregen?
b. Waarom was het veroveren van Aruba voor hen aantrekkelijk?

ARUBA IN DE HOLLANDSE PERIODE

6.4. ARUBA ONDER HET BESTUUR VAN DE WEST-INDISCHE COMPAGNIE.

In 1636 werd Aruba door de W.I.C. in bezit genomen. Dat betekende het einde van de Spaanse Periode (1499 - 1636). De meeste Spanjaarden en Indianen vluchtten toen naar het vasteland. Het eiland bleef nogmaals bijna onbewoond achter. Enkelen zijn, uit angst voor de vreemdelingen, aan de Noordkust gaan schuilen. Ondertussen ging de paardenfokkerij een grote rol spelen voor de ruitery op Curaçao. De W.I.C. ambtenaren op Curaçao hadden namelijk vervoer nodig, en alles ging toen te paard. De Hollanders gingen daarom door met het fokken van paarden op Aruba. Ze hadden hier echter wel mensen nodig om voor de dieren te zorgen. Maar noch de Europeanen noch de pas aangekomen Afrikaanse slaven waren goed in het vangen van vee. Het waren de Indianen, die dat werk juist heel goed konden doen. De Hollanders hadden de Indianen hiervoor nodig. Daarom behandelden ze de Indianen, die waren achtergebleven, goed. Waar er werk is én waar men goed behandeld wordt, komen mensen graag werken en wonen. Dat is toen ook gebeurd. De Indianen uit verschillende dorpjes van het vasteland kwamen hier graag werken en wonen. Ze kwamen uit de dorpjes: Coro (Paraguaná), Quibor (Lara) en Carache (Trujilla).

AFB. 6 De Indianen kwamen uit de dorpjes Coro, Quibor en Carache.

De Indianen, die naar Aruba kwamen, bleven contact houden met hun familie in die dorpjes. Hun hoogste bestuur (de Cacique) hadden ze in Coro.

De W.I.C. was wel nog steeds de baas op Aruba. In de Commandeursbaai, tegenwoordig Savaneta, woonde de enige blanke, de Hollandse Commandeur. Hij moest op het eiland passen in naam van de Directeur van de W.I.C..

Hij was de enige die enkele Afrikaanse slaven mocht hebben. Later kreeg hij vanuit Curaçao hulp van enige Hollandse soldaten.

afb. 7 De Indiaanse trekken in de hedendaagse Arubaanse bevolking gaan terug tot de tijd, toen de Indianen van het vasteland op Aruba kwamen werken en wonen.

De paardenfokkerij kwam tot zo'n bloei, dat er zelfs paarden geëxporteerd konden worden. Men exporteerde later zelfs 25 paarden naar St. Eustatius. Verder was er ook paardenexport naar de eilanden Jamaica, Martinique en St. Kitts.

Niet alleen paarden werden er geëxporteerd, maar ook ander vee. In 1762 exporteerde Aruba 30 koeien en 1200 geiten naar Curaçao. Dat was voor die tijd behoorlijk veel!

6.5 De Paardenbaai.

Op Aruba waren er oorspronkelijk geen paarden. Maar waar kwamen de paarden dan vandaan en hoe kwamen ze aan wal?

De Indianen haalden deze dieren van de kust van Colombia en Venezuela. Ook ezels werden er toen veel verhandeld.

Er waren toen nog geen haveninstallaties zoals nu, om de paarden makkelijk aan wal te krijgen. Als een schip de haven binnenvoer, zette de belanghebbende koopman daarom één paard op de wal. Twee bemanningsleden van het schip wierpen de paarden dan één voor één overboord. Deze zwommen dan vanzelf naar het paard op de oever toe. De paarden kwamen erg mager aan. Men liet ze daarom eerst goed grazen. Ze kregen dus extra voedsel om er bij de verkoop goed uit te zien.

Aruba had geen natuurlijke haven zoals Curacao. Waar nu de haven van de Paardenbaai ligt, was er gewoon een baai met strand. In deze baai te Playa werden de paarden aan land gebracht. Veel later werd er een pier gebouwd.

afb. 8 De "Waf di Rey".

Deze pier hoort nu bij de kleine jachthaven tegenover het tegenwoordige gouvernements-gebouw.

De kust zag er totaal anders uit. De zeilschepen werden vaak op een vreemde manier aangelegd. Ze werden tot op het strand getrokken en op hun zij gekanteld. Met touw en o.a. zakken zand werd het schip gekield (= in de goede positie herstellen).

afb. 9 De Paardenbaai in 1942.

Na veel werk van dempen, graven en kaden aanleggen is de kleine, eenvoudige Paardenbaai veranderd in een haven voor zowel kleine schepen als enorme passagiersschepen en containerschepen.

afb. 10 De Paardenbaai nu.

Omdat de Indianen hielpen bij het vangen van de dieren en bij het kappen van bomen, kregen ze een stukje grond om te kunnen zaaien en oogsten en om eigen vee te kunnen houden. De Indianen waren de Hollanders erg dankbaar hiervoor, terwijl het eigenlijk hun eigen grond was!

Behalve vee, vlees en hout werden er ook huiden verkocht.

De Indianen, die op Aruba kwamen werken en wonen, waren afkomstig uit verschillende dorpjes van het vasteland. De Hollanders behandelden ze goed. Als beloning kregen ze soms een eigen stukje grond om te kunnen zaaien en oogsten.

Het leven van de Indianen was wel erg eentonig. Ze werkten voor de Hollanders als er een verzoek uit Curaçao kwam. Verder deden ze een klein beetje aan landbouw en veeteelt; de rest van de tijd sliepen ze veel en dronken graag.

1621	1624	1631	1634	1635	1636
Oprichting W.I.C.	Brazilië/Pernam bucó veroverd	Sint Maarten bezet	Curacao van de W.I.C.	Bonaire van de W.I.C.	Aruba veroverd

afb 11. Tijdbalk West-Indische Compagnie.

VRAGEN EN OPDRACHTEN

- A1. Gebruik voor deze opdracht kopieerblad 6.
- Zoek op de kaart het eiland Aruba. Schrijf de naam erbij en kleur het bruin.
  - Waar het eiland Curacao ligt, schrijf je een C en bij Bonaire een B.
  - Na 1636 kwamen er Indianen uit 3 dorpjes van het vasteland op Aruba wonen. Schrijf de namen erbij en trek oranje pijlen, die wijzen naar Aruba.
  - Er werd vee vanuit Aruba naar verschillende eilanden uitgevoerd. Trek vanuit Aruba groene pijlen naar die eilanden.
- A2.
- Hoe werden de Indianen soms door de Hollanders beloond?
  - Geef je mening daarover.
- B1. Aruba is door de jaren steeds door andere groepen mensen bewoond. Tegenwoordig komen er nog steeds mensen uit andere landen hier wonen en werken.
- Noem enkele landen, waar immigranten tegenwoordig vandaan komen.
  - Noem een paar redenen op waarom ze uit hun land wegtrekken.
  - Zou jij een immigrant willen zijn? Waarom wel / niet?
- B2.
- Hoe kun je tegenwoordig aan een stukje grond komen?
  - Wat zou jij met de grond doen als je een grote knoek had? Waarom?

DE ARUBAAN MET EEN ANDERE IDENTITEIT

6.6. HET KATHOLICISME: EEN SPAANSE ERFENIS.

De Hollanders, die in 1636 dit eilandje veroverden, dreven handel met de Spaanse kolonisten van het vasteland. Ondertussen was de oorlog tussen deze twee landen voorbij. De Hollanders waren bang om hun handelsvriendschap met de Spanjaarden in gevaar te brengen. Ze hadden toch maar één doel: snel en op een gemakkelijke manier rijk worden in deze Hollandse koloniën. Daarom keken ze ook niet zo nauw naar de leefwijze van de Indianen. Ze stonden zelfs toe dat er af en toe een Spaanse priester van het vasteland overkwam om een katholieke mis op te dragen.

De Hollanders, die in 1636 Aruba veroverden, brachten dus niet veel verandering in de Indiaanse samenleving. Ze behandelden de Indianen beter dan de Spanjaarden dat deden op het vasteland. Het gevolg was, dat ook de familieleden van deze Indianen, het vasteland inruilden voor Aruba.

De Indianen probeerden zoveel mogelijk volgens hun eigen cultuur te leven. Maar de meesten waren door Spaanse priesters al katholiek gedoopt. Doordat ze het Spaans steeds beter begrepen, konden ze meer over hun nieuw geloof leren. Als er geen priester van het vasteland kwam, hadden de katholieke Indianen hun rozenkrans. Veel meer konden ze niet doen, want ze waren analfabeten: ze konden lezen noch schrijven. Als de Diao er was, riep hij hen op zon- en feestdagen bijeen onder een boom of in een hut om samen te bidden. Een kerk was er toen nog niet.

De cacique bestuurde Aruba nog steeds vanuit Cōro, Venezuela. Er kwamen ook af en toe Spaanse priesters van het vasteland om de heilige mis op te dragen voor de Indianen.

Pas in 1750 liet, Domingo Antonio Silvestre, op eigen kosten een kapel bouwen. Silvestre was een Indiaan, die ook Spaanse voorouders had. Hij kwam uit Coro, Venezuela. Omdat hij één van de weinigen was, die wel kon lezen, kon hij op de kalender nagaan welke de verplichte katholieke feestdagen waren.

De kapel, die hij liet bouwen was de eerste kapel van Aruba en werd gebouwd op een stuk grond bij Alto Vista.

Deze kapel kreeg de naam "Reina del Santísimo Rosario".

afb. 12 De kapel van "Reina del Santísimo Rosario" was vroeger van stenen gebouwd, maar het dak was van maïsstro.

Door een Spaanse priester uit Curaçao werd Silvestrë aangesteld tot de eerste fiscaal van de kapel. In die tijd was de fiscaal de begeleider van de katholieken én bestuurder van de kapel. Aan de Spaanse naam van de kapel kun je merken, dat het

Spaans toen veel invloed had op de taal van de Indianen. Ze gingen steeds minder Arowaks praten en meer Spaanse klanken overnemen. Hun taal werd hierdoor noch Arowaks noch Spaans.

In 1750 werd de eerste katholieke kerk op eigen kosten gebouwd door Antonio Silvestre. Hij werd de eerste fiscaal van de kapel te Alto Vista.

6.7. DE EERSTE BLANKE FAMILIES OP ARUBA.

In 1754 kreeg Mozes Maduro als eerste blanke kolonist uit Curaçao toestemming om op Aruba te komen wonen. Hij kreeg toestemming hiervoor van de West-Indische Compagnie. De W.I.C. stelde echter als voorwaarde, dat Mozes geen handel mocht drijven. Hij mocht alleen voor eigen gebruik aan landbouw doen.

Vóór zijn komst mochten er geen blanken op Aruba komen wonen. Dit verbod was ingesteld door de West-Indische Compagnie.

Op de eerste plaats was dit, omdat er geen blanken nodig waren bij de paardenfokkerij en in de veeteelt. Maar de belangrijkste reden was dat de W.I.C. problemen had gehad met sommige blanke kolonisten op Curaçao. Die blanke kolonisten gingen W.I.C.-gronden stelen door steeds de omheiningen te verzetten. Dit gebeurde 's nachts en de W.I.C. had er geen greep op. Er was toen niet zoals nu een kadaster, die alle gronden registreerde. Omdat de W.I.C. gronddiefstal op Aruba wilde voorkomen, was het dus voor andere blanken verboden om op Aruba te komen wonen.

Op het eind van de 18-de eeuw (±1780) mochten meer blanken op Aruba komen wonen. Toen had de W.I.C. niet veel gezag meer. De nieuwkomers waren Europeanen, die in Curaçao of Bonaire woonden. Deze Europeanen waren: Nederlanders, Duitsers,

Italianen, Fransen en Engelsen.

De blanken namen ook hun slaven mee, maar die waren heel weinig. Zodoende bleef het aantal donkere slaven op Aruba gering in aantal.

Voor 1754 mocht er geen blanke op het eiland komen wonen. Blanken waren niet nodig bij de paardenfokkerij en de veeteelt en de W.I.C. wilde gronddiefstal voorkomen. Pas in 1754 mocht de eerste blanke kolonist op Aruba komen wonen.

1499 - De Spaanse Periode -

1636 - De Hollandse Periode -

Nu

1499 - 1636 De Spaanse Periode	1593 - 1601 De Engelsen doen Aruba 2 keer aan	1636 De W.I.C. Periode begint	1750 Kapel van Alto Vista	1780 De Europeanen mogen op Aruba wonen
--	---	---	-------------------------------------	---

afb. 13Tijdbalk.

afb. 14 Het oudste kunstvoorwerp op Aruba is het kruis van de Kapel van Alto Vista

Wist je dat ...

- het oudste kunstvoorwerp op Aruba en de hele Nederlandse Antillen het kruis van de Kapel van Alto Vista is ...?
- Domingo Antonio Silvestre op eigen kosten het kapelletje had laten bouwen?
- hij de inzegening niet had meegemaakt, omdat hij stierf ...?
- een Venezolaanse priester verder ging met het opdragen van de zondagse mis en het bidden van de rozenkrans, zoals Silvestre dat deed ...
- de Indianen wisten dat het zondag was, omdat er op die dag een vlag werd gehesen op een heuvel ...?
- deze heuvel nog steeds Cer'i Bandera heet ...?
- rond 1750 ongeveer 60 Indianen in de buurt van de Kapel woonden ...?
- er vermoedelijk een besmet schip op Aruba voor anker ging, waardoor er rond 1800 een besmettelijke ziekte hier uitbrak ...?
- de bewoners daarom meer naar het zuiden waren gaan wonen en dat dorpje de naam Noord kreeg ...?
- in 1816 de Kapel gesloten werd en toen in een ruïne veranderde ...?
- in 1942 op dezelfde plaats een nieuwe Kapel ingezegend werd ...?
- elk jaar op 15 augustus een pelgrimage gehouden wordt naar de Kapel ter ere van Onze Lieve Vrouw ...?
- de Kapel een toeristische attractie is geworden; vele toeristen bezoeken de Kapel om er te bidden, maar ook om foto's te nemen?

VRAGEN EN OPDRACHTEN

1. Spaanse priesters kwamen af en toe op het eiland, maar ze mochten niet hier blijven wonen.
  - a. Wat was de reden hiervan?
  - b. Waarom werd hen wel toegestaan om af en toe te komen?

- A2.
  - a. Wie was Domingo Antonio Silvestre?
  - b. Het woord "fiscaal" had in 1750 een heel andere betekenis dan het nu heeft. Wat betekende het toen en wat betekent het nu?
  - c. Op welke manier had Silvestre aan de katholieke godsdienst bijgedragen?

- A3.
  - a. Wie mocht als eerste blanke in 1754 op Aruba komen wonen?
  - b. Welke voorwaarde stelde de W.I.C. aan hem?
  - c. Waar kwamen de blanken vandaan, die na 1780 naar Aruba immigreerden.

- B1. We weten nu, dat door de jaren heen verschillende groepen mensen zich op Aruba hadden gevestigd:

	Wie?	Welke godsdienst?
a. In de Pre-historie	-	
b. In 1499	-	
c. Na 1515	-	
d. In 1636	-	
e. Na 1780	-	

- B2. Als je mocht kiezen tussen de Pre-historie, de Spaanse tijd en de Hollandse Periode. In welke periode zou je geleefd willen hebben? Verklaar.

OM TE ONTHOUDEN.

1. De Engelsen deden Aruba twee keer aan, maar er was hier voor hen niets te halen.
2. De Westindische Compagnie werd in 1621 opgericht. De Republiek, nu Nederland, gaf de compagnie enkele rechten. Ze mocht;
  - verdragen sluiten,
  - oorlog voeren
  - belastinggelden innen.
3. De W.I.C. kreeg ook belangstelling in de Benedenwindse eilanden vanwege hun ligging, de natuurlijke haven van Curaçao en de zoutpannen van Bonaire
4. Johan van Walbeeck heeft de Benedenwindse eilanden voor de W.I.C. veroverd: - in 1634 Curaçao, - in 1635 Bonaire - in 1636 Aruba.
5. Aruba en Bonaire werden veroverd om Curaçao beter te kunnen beschermen tegen de Spaanse invallen en om Curaçao ten dienste te zijn. Zo kwam het dat op Aruba de veeteelt tot ontwikkeling gebracht en op Bonaire de landbouw.
6. De Hollanders behandelden de Indianen beter dan de Spanjaarden. Hierdoor kwamen er meer Indianen van het vasteland op Aruba wonen. Ze kwamen uit de dorpjes Coro, Quibor en Carache. Ze zorgden voor het vee, dat voor de export bestemd was. Als dank kregen ze van de Hollanders een eigen stukje grond.

7. De cacique bestuurde de eilanden nog steeds vanuit Coro, Venezuela.
Er kwamen ook af en toe Spaanse priesters van het vasteland om de heilige mis op te dragen.
8. In 1750 liet Antonio Silvestre op eigen kosten de eerste katholieke kerk, de kapel van Alto Vista bouwen. Hij werd de eerste bestuurder van de kapel, de eerste fiscaal.
9. Pas in 1754 mocht de eerste blanke kolonist op Aruba komen wonen. Dit was eerst niet toegestaan, omdat:
  - er geen blanken nodig waren bij de paardenfokkerij en veeteelt.
  - de W.I.C. gronddiefstal op Aruba wilde voorkomen.

BLOK 7 MUSEUM

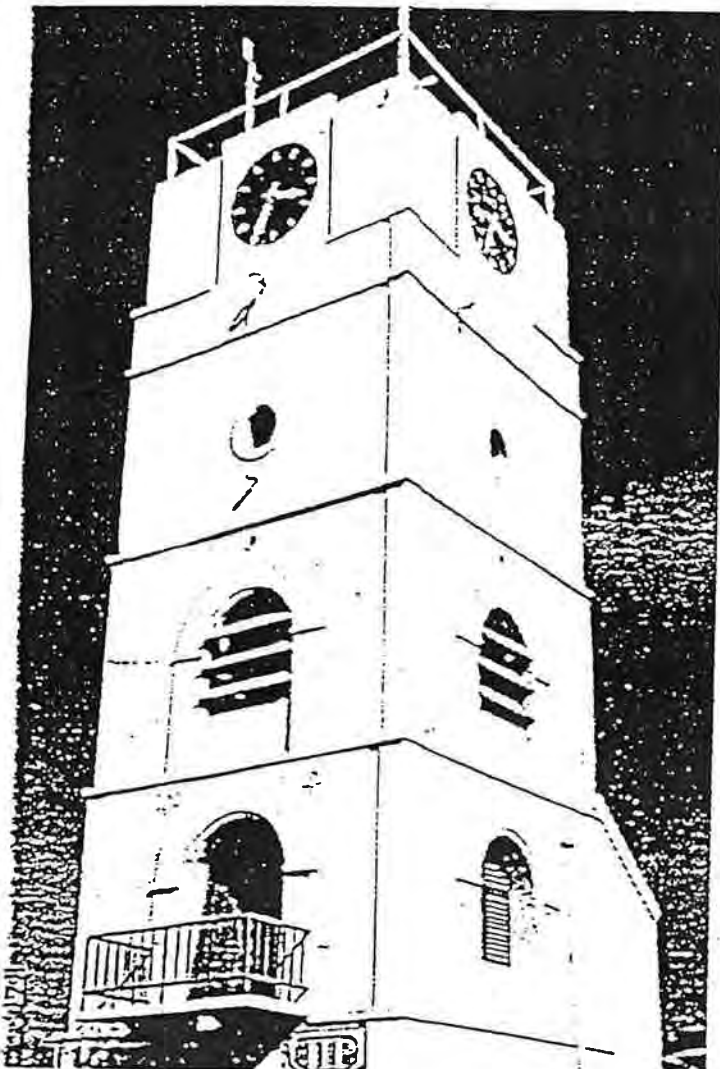
Eén ding is zeker; voedsel verzamelen als de Pre-ceramische mensen hoeven wij niet meer. Maar zij moesten dat wél. Ze verzamelden allerlei soorten bollen, knollen en wortels, blaadjes en vruchten die ze in het wild vonden.

Maar ze gingen ook op zoek naar schildpaddeneieren.

Jij verzamelt ook! Kijk in je agenda: b.v. allerlei soorten stickers en plaatjes.

Er zijn mensen die postzegels, sigarenbandjes, foto's van popsterren, munten, steentjes, lege suikerzakjes en van alles en nog wat, verzamelen.

Anderen hebben er hun beroep van gemaakt en zij werken o.a. in een museum.

FORT ZOUTMAN WILLEM III TOREN

afb. 1 De rotstekeningen van Ayo

ONZE HISTORISCHE ERFENIS

Trrrrrrrrrrriiiiiiiiiing!

De bel is gegaan. Carlito pakt zijn tas en snelt naar buiten.

Heerlijk.....vakantie! Het is dubbel heerlijk voor hem, want zijn neefje George logeert bij hen. George woont in Miami. Nu kan hij met George overal uitstapjes gaan maken.

Verleden week waren ze de rotstekeningen van Ayo gaan bekijken.

George kon zijn ogen en oren niet geloven van wat hij zag en hoorde.

Vader kan zo spannend vertellen! Ha, en hij heeft nog lang niet alles gezien! Hun eiland is klein, maar rijk aan geschiedenis.

Thuis heeft mama "sopi-di-pisca" klaargemaakt. Heerlijk! Ter ere van George maakt mama alleen Arubaanse gerechten klaar. Carlito begint te watertanden. Stel je voor; "pan bati van maïshi rabo", met "vissoep," mmm.....!

Na het eten pakt Carlito de kaart van Aruba en wijst George enkele plaatsen met Indiaanse namen zoals; Arashi, Daimari, Canashito, Budui, Huliba enzovoorts.

Eindelijk is moeder klaar met de afwas.

Vanmiddag gaan ze naar het archeologisch museum. Carlito heeft moeite om het woord "ar - che - o - lo - gisch" uit te spreken.

Onderweg naar het museum vertelt mama een beetje over het werk van een archeoloog. In het museum zelf geven de jongens hun ogen goed de kost. Carlito voelt zich enorm trots, als de suppoost hen het skelet van een Indiaan laat zien.

Ze zijn er allemaal even stil van.....

"George, heb je de urn goed bekeken?", fluistert Carlito. "Ja, hij is tamelijk grof gemaakt, vergeleken met de mooie, fijne wierookbrander hè," antwoordt George

zachtjes terug. "Maar hoe de Indiaan in de urn ligt, dat vind ik pas.....grandioos!" "Sst...!", onderbreekt moeder hun gefluister, waarna de suppoost verder gaat met zijn uitleg. Carlito kijkt bewonderend naar de stenen werktuigen die de Indianen hadden gemaakt: vuistbijlen, messen en schrapers.

Als ze weer buiten het museum zijn, grijpt Carlito de hand van zijn moeder. Hij is diep onder de indruk van wat hij net gezien heeft... "Oh moeder, wat ben ik er trots op, dat ik hier op dit eiland geboren ben, waar onze voorouders vroeger ook hebben gewoond".

7.0 WAT IS EIGENLIJK EEN MUSEUM?

Een museum is een plaats waar men historische voorwerpen tentoonstelt. Hele oude voorwerpen van vroeger kun je in een van onze musea gaan bekijken. Al deze dingen vertellen wat over de geschiedenis van Aruba.

Zo kun je je een beetje voorstellen hoe de mensen vroeger op Aruba leefden.

Wat doet een museum allemaal?

Een museum heeft drie grote taken:

1. Verzamelen - het verzamelen van historisch waardevolle objecten.
2. Conserveren - het conserveren of bewaren van die voorwerpen, die belangrijk zijn voor de geschiedenis van een volk.
3. Informeren - het informeren van de bezoekers over de verzamelde voorwerpen en het gebruik ervan vroeger.

Verzamelen:

De mensen van een museum proberen zoveel mogelijk gebruiksvoorwerpen van vroeger voor het museum te verzamelen.

Die moeten wel met onze geschiedenis te maken hebben. Het komt soms voor, dat iemand bij het graven van een fundering voor een huis belangrijke dingen in de grond vindt. Er zijn op deze manier veel urnen gevonden. Een urn is een voorbeeld van een artefact.

Wat is een artefact dan? Dat is een bewerkt voorwerp uit de Pré-Historie, bijv. een vuusbijl uit een stuk diabaas geslagen. Deze staat dan in het archeologisch museum uitgesteld.

Ook resten van schelpen en mooie stenen kunnen ons soms iets vertellen over onze voorouders.

Conserveren:

Alles wat ze in het museum verzameld hebben, moet goed bewaard kunnen blijven. Dat heet "conserveren". Het is zeer belangrijk dat een museum de dingen conserveert.

afb. 2. Een conservator verzamelt, conserveert en informeert.

Vaak moeten ze de gevonden skeletten en de voorwerpen met een soort lak bewerken, zodat ze dan heel lang goed blijven. Dan kunnen de mensen ze vele jaren later nog bekijken. Het is van groot belang, dat onze kleinkinderen later ook de kans zullen krijgen deze historische voorwerpen te bewonderen.

De baas van een museum heet daarom niet directeur, maar **conservator**.

Informeren:

Als je naar een museum gaat, krijg je heel veel te zien. Als er niemand was om jou erover te vertellen, zou je het misschien niets bijzonders vinden.

Daarom is het belangrijk, dat je er informatie over krijgt. Deze inlichtingen kun je van een gids of **suppoost** krijgen.

afb. 3. Een suppoost vertelt de museumbezoeker wat er zoal te zien is.

Ook zou je veel gegevens kunnen aflezen op de kaartjes bij de uitgestalde voorwerpen. Op zo'n kaartje staat dan hoe oud een voorwerp is, waarvoor het vroeger gebruikt werd enzovoorts.

**Een museum heeft drie grote taken:
1. Verzamelen 2. Conserveren 3. Informeren.**

**De directeur van een museum heet conservator.
De persoon, die over de objecten vertelt, heet suppoost.**

Sommige musea geven jou na een rondleiding ook een folder, waarin veel informatie staat over wat er in het museum te zien is.

De musea op Aruba

Op Aruba zijn er verschillende musea. In Oranjestad zijn er o.a.:

7.1 Museo Arqueologico Aruba - Het Archeologisch Museum:

Op 21 december 1981 is het archeologisch museum, of het **Museo Arqueologico Aruba**, officieel geopend. Men vond dat er meer aandacht geschonken moest worden aan de Pré-Historie van de Arubaanse bevolking. Dit museum toont een hoeveelheid van archeologische voorwerpen van Aruba: gebruiksvoorwerpen van de eerste bewoners van het eiland. Sommige voorwerpen zijn aan de oppervlakte gevonden. Andere hebben ze ontdekt tijdens opgravingen in de oude Pré-Historische nederzettingen.

De voorwerpen, die je er bekijken kunt, zijn: stenen, schelpen, stenen beeldjes, kruiken, urnen, skeletten, werktuigen, potten, bijlen, kralen snoeren, foto's enzovoorts.

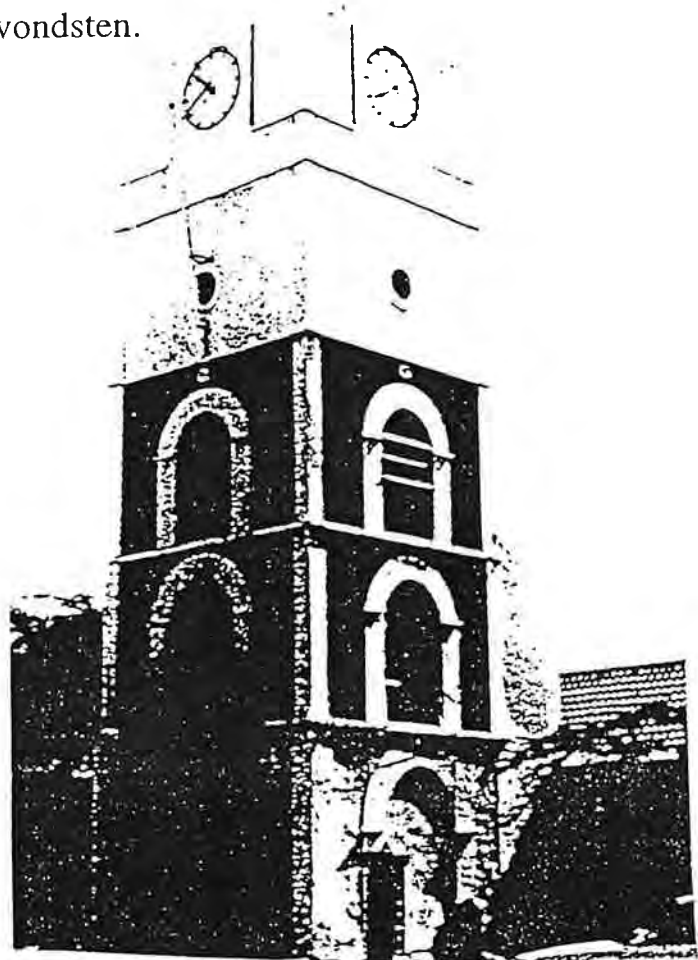
afb. 4. Archeologisch Museum.

Het museum is ook ingedeeld in drie periodes n.l.: de Pré-ceramische, de Ceramische en de Koloniale Periode.

7.2 Museo Historico Arubano - Het Historisch Museum van Aruba.

Het Arubaanse museum, dat op 23 augustus 1984 door H.K.H. Prinses Margriet officieel was geopend, werd officieel omgedoopt in **Museo Historico Arubano**. Het werd ingericht in Fort Zoutman met de Willem III-toren als toegangspoort.

Het museum beschikt over o.a. gesteenten, fossielen en een uitgebreide collectie schelpen en bodemvondsten.

afb. 5 Historisch Museum.

We spreken van een fossiel als je nog resten of soms alleen de afdruk van een mens, dier, plant of schelp (vroeger levende organismen) in een steen vindt.

Ook wordt er aandacht besteed aan flora en fauna, de belangrijke aloëcultuur en zijn verwerking en aan de goudwinning.

afb.6. Een fossiel kan wel duizenden jaren oud zijn.

Een fossiel is een restant of afdruk van een mens, dier of plant in een steen.

7.3 Museo Numismatico - Het Numismatisch Museum.

afb.7 Het Numismatisch Museum

Verder heeft Aruba ook een numismatisch museum, **Museo Numismatico**, met een collectie van oude munten en bankbiljetten van over de hele wereld

Dit museum heeft een verzameling van wel 30.000 munten uit 400 verschillende landen.

7.4 Museo Biblico - Het bijbel-museum.

afb. 8 Het bijbel-museum is bij de Protestantse Kerk.

Aruba bezit ook nog een museum voor de bijbel. Dit **Museo Biblico** is in de Protestantse kerk in Oranjestad gevestigd en telt een grote hoeveelheid bijbelboeken, die in de loop der eeuwen uitgegeven zijn.

Op Aruba vinden we historisch cultuurgoed in o.a.:

- Museo Arquelogico Aruba
- Museo Historico Arubano
- Museo Numismatico
- Museo Biblico

VRAGEN EN OPDRACHTEN BLOK 7 LESDEEL 1

- A1. Wat is een museum?
- A2. Leg de drie grote taken van elk museum uit.
- A3a Hoe heet de directeur van een museum?
b. Wat is de taak van een suppoost?
- A4a In welk museum vinden we de archeologische vondsten?
b. Waar is de collectie van munten te bewonderen?
c. Jij kunt ook onderzoeken hoe oud iets is. Bijvoorbeeld:
bekijk een dubbeltje of een kwartje. Welk jaartal staat erop?
- A5a. Wat is een fossiel?
b. Plak er een plaatje van in je map.
- A6a Waarom is de Willem III-toren geschikt als museum voor de Historische Periode?
b. Welk gedeelte werd het eerst gebouwd? En welk later?
c. In welk jaar werden ze gebouwd?
d. Waarvoor wordt het Fort nu ook gebruikt?
- A7 Gebruik voor deze opdracht kopieerblad 7.
- B1. Wat is de overeenkomst en het verschil tussen een museum en een ijskast?

B2. Hoe informeert een museum het publiek?

B3. Wat moet een suppoost goed kunnen doen?

B4. Aruba heeft een numismatisch museum. Ken jij de muntenheid van:

- Venezuela	- Colombia
- de Verenigde Staten van Amerika	- Mexico
- Nederland	- Aruba
- Curaçao	

B5. Voorwerpen conserveer je door ze b.v. te lakken.

Hoe conserveren we ons voedsel?

OM TE ONTHOUDEN

1. In een museum verzamelt men historische voorwerpen om ze tentoon te stellen. De objecten moeten wel met onze geschiedenis verbonden zijn.
2. Een museum heeft drie grote taken:
1. verzamelen 2. conserveren 3. informeren.
3. Conserveren betekent voor langere tijd bewaard kunnen worden.
De directeur van een museum heet daarom conservator.
De gids, die je rondleidt en alles vertelt, heet suppoost.
4. Op Aruba vinden we historisch cultuurgoed in:
a. Museo Arqueologico Aruba
b. Museo Historico Arubano
c. Museo Numismatico
d. Museo Biblico
5. Een versteend overblijfsel of afdruk van een organisme (mens, dier of plant) dat vroeger geleefd heeft, noemen we een fossiel.

Terug naar de toekomst

Buchi was heel opgewonden! Hij had de lang verlangde computer gekocht. Het was een zeer speciale computer. Het had Buchi vele maanden gekost om het geld bij elkaar te sparen. Toch wel zeker 25 maanden. Wanneer begon hij ook alweer te sparen? Hij had auto's gewassen, kranten bezorgd, in de supermarkten geholpen... en eindelijk... had hij dan zijn speciale video-computer.

“Waarom is hij dan zo speciaal?” vroeg Juancito nieuwsgierig. “Hij is speciaal, omdat je met deze computer...” Buchi ging snel zijn kamerdeur sluiten. Niemand mocht het weten.

Niemand... nou ja, alleen Juancito, zijn schoolvriendje. “Deze computer... kan teruggaan in de tijd,” fluisterde Buchi. “Ik begrijp het niet,” mompelde Juancito. Waarom moest Buchi zo geheimzinnig doen? “Kom ik zal het je laten zien. Kijk op het scherm. We zoeken Aruba op... ja en het jaar is... 2000 vóór Christus... Juancito, kijk!” Buchi was helemaal opgewonden. Juancito zelf was met stomheid geslagen.

Op het scherm zagen ze kleine groepjes mensen, die over het eiland rondtrokken. Een groepje zat aan het strand rauwe schelpdieren te eten.

“Kijk naar dat jongetje”. Juancito wees naar een jongetje, dat grote mieren in zijn mond stopte. De mieren kropen over zijn wangen, zijn neus en zijn mond. Hij scheen het niet erg vinden. Vol bewondering zagen ze hoe groen Aruba toen was.

Na een poosje vond Buchi, dat ze de computer op een andere periode moesten instellen.

“Laten we eens gaan kijken, hoe de Ceramische mensen leefden. Die tijd was erg

belangrijk, want toen gingen de mensen voedsel bewaren!”

Buchi en Juancito zagen op het scherm een Indiaanse vrouw, die bezig was een wierookpotje te versieren. Achter haar probeerde een man een vuurtje aan te maken. Twee kinderen waren takken aan het verzamelen.

“Buchi, kijk hun hut. Daarin kunnen meer mensen slapen.” Juancito had gelijk. De hut was vrij groot en had een rieten dak. “Juancito, we kunnen nu duidelijk zien, dat deze mensen een andere groep mensen waren. Kijk naar de vorm van hun hoofd en hun lichaamsbouw.”

Op school had de juf net de Koloniale Periode behandeld. Zo weten ze dat Aruba verschillende keren door andere groepen bewoond is geweest.

We hebben de Pré-ceramische groep gehad, de Ceramische, de Spanjaarden, de Hollanders...

“Ja, laten we even naar de tijd van de Spanjaarden gaan kijken,” stelde Juancito voor.

Buchi drukte op een paar knoppen van het toetsenbord, maar er gebeurde niets.

Misschien had hij wel de verkeerde toetsen ingedrukt. Buchi controleerde weer het jaartal: plus minus 1515. Er kwam nog steeds geen beeld op het scherm. Floep! Alles ging uit. “Buchi, laten we teruggaan naar de toekomst...”, jammerde Juancito. Hij was bang, dat de computer het zou begeven.

“Houd je mond”, Buchi was ook bang geworden. Hij controleerde nog eens alle snoeren!!”

Dit probleempje was snel verholpen. Gespannen keken de beide jongens naar het scherm. Ze zagen de stijlvol geklede Spanjaarden en de Indianen met hun schaarse kleding.

Klop, klop, klop! Er werd op de deur geklopt. Snel zette Buchi de computer uit. Niemand mocht iets weten. Juancito maakte de deur open... Het was Shirley, Buchi's zus, die hun limonade en koekjes bracht. De koekjes waren pas gebakken. Ze smaakten heerlijk!

“Oké! En nu gaan we naar de Hollandse periode kijken”, besloot Buchi.

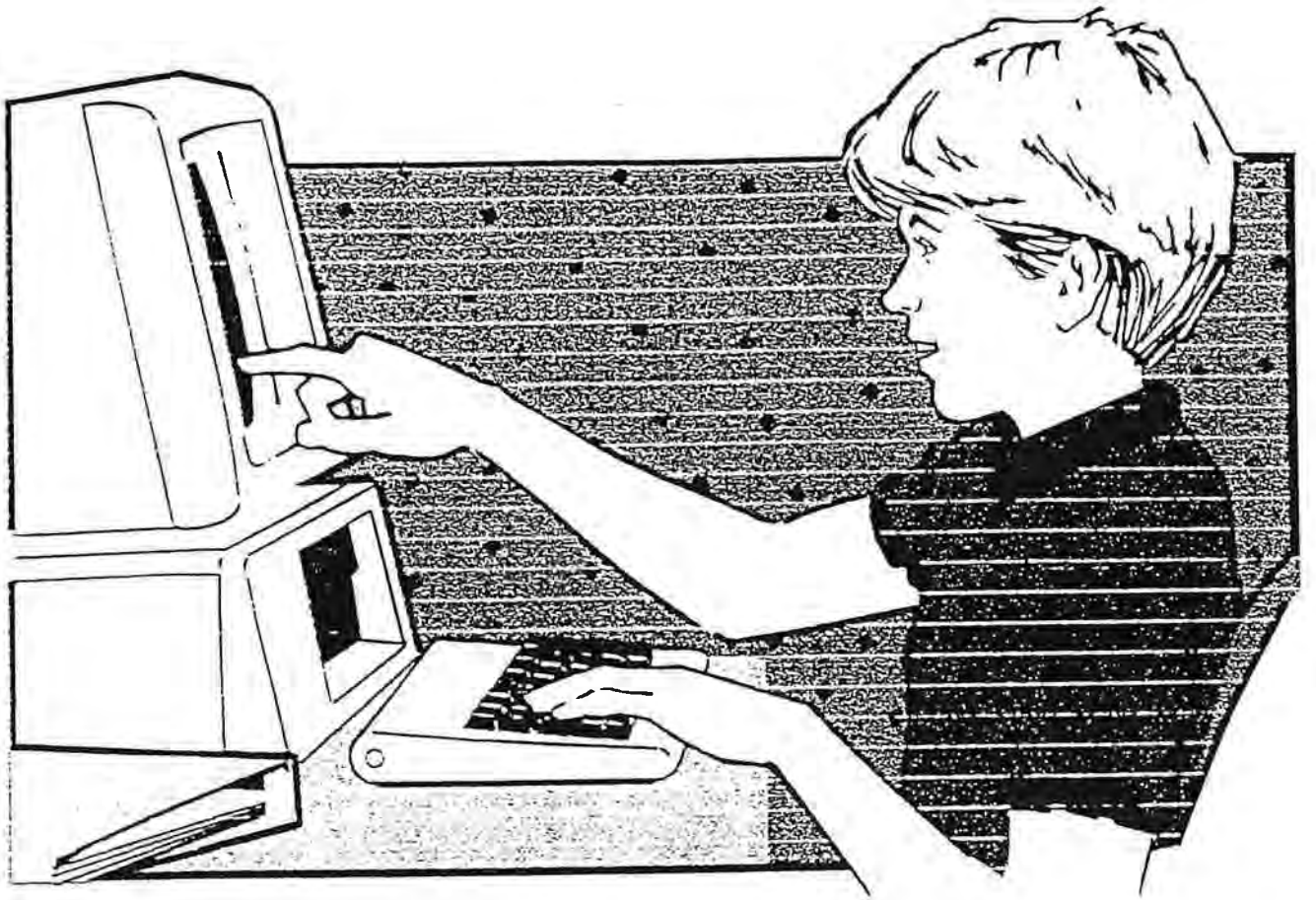
Even de juiste cijfers voor het goede jaartal indrukken: 1636

“Wauw! Al te gek!” Juancito had gelijk; op het scherm zagen ze hoe een Indiaan een paard probeerde te vangen. De strijd duurde tientallen minuten. Het was een machtig schouwspel. Het paard rukte en briede met al zijn kracht. De jonge Indiaan was helemaal bezweet, zijn spieren waren tot het uiterst gespannen. Met een woeste kreet gaf hij een harde ruk aan het touw. Het paard moest het hoofd buigen. De Indiaan had gewonnen.

“Oef”, zuchtte Buchi. Ze hadden gespannen naar het spel tussen mens en dier zitten kijken. “Hè, hè,” Juancito zuchtte ook, maar hij was tevreden. Ze hadden drie zeer interessante periodes van de geschiedenis van Aruba meebeleefd. Buchi zette de computer uit.

“Juancito, denk eraan, dat je dit aan niemand vertelt, anders heb ik morgen de hele klas op mijn dak”. Buchi keek Juancito bezorgd aan.

“Natuurlijk, natuurlijk. Ik zal niets zeggen, nee, hoor. Ik, ik zal niets zeggen. Heus niet”, hakkelde Juancito. Buchi had een frons op zijn voorhoofd. Als Juancito maar zijn mond hield. En hiervan was Buchi niet zo zeker...

afb. 9 Buchi keek opgewonden naar het scherm

